

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI TİCARET ALANINDA YAPILMIŞ BİLİMSEL YAYINLARIN
SOSYAL AĞ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR BİBLİYOMETRİK ÇALIŞMA

Uluslararası Ticaret Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Bekir ÇINAR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AVSALLI

Alanya, 2019

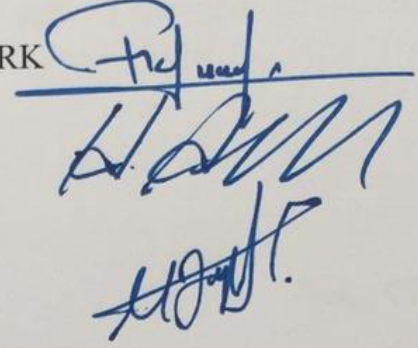
T.C.
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bekir ÇINAR'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Faruk Kerem ŞENTÜRK

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AVSALLI

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAYIRLI

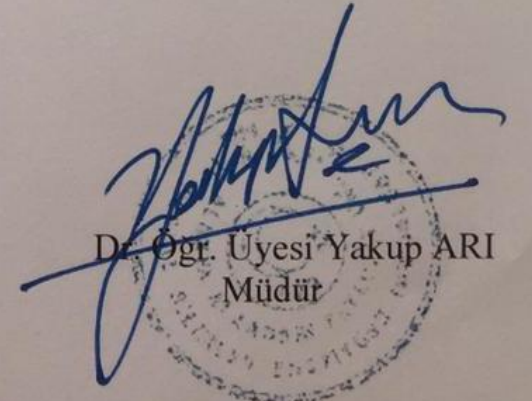
Tez Başlığı: **ULUSLARARASI TİCARET ALANINDA YAPILMIŞ BİLİMSEL YAYINLARIN SOSYAL AĞ ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR BİBLİYOMETRİK ÇALIŞMA**

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :23/07/2019

Mezuniyet Tarihi :.../.../20...

Dr. Öğr. Üyesi Yakup ARI
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Uluslararası Ticaret Alanında Yapılmış Bilimsel Yayınların Sosyal Ağ Analizi İle Değerlendirilmesi: Bir Bibliyometrik Çalışma” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Bekir ÇINAR

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında uluslararası ticaret alanında yapılmış indeksli yayınların bibliyometrik analizi ve sosyal ağ incelemesi yapılmak istenmiştir.

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AVSALLI'ya, hem tezi hazırlarken hem de savunma sırasında değerli katkılarını hiç esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Faruk Kerem ŞENTÜRK ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAYIRLI hocalarıma teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Yine çalışmamda konu, kaynak ve yöntem açısından bana sürekli yardımda bulunarak yol gösteren kıymetli arkadaşım ve meslektaşım Arş. Gör. Hatice Handan ÖZTEMİZ'e en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Son olarak tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen, her zaman yanımda olan ve hayattaki en büyük şansım olduğunu düşündüğüm sevgili aileme sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

AKADEMİK BEYAN.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI TİCARET VE ANA HATLARI, GENEL GÖRÜNÜMÜ VE DÜNYA EKONOMİSİ İÇİN ÖNEMİ

1.1. Uluslararası Ticaret.....	4
1.2. Uluslararası Ticaretin Ülkeler İçin Önemi.....	6
1.2.1. Dünya Ticaretinin Genel Durumu.....	7
1.2.2. Türkiye ve Uluslararası Ticaret.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kütüphane ve Bilgi Bilimi (LIS) ile İlgili Temel Kavramlar.....	15
2.1.1. Enformetri.....	16
2.1.2. Bilimetri.....	16
2.1.3. Sibermetri.....	16
2.1.4. Webometri.....	16
2.1.5. Webometrik.....	17
2.1.6. Bibliyometri.....	17

2.2. Bibliyometrik Analiz	17
2.3. Uluslararası Ticaret ve Bibliyometrik Analiz Çalışmaları: Uluslararası Literatür ..	18
2.4. Türkiye’de Yapılan Bibliyometrik Analiz Çalışmaları.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	27
3.3. Araştırma Aşamaları	27
3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi	28
3.4.1. Sosyal Ağ Analizi Yazılımları	29
3.4.2. CiteSpace	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Yayın Sayılarının İncelenmesi	35
4.1.1. Yıllara Göre Yayın Sayıları	35
4.1.2. Kategorilerine Göre Yayın Sayıları	36
4.1.3. Türlerine Göre Yayın Sayıları	36
4.1.4. Yayınlandıkları Dillere Göre Yayın Sayıları	37
4.1.5. Ülkelere Göre Yayın Sayıları	38
4.1.6. Kurumlara Göre Yayın Sayıları	39
4.1.7. Yazarlara Göre Yayın Sayıları.....	40
4.1.8. Dergilere Göre Yayın Sayıları	40
4.1.9. Kongrelere Göre Yayın Sayılar	41
4.2. Yayın Yapma İlişkilerinin İncelenmesi	42

4.2.1. Ülke İş Birliklikleri	42
4.2.2. Kurum İş Birliklikleri	45
4.2.3. Yazar İş Birliklikleri	48
4.3. Atıf Yapma İlişkilerinin İncelenmesi.....	50
4.3.1. Dergi Ortak Atıf Ağı.....	50
4.3.2. Yayın Ortak Atıf Ağı	55
4.3.3. Kümelenendirilmiş Yayın Ortak Atıf Ağı	59
4.3.4. Uluslararası Ticaret Alanı Ortak Atıf Ağı Konu Kümelenmeleri.....	60
4.4. Konu Başlığı ve Kelime Kullanım İlişkilerinin İncelenmesi.....	61
4.4.1. Konu Başlıkları Atıf Ağı.....	61
4.4.2. Ortak Kelime Ağı Analizi.....	63

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	67
5.2. Öneriler	72
5.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler.....	72
5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Dönük Öneriler.....	72
KAYNAKÇA	74
ÖZGEÇMİŞ.....	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Çin Ekonomisi 2001 - 2018	9
Şekil 1.2 Türkiye'nin 1923 - 2018 Dış ticaret Grafiği	11
Şekil 1.3 Türkiye'nin 2018 yıllık Ülkelere Göre İhracat Payları	13
Şekil 1.4 Türkiye'nin 2018 yıllık Ülkelere Göre İthalat Payları	14
Şekil 2.1 Kütüphane ve Bilgi Bilimi (LIS): Enformetri, Bibliyometri, Bilimetri, Sibermetri ve Webometrik Kavramlarının Kapsamı.....	15
Şekil 3.1 Araştırmanın Aşamaları	28
Şekil 3.2 Sosyal Ağ Analizi Yazılımlarının Yıllara Göre Yaygınlıkları.....	31
Şekil 3.3 CiteSpace Programı Arayüzü	34
Şekil 4.1 Kategorilere Göre Yayın Sayıları.....	36
Şekil 4.2 Ülke İş Birlikteliklerinin Haritalanması.....	42
Şekil 4.3 Kurum İş Birlikteliklerinin Haritalanması	45
Şekil 4.4 Yazar İş Birlikteliklerinin Haritalanması	48
Şekil 4.5 Dergi Ortak Atıf Ağı	50
Şekil 4.6 Yayın Ortak Atıf Ağı	55
Şekil 4.7 Kümelenendirilmiş Yayın Ortak Atıf Ağı	59
Şekil 4.8 Konu Başlıkları Atıf Ağı.....	61
Şekil 4.9 Ortak Kelime Ağı.....	63

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 0.1 Çalışmanın Alt Problem Cümleleri	2
Tablo 1.1 Dünya İhracat Rakamları ve İhracatçı İlk 20 Ülke (Bin ABD \$).....	7
Tablo 1.2 Dünya İthalat Rakamları ve İthalatçı İlk 20 Ülke (Bin ABD \$).....	8
Tablo 1.3 Türkiye ve Uygulanan Dış Ticaret Politikaları.....	10
Tablo 1.4 Türkiye'nin İhracat Yaptığı İlk 20 Ülke: 2013 - 2018 (Bin ABD \$)	12
Tablo 1.5 Türkiye'nin İthalat Yaptığı İlk 20 Ülke: 2013 - 2018 (Bin ABD \$)	13
Tablo 2.1 Türkiye'de Bibliyometrik Analiz ile Yazılmış Tezler: Kütüphane-Dokümantasyon- Enformasyon-Bilgi ve Belge Yönetimi Bilim Dalı	21
Tablo 3.1 Sosyal Ağ Analizi Yazılımları.....	30
Tablo 3.2 Çalışmada Kullanılan Analizler.....	33
Tablo 4.1 Yıllara Göre Yayın Sayıları	35
Tablo 4.2 Türlerine Göre Yayın Sayıları	37
Tablo 4.3 Yayınlandıkları Dillere Göre Yayın Sayıları.....	37
Tablo 4.4 Ülkelere Göre Yayın Sayıları	38
Tablo 4.5 Kurumlara Göre Yayın Sayıları.....	39
Tablo 4.6 Yazarlara Göre Yayın Sayıları	40
Tablo 4.7 Dergilere Göre Yayın Sayıları	40
Tablo 4.8 Kongrelere Göre Yayın Sayıları	41
Tablo 4.9 Ülke İş Birlikteliklerinin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri.....	43
Tablo 4.10 Ülkelerin Yıllara Göre Patlama Değerleri	44
Tablo 4.11 Ortak Atıf Alan Kurumların Aldıkları Atıf Sayıları	46
Tablo 4.12 Ortak Atıf Alan Kurumların Merkezilik Dereceleri	46
Tablo 4.13 Kurumların Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri	47
Tablo 4.14 Yazar İş Birlikteliklerinin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri.....	49
Tablo 4.15 Yazarların Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri.....	49
Tablo 4.16 Ortak Atıf Alan Dergilerin Aldıkları Atıf Sayıları	51
Tablo 4.17 Ortak Atıf Alan Dergilerin Merkezilik Dereceleri	51
Tablo 4.18 Dergilerin Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri	53
Tablo 4.19 Atıf Kaynaklarının Aldıkları Atıf Sayıları.....	56
Tablo 4.20 Atıf Kaynaklarının Merkezilik Dereceleri.....	57
Tablo 4.21 Atıf Kaynaklarının Yıllara Göre Patlama Değerleri.....	58

Tablo 4.22 Atıf Kaynaklarına Göre Oluşan Konu Kümelenmeleri	60
Tablo 4.23 Konu Başlıklarının Frekansları ve Merkezilik Dereceleri.....	62
Tablo 4.24 Yayınlarda Kullanılan Ortak Kelimelerin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri .	64
Tablo 4.25 Kelimelerin Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri.....	65

KISALTMALAR LİSTESİ

A&HCI: Arts and Humanities Citation Index

BTY: Bilim, Teknoloji ve Yenilik

CPCI: Conference Proceedings Citation Index

CO₂: Karbondioksit

ESCI: Emerging Sources Citation Index

GATT: General Agreement on Tariffs and Trade (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)

IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)

LIS: Library and Information Science (Kütüphane ve Bilgi Bilimi)

LLR: Log-likelihood Ratio (Logaritmik Olabilirlik Oranı)

NBER: The National Bureau of Economic Research (Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu)

SCI: Science Citation Index

SGP: Satınalma Gücü Paritesi

SSCI: Social Sciences Citation Index

TF-IDF: Term Frequency – Inverse Document Frequency (Terim Frekansı - Ters Metin Frekansı)

TJC: Turkish Journal of Chemistry

TPD: Türk Psikoloji Dergisi

WoS: Web of Science

WTO: World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

vd: Ve diğerleri

ÖZET

1980 sonrası tüm dünyayı saran küreselleşme olgusunun ilk ayağı iktisadi küreselleşme yani ticarete serbestleşmedir. Uluslararası ticaret önündeki engellerin kaldırılması, kaynak temininde kolaylık elde etme, bilgi ve teknoloji transferi ile dünyanın tek pazar haline getirilmesi, yer küre üzerindeki insan, devlet ve toplumlar arasında etkileşimin artması şeklinde açıklanabilen küreselleşme, ülkeleri kültürel olarak yakınlaştırmakta, siyasi ve ekonomik olarak karşılıklı bağımlı hale getirmektedir.

Uluslararası ticaret, uluslararası iktisadın ülkeler arasındaki mal ve hizmet alım – satım işlemlerini konu edinen bir alt alanıdır. Uluslararası ticaret, bir ülkenin dış ticareti ya da bir ülkenin belli politikalar ile bağlı diğer ülkeler ile yaptığı ticari faaliyetler olarak tanımlanabilir. Uygarlık başlangıcından itibaren yer edinen, küreselleşme olgusu ile uluslararası boyutta önem kazanan, son dönemde ise hem uluslararası diplomasi de hem de akademik yazında farkındalığını artan uluslararası ticaret bir ülkenin ekonomisindeki pek çok sektörle oldukça yakın ilişkilidir. Bir ülkenin küresel rekabet gücünün artması hem politik hem de ekonomik bir hedefdir. Son dönemde Türkiye’de uluslararası ticaret eğitimine verilen önemin artması ile pek çok üniversitede lisans, lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programlar açılmış, özel ve devlet resmi kurumlarınca uluslararası ticarete uzmanlaşma önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın amacı dünya genelinde akademik olarak desteklenmesi şart olan uluslararası ticaret anabilim dalı altında 1980 sonrasında günümüze Web Of Science Core Collection veri tabanından elde edilen makale, bildiri, kitap, kitap bölümü ve bu tür inceleme türündeki alan yazının bibliyometrik analizidir. Bibliyometrik analiz yardımıyla kurumsal ve bireysel bazda ilişki durumlarını elde edilmesi planlanmıştır. Çalışma verileri Web of Science Core Collection veri tabanında “uluslararası ticaret” konu başlığı altında tüm indekslerde taranan 18.521 makale, 1.693 bildiri, 844 kitap incelemesi, 544 eleştiri yazısı ve 44 kitap bölümünden oluşmaktadır. Yapılan bibliyometrik analiz sonucunda çalışmaların, yazarların ve ülkelerin yıllara göre yayın sayıları, yayın türleri, yayın dilleri, atıf analizleri, ülke işbirlikleri, ortak atıf ağları ile kavram - konu yönelimleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret, Bibliyometrik Analiz, Sosyal Ağ Analizi, Citespace

ABSTRACT

The first phase of the phenomenon of globalization, which spreads over the whole world after 1980, is economic globalization, which means, liberalization in trade. Globalization, which can be explained as removing the barriers to international trade, facilitating the provision of resources, making the world a single market with the transfer of information and technology, and increasing the interaction between people, states and societies on the globe, makes the countries closer culturally and makes them politically and economically interdependent.

International trade is a sub - area of international economics that deals with the purchase and sale of goods and services between countries. International trade can be defined as the foreign trade of a country or its trade activities of a country with other countries based on some certain policies. International trade, which has gained place since the beginning of civilization, has gained international importance with the phenomenon of globalization, and has increased its awareness both in international diplomacy and academic literature, is closely related to many sectors in a country's economy. A country's aim is to increase its global competitiveness as politically and economically. Recently, with the increasing emphasis on the international trade training in Turkey, undergraduate, graduate (master's and doctoral) programs have been opened in many universities and specialization in international trade in private and state institutions has gained importance.

The aim of this study is to make a bibliometric analysis of articles, papers, books, book chapters and the field of this type of study obtained from the Web of Science Core Collection database from 1980 to today which belongs to the international trade department which must be supported academically throughout the world. It is planned to obtain relational status on institutional and individual basis with the help of bibliometric analysis. The study data consists of 18,521 articles, 1,693 papers, 844 book reviews, 544 review articles and 44 book chapters scanned in all indexes under the title of "international trade" in the Web of Science Core Collection database. As a result of the bibliometric analysis, the number of publications, types of publications, publication languages, citation analysis, country collaborations, common citation networks and concept - subject orientations of the authors and countries were analyzed by years.

Keywords: International Trade, Bibliometric Analysis, Social Network Analysis, Citespace

GİRİŞ

Uluslararası ticaret temelde; siyasi sınırlarla birbirlerinden ayrılmış ülkelerin mal ve hizmet alım – satım ilişkisi olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerin jeopolitik konumları, üretim faktörlerini nasıl kullandıkları, sosyoekonomik yapıları ve sahip oldukları kaynaklar gibi etkenlerden dolayı devletler arasında bu mal ve hizmet akışı tarih boyunca artarak devam edegelmiştir. Özellikle 1970’lerde gelişen teknolojiyle birlikte kitle iletişim araçlarının artması ve modern taşımacılık ağlarının oluşturulması, ithalat ve ihracat rakamlarında kırılma sayılabilecek bir artışa sebep olmuştur. Küresel kabul edilen kriz dönemlerindeki daralmalara rağmen 2018 yılında dünya dış ticaret hacmi 38 trilyon \$ boyutuna ulaşmıştır. Toplumların ihtiyaçlarının bir sınırının olmaması, iç pazarda üretilen ürün ve hizmetlerin ihtiyaçları kimi kısıtlardan dolayı karşılayamaması, gelişen teknoloji ile birlikte yeni ihtiyaçların ortaya çıkması ve farklı uzmanlık alanlarına yönelmekten ya da girdi maliyetlerinin düşük olması gibi nedenlerden dolayı daha düşük maliyetli üretilen ürünlere yönelme gibi sebeplerle milletler arasındaki ticaret hacmi artmaya devam edecektir.

Ekonomi biliminin bir alt dalı olan uluslararası ticaret biliminin dayandırıldığı teorilerin temeli birinci bölümde bahsedildiği üzere XV. yüzyıla dayanmaktadır. Milletlerin refah düzeyine doğrudan etki eden ticari faaliyetler üzerine teoriler üretilmiş, çalışmalar yapılmıştır. Alanın aynı zamanda ekonomi politikalarına yön vermesinden dolayı sadece akademisyenler değil, küresel ölçekli finans kuruluşları, bağımsız ekonomi araştırma enstitüleri, ticaret odaları gibi kurumlar tarafından çalışmalar ortaya konmuştur.

Dünyada bu kadar yoğun alaka gören uluslararası ticaret alanı ülkemizde ise özellikle akademik alanda anabilim dalı olarak henüz çok yeni sayılabilecek durumdadır. Öyle ki alandaki yüksek lisans ve doktora programları son yıllarda açılmaya başlanmıştır. Uluslararası ticaretin bu kadar göz ardı edilen bir bilim dalı olması sebebiyle ülkemiz kaynaklı üretilen yayın sayısında da ciddi bir eksiklik gözlemlenmiştir.

Bir akademik çalışmanın değerini ve saygınlığını gösteren en önemli etken çalışmanın kabul gören indeksli bir yayında yer almasıdır. Alanda genel yönelime ilişkin yapılan bir tarama sırasında ülkemizde uluslararası ticaret alanında yapılmış ve sosyal bilimler alanında saygınlığı olan her hangi indeksli bir yayında yer alan çalışma sayısının çok az olduğu fark edilmiştir. Bu sorun çerçevesinde çalışma yapacak araştırmacılara; alanın önemli konuları, yazarları, kurumları, dergileri ve trendleri hakkında fikir vermesi amacıyla alandaki önemli yayınlar ve aktörler bağlamında bibliyometrik ve sosyal ağ analizlerini kapsayan bu tez çalışması oluşturulmuştur.

Problem

Araştırmanın temel problemi; uluslararası ticaret alanında Türkiye kaynaklı yayın sayısının azlığından dolayı çalışma yapmak isteyen araştırmacılara fikir vermesi için uluslararası ticaret alanında 1980 – 2019 yılları arasında yapılmış indeksli çalışmaların, bilimsel yayınların bibliyometrik profilini belirlemektir.

Alt Problemler

Ana problem cümlesini cevaplayabilmek için belirlenen alt problemler Tablo 0.1’de gösterilmiştir.

Tablo 0.1 Çalışmanın Alt Problem Cümleleri

<p>1. Uluslararası ticaret alanında yapılan bilimsel çalışmaların istatistiksel dağılımları nasıldır?</p>	<p>Çalışmaların;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ yıllara, ○ kategorilere, ○ türlere, ○ yapıldıkları dillere, ○ ülkelere, ○ kurumlara, ○ yazarlara, ○ dergilere, ○ kongrelere, <p>göre dağılımları nasıldır?</p>
<p>2. Uluslararası ticaret alanındaki aktörler arasındaki ilişkiler nasıl bir örüntü oluşturmaktadır?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ülkeler arasındaki iş birlikteliği, ○ Kurumlar arasındaki iş birlikteliği, ○ Yazarlar arasındaki iş birlikteliği, <p>nasıl bir örüntü oluşturmaktadır?</p>
<p>3. Uluslararası ticaret alanındaki çalışmalarda yapılan atıflar nasıl bir örüntü oluşturmaktadır?</p>	<p>Yayınlarda yapılan atıflar;</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ dergilere göre nasıl bir örüntü göstermektedir? ○ yayınlara göre nasıl bir örüntü göstermektedir? <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alana yön veren atıf kaynakları nelerdir? ○ kümelendirilmiş yayınlara göre nasıl bir örüntü göstermektedir? <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alandaki konu eğilimleri nelerdir?
<p>4. Yayınlarda kullanılan konu başlığı ve kelimeler nasıl bir örüntü oluşturmaktadır?</p>	<p>Yayınlarda kullanılan ortak</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ konu başlıkları, ○ kelimeler <p>nasıl bir örüntü oluşturmaktadır?</p>

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, uluslararası ticaret alanında yayımlanmış bilimsel yayınların bibliyometrik değerlendirmesinin yapılarak, alandaki yayın, atıf ilişkilerinin ve eğilimlerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesidir. Ayrıca yayın, yazar, dergi ve kurumlar bazında istatistiksel bilgiler verilerek bu alanlarda araştırma yapan bilim insanlarına fayda sağlayacak, üretilecek bilimsel yayın politikalarında kullanılabilecek veriler üretmek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Bilim dünyasının ve ülkelerin bilim ve yayın politikalarını belirleyen ve onlara yön veren bibliyometrik çalışmalar, toplumların gelişmesi ve refah düzeyinin artması, bilimde rekabet edebilirlik ve süreklilikle yakından ilişkilidir. Bibliyometrik çalışmalar, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere dünyadaki pek çok ülkede, bilim dünyasının kendisini sorgulaması ve değerlendirmesine fırsat tanımaktadır. Bibliyometrik çalışmalar, bir ülkenin bilim politikalarını oluştururken ve akademik verimliliğini ölçme sürecinde yararlanılacağı kaynakların başında gelmektedir. Bu bağlamda bilim otoriteleri her geçen gün bibliyometrik çalışmalara daha çok önem vermekte, bu tür çalışmaların sayısı artmaktadır. Ancak artan sayıda bibliyometrik çalışmalara rastlanırken pek çok disiplinde de bu tür çalışmaların olmaması bu alanlarda yeni yayınlara ihtiyaç doğurmaktadır.

Türkiye’de öğretim üyeliğine yükseltme ve atamalarda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başkanlığınca istenilen kriterlere ek olarak pek çok üniversite uluslararası indekslerde (SCI, SSCI, A&HCI, ESCI) yayın yapmış olma şartı aramaktadır. Dergilerin bu dizinlerde taranması için belirlenmiş kalite standartlarını ve bazı bilimsel ölçütleri sağlamış olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda bu dizinlerce taranan hakemli dergilerde yayımlanan bilimsel yayınların diğerlerine göre daha kaliteli olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple bu araştırma WoS atıf dizinlerinde yayımlanmış bilimsel yayınlar içinde ‘uluslararası ticaret’ (international trade) alanında yapılmış çalışmaların değerlendirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Ulusal ve uluslararası alanyazında uluslararası ticaret alanında yapılmış bir bibliyometri çalışmasının görülmemesi sebebiyle bu çalışmayla alandaki önemli bir eksiğin kapatılacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma uluslararası ticaret alanında 1980 – 2019 yılları arasında yapılmış bilimsel çalışmalardan Web of Science veri tabanında indekslenenlerle sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI TİCARET VE ANA HATLARI, GENEL GÖRÜNÜMÜ VE DÜNYA EKONOMİSİ İÇİN ÖNEMİ

1.1. Uluslararası Ticaret

Uluslararası ticaret, uluslararası iktisadın ana alanlarından biri olup, mali akımlar dışındaki mal ve hizmet akımlarını kapsayan alt ana bilim dalıdır. Ülkeler arasındaki ekonomik işbirliklerinin en eski temeli olan mal akımlarını ağırlıklı olarak ele alan uluslararası ticaret, teknolojinin hızlı gelişimi ve ülkeler arasındaki sınırların serbestleşmesine bağlı olarak hızlı büyüme kaydetmiş ve küreselleşmenin odağı durumuna gelmiştir.

Uluslararası ticaret ülkeler arasındaki ticari mal ve hizmet akımlarını konu edinir. Ağırlıklı olarak mal akımlarını konu edinen uluslararası ticaret, uluslararası iktisat altında teori ve politikalar olarak ayrışır. Seyidoğlu (2015), uluslararası ticaret teorisinin, ülkeler arasındaki ticari mal ve hizmet akımının nedenlerini araştırırken, diğer alt alanı olan uluslararası ticaret politikasının ise hükümetlerin ülke iç ekonomisini korumak ve büyütme hedefi bağlamına dış dünya ile olan ticari ilişkileri sınırlandırmak (korumacılık politikaları), özendirmek (serbestleşme politikaları) veya işlem prosedürlerini düzenlemek için yaptığı müdahaleleri konu ediğinden bahseder.

Uluslararası ticaret hükümetlerce politikalar ile yürütölmektedir. Serbest uluslararası ticaret politikası, mal ve hizmetlerin, işgücünün ve sermayenin ülkeler arasında herhangi bir engel olmadan hareket etmesi olarak tanımlanabilir (Mangır ve Acer, 2014: 94). Akın (2010), serbest ticareti, tarife ve kotalar açısından ticaret ortağı ülkeler arasında engelleyici herhangi bir kısıtlamanın bulunmaması olarak tanımlamaktadır. Korumacılık politikası ile uluslararası ticaret ise, tam aksine bir ülkenin karşılıklı ticarete tüm ülkeler aleyhine veya bazı ülkeler aleyhine tarife, kota, görünmez engeller gibi ticari kısıtlamalar koymasdır.

Tarihsel olarak ekonomik birimlerin uluslararası ticarete bakış açıları korumacılıktan serbestleşmeye doğru bir yönelim izlemektedir. XV. yüzyılda merkantilistler Bulyonizm'e dayalı ticaret, yani mümkün mertebe ithalatı yasaklayan bir politika belirlerken, XVIII. yüzyılın başından itibaren Klasik iktisatçılar uluslararası ticaretin serbestleşmesinin refah düzeyini arttırdığını gösteren birçok teori geliştirmişlerdir. Uluslararası ticaretin ilk teorisi olarak kabul edilen Adam Smith'e ait Mutlak Üstünlükler Teorisi'nden yola çıkılarak Ricardo tarafından ortaya konulan Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi halen günümüz dış ticaretini açıklamakta kullanılan teoridir. Uluslararası ticarete serbestleşme, insan ihtiyaçlarının sınırsızlığı ve buna

karşılık kaynakların kıtlığı sorunu ile ilgilenen ekonomi biliminde kaynak dağılımında etkinlik, dünya refahını artırma amaçlarına yönelik en iyi teori olarak bilinmektedir. Uluslararası ticarete tam serbestleşme kaynakların etkin dağılımı ve ülkelerin iç ekonomik düzenine zarar vermeyecek şekilde yürütüldüğü sürece dünya üretimi ve refahını artıran bir olgudur.

1776 yılında Adam Smith'in 'Milletlerin Zenginliği' eseri ile başlayan ticari serbestleşme, uluslararası iş bölümü ve uzmanlaşmanın dünya refahı için en ideali olduğu görüşüne dayanır. Uzmanlaşma, ülkenin göreceli olarak üretiminde üstün oldukları ürünlere yoğunlaşması, diğer ürünlerin üretimi yerine bu ürünü üretip ihraç etmesidir. Uluslararası anlamda iş bölümü ise, her ülkenin her ürünü üretmesi yerine, uzmanlaştığı ürünleri üretip bunların ihracatçısı olmasıdır. Bu şekilde dünya üretiminde bir bölüşme durumu ile dünya kaynak israfının önüne geçilmesi mümkün olup, aynı zamanda refaha kavuşmakta mümkündür. Uluslararası ticaretin en önemli ve en genel misyonu dünya refahının sağlanmasıdır. Korumacılık politikalarından serbestleşme politikalarına doğru yönelimin artması, uluslararası ticaretin bu misyonunu doğrulamaktadır. Geliştirilen uluslararası ticaret teorileri belirli koşullar sağlandığında ticarete uluslararası serbestleşmenin ülke ve dünya refahına hizmet edeceğini açıklamaya çalışmaktadır.

Uluslararası ticaret; tarifeler, teşvikler, kotalar, vergiler, gümrük ve idare, sübvansiyonlar, menşe kuralları, kamu alımları rejimleri, yardım ve yatırım, ihracatın teşviki, ticaretin kolaylaştırılması ve çeşitlendirilmesi gibi konuları kapsayan ticaret politikası oluşturma ve uygulama süreçlerini kapsamaktadır (Vijayasri, 2013:111).

Uluslararası ticaret, bir ülkenin ekonomisi ile yakından ilişkilidir. Dış ekonomik ilişkiler, mal ve hizmetlerin yanı sıra faktör hareketleri ile uluslararası ticaret, ülkeler için iç ekonomik faaliyetleri de büyük ölçüde etkiler hale gelmiştir (Yıldırım vd., 2016:172). Matematiksel olarak bir makroekonomi de uluslararası ticaret ihracat ve ithalat işlemleri ile hesaba katılmaktadır. Ancak ülke içinde mal ve hizmet alım veya dış satım dışında, ara girdisi veya hammaddesi dışarıdan gelen ülke için elzem ve yeni sektörlerle, oluşturmuş olduğu ölçek ekonomileri ve istihdam yaratma kapasitesi ile de ülke ekonomisinin sıkı destekçilerinden birisidir. Bu bağlamda uluslararası ticaret sadece ekonomik bir olgu değil aynı zamanda toplumsal bir olgudur.

Uluslararası ticaretin en temel kavramları ihracat ve ithalattır:

İhracat, uluslararası ticaretin en temel ve en geleneksel yoludur. En basit tanımı mal ve hizmetlerin ülke sınırlarının dışına sevkidir (Keagen, 1989:294 aktaran Canitez, 2007:2). Terimsel anlamı ise, bir eşyanın veya değerinin bedelli ya da bedelsiz olarak gümrükleme

işlemlerinin tamamlanmasının ardından, bulunduğu gümrük bölgesinden diğer bir gümrük bölgesine veya serbest bölgeye satışını şeklindedir (Yılmaz ve Ötken, 2013: 4).

Uluslararası ticarete ihracat kadar önemli ikinci temel kavram ithalattır. İthalat; ülke gümrük ve dış ticaret mevzuatına uygun olarak eşyanın veya değerın ülke içinde serbest dolaşıma alınmasıdır (Durukanoğlu, 2008: 491). İhracatın tam tersi olup, ülkeler için ideal olan ihracatın, ithalatı karşılması, ödemeler bilançosu dengesinin sağlanmasıdır (Canitez, 2007:101).

1.2. Uluslararası Ticaretin Ülkeler İçin Önemi

Uluslararası ticaretin yaygınlaşması ve evrensel boyutlara ulaşması sadece ekonomik bir olgu değil, ülke içinde sosyal, siyasal ve kültürel boyutlu bir gelişmedir (Seyidoğlu, 2015:229). Uluslararası ticaret, ulusal sınırlar arası genellikle mal ve hizmet alım satımından ibaret gibi görünse de, sadece mal ve hizmet hareketliğini değil, faktör hareketliliğini de içerir. Bilim, teknoloji, yönetim ve finansal düzenlemelerin uluslararası ticaret vasıtasıyla ülkeden ülkeye aktarılır olması da bir diğer avantaj olarak değerlendirilebilir. Uluslararası ticaret ülke ekonomisine katkı sağlarken, aynı zamanda toplumun kültürel, sosyal statüsünün de artmasını sağlar.

Seyidoğlu (2015) uluslararası ticaretin ulusal ekonomilere katkılarını ülke refahı ile ilişkilendirir:

- Ülke içinde üretim koşulları mümkün olmayan malların ithal edilmesi, ülke içinde ürün çeşitliğinin artmasına, tüketicinin zevk ve tercihlerinin karşılanabilir olması,
- Ülke içinde üretimi mümkün ancak ithalata göre maliyetlerinin çok yüksek olması sebebiyle üretim yerine ithal ürün tercih edilmesi maliyet minimizasyonu ile kaynak kıtlığına sorununa çözüm sağlanabilmesi,
- Üretim teknolojilerinin ithal edilmesi, know-how olanakları ile daha verimli üretim koşullarına ulaşılması,
- Ölçek ekonomileri ile ihracatının artması, bu bağlamda ülke ekonomisinin kazanması ve ülke içinde yeni istihdam olanaklarının sağlanması ile yurtiçi işsizlik sorununun çözümü.

Kaynak kullanımında etkinlik, ölçek ekonomileri sayesinde maliyet avantajı yaratmanın yanı sıra uluslararası ticaret tekelleşmenin önüne geçme ve kaynak israfına sebep olan rekabet gücü düşük üreticilerin piyasadan temizlenmesi gibi piyasa aksaklıklarının giderilmesinde de etkili ve yararlıdır (Seyidoğlu, 2015:144-147). Ülkelerin belirli malların üretiminde uzmanlaşması, öğrenmeyi ve ürün hakkında yeni buluşlar için zemin elde etmesi, dünya üretim

kaynaklarının, işgücünün ve zamanın etkin kullanımı uluslararası ticaretin faydalarıdır (Bayat, 2011: 570).

1.2.1. Dünya Ticaretinin Genel Durumu

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında dünyayı saran sanayi devrimi İngiltere’de doğmuş, Amerika’ya ve Kuzey Avrupa’ya yayılmış, böylelikle dünya ekonomisinin yönü gelişmiş ülkeler lehine değişmiştir. Bu ülkelerin küresel ekonomideki ağırlıkları günümüzde de önemini korumuştur. 2018 yılı IMF (IMF: World Economic Outlook, April 2019: 135) verileri dikkate alındığında, satın alma gücü paritesi (SGP)’ne göre dünya üretiminin % 40,8’ini gelişmiş ülke statüsündeki ABD (%15,2), Avrupa Bölgesi (19 ülke, %11,4), Japonya (%4,1), Birleşik Krallık (%2,2), Kanada (%1,4) ve diğer gelişmiş ülkeler (%6,4) paylaşmaktadır. Benzer şekilde dünya ihracatının %63’ünü de oluşturan bu ülkelerin ihracat payları sırasıyla ABD, %10,1; Avrupa Bölgesi %26,3; Japonya %3,7; İngiltere %3,4; Kanada %2,2; diğer gelişmiş ülkeler ise %17,2’dir. Küresel ekonomide güçlü olan ülkelerin dünya ihracatından da ciddi paylar aldığı görülmektedir. Ancak gelişmiş ülke statüsüne erişmemiş olan, yükselen pazarlar ve gelişmekte olan ülke statüsündeki, büyüyen üretimi ile Çin tek başına dünya üretiminin %18,7’sini, dünya ihracatının da %10,7’sini oluşturmaktadır.

Tablo 1.1 Dünya İhracat Rakamları ve İhracatçı İlk 20 Ülke (Bin ABD \$)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	2.342.292.696	2.273.468.224	2.097.637.172	2.263.370.504	2.494.230.195
Amerika	1.619.742.900	1.501.845.864	1.451.023.530	1.546.272.961	1.664.055.581
Almanya	1.498.157.800	1.328.549.134	1.340.752.046	1.446.642.435	1.557.176.334
Japonya	690.217.466	6.244.873.508	644.932.439	698.132.787	738.188.768
Hollanda	672.844.926	570.690.256	570.931.867	651.696.797	723.347.390
Kore	573.091.134	526.900.733	495.465.606	573.716.618	605.169.190
Hong Kong	524.064.899	510.552.779	516.588.131	549.861.455	569.105.740
Fransa	566.656.165	493.941.214	488.885.072	523.385.133	568.448.540
İtalya	530.036.191	457.488.787	461.748.767	507.195.651	546.910.558
Birleşik Krallık	511.145.443	466.295.683	411.463.356	442.065.707	487.069.299
Belçika	472.120.799	396.992.331	398.190.735	430.697.967	466.721.461
Meksika	396.881.846	380.527.500	373.900.013	409.451.378	450.531.651
Kanada	475.177.176	408.804.206	390.020.604	420.688.035	449.849.497
Rusya	497.833.529	343.907.652	285.491.052	359.151.975	449.347.157
Singapur	409.768.670	346.638.024	338.081.970	373.254.554	411.741.747
İspanya	324.619.057	282.509.684	289.973.470	319.694.984	345.069.771
Tayvan	313.156.430	279.969.446	280.479.468	317.664.787	335.815.761
Hindistan	317.544.642	264.381.004	260.326.912	295.846.887	323.056.409
İsviçre	311.145.884	291.959.194	304.691.297	299.308.693	310.524.275
Vietnam	150.217.139	162.016.742	176.580.787	213.931.461	277.375.704
Toplam	18.998.271.302	16.559.730.227	16.035.998.691	17.727.326.137	19.227.544.946

Kaynak: Trademap, Erişim Tarihi 02.05.2019

https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c

Tablo 1.1’de yer alan TradeMap istatistiklerine göre 2018 dünya ihracatı 19,2 trilyon \$’ı bulmuş, dünyanın en büyük ihracatçı ülkesi de 2,4 trilyon \$ ile Çin olmuştur. Bunu 1,6

trilyon \$ ile Amerika ve 1,5 trilyon \$ ile Avrupa Birliğinin kurucularından ve öncü ülkelerinden olan Almanya takip etmektedir.

Tablo 1.2 Dünya İthalat Rakamları ve İthalatçı İlk 20 Ülke (Bin ABD \$)

İthalatçı ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	2.410.855.500	2.313.424.569	2.249.943.875	2.408.475.702	2.614.273.313
Çin	1.959.234.250	1.679.564.325	1.587.920.688	1.843.792.939	2.134.987.265
Almanya	1.214.955.700	1.057.616.386	1.060.672.017	1.167.753.355	1.287.199.098
Japonya	812.184.752	625.568.421	606.924.047	671.892.311	748.361.565
Birleşik Krallık	694.344.323	630.251.058	636.367.936	641.332.436	669.640.211
Fransa	659.872.076	563.398.248	560.554.863	613.132.640	658.950.640
Hollanda	589.592.496	512.421.630	501.026.975	574.098.648	646.591.021
Hong Kong	600.613.066	559.305.500	547.124.448	589.317.440	627.327.031
Kore	525.563.837	436.547.721	406.059.974	478.413.948	535.172.391
Hindistan	459.369.464	390.744.731	356.704.792	444.052.638	507.580.001
İtalya	474.315.718	411.098.791	406.813.816	453.394.337	500.949.560
Meksika	399.976.864	395.232.221	387.064.351	420.369.113	464.268.470
Kanada	463.088.977	419.693.466	402.906.596	432.615.608	458.943.122
Belçika	453.702.516	375.685.615	379.344.407	409.170.693	450.226.726
İspanya	359.016.971	312.051.125	311.016.827	351.943.706	388.075.305
Singapur	366.247.322	296.744.589	291.908.369	327.709.713	370.489.425
Tayvan	273.703.936	228.489.273	230.951.968	259.624.866	286.493.830
İsviçre	275.053.993	253.152.460	269.157.232	267.501.496	278.665.556
Polonya	223.732.468	196.605.621	199.503.347	233.559.763	266.650.181
Vietnam	147.839.048	165.775.858	174.978.350	210.625.521	256.115.823
Toplam	18.984.526.880	16.661.180.227	16.187.312.776	17.958.111.571	19.600.653.511

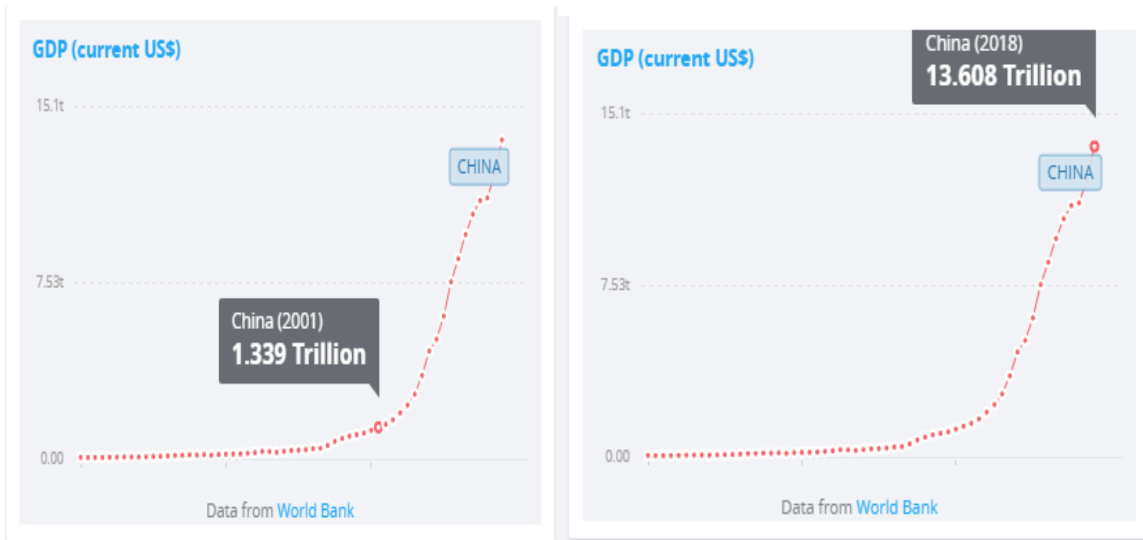
Kaynak: Trademap, Erişim Tarihi 02.05.2019

https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1

Tablo 1.2’de verilen 2018 yılı için Dünya ithalatçı ülkeler incelendiğinde ise ülkenin 2,6 trilyon \$ ile ABD’nin en çok ithalat yapan ülke olduğu görülmektedir. ABD’yi yakın ara, 2,1 trilyon \$ ile Çin takip etmektedir. 2018 yılı toplam ithalat rakamı 19,6 trilyon \$ olmuştur.

Çin gelişmiş ülke statüsü elde edememiş olsa da dünyanın en büyük ekonomilerinden biridir. Dünya Bankası verilerine göre 2018 rakamlarına göre cari fiyatlarla ABD 20.419 trilyon \$ ile dünyanın en büyük ekonomisi iken, Çin 13.608 trilyon \$ GSYİH değerine ulaşmıştır (<https://data.worldbank.org/>). Tablo 1.1 ve Tablo 1.2’den yola çıkarak büyük ekonomilerin aynı zamanda büyük ithalatçı ve büyük ithalatçı ülkeler olduğu görülmektedir.

Gelecekte ekonomi devi olması beklenen Çin’in 2001’de Dünya Ticaret Örgütü’ne (WTO) üye olması ile ekonomisi pozitif büyüme ivmesi kazanmış, Çin ekonomisindeki 2001 sonrasındaki yükseliş Şekil 1.1’de gösterilmiştir. Bu bağlamda gümrük, kota ve yasakların kaldırılması için mücadele eden ve küresel ticaret savunucusu uluslararası kuruluşların ülkelerin uluslararası pazarlara girişini kolaylaştırması sayesinde ülke ekonomilerine katkıları göz ardı edilemezdir.

Şekil 1.1 Çin Ekonomisi 2001-2018

Kaynak: World Bank Group.

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CN&view=chart>.

Dünya Bankası verilerinden Çin ve ABD'nin uluslararası ticaretteki partnerleri incelendiğinde Çin'in en çok ihracat yaptığı ülke ABD'dir. ABD'nin en çok ihracat yaptığı ülke ise Kanada ve Meksika'dan sonra Çin'dir. Çin, ABD'nin en büyük ticaret ortağı (toplam 660 milyar dolarlık ticaret), üçüncü en büyük ihracat pazarı (120 milyar dolar) ve en büyük ithalat (540 milyar dolar) kaynağıdır (<https://data.worldbank.org/>). Çin ve ABD arasındaki yoğun ticaretin sebebi daha çok ABD menşeli şirketlerin Çin'de üretim yapmasıdır. ABD üretiminin Çin'e kayması ucuz iş gücü ve kaynak temin edebilmesiyle ilgilidir. 1985'den bu yana ikili ticarete dış ticaret dengesizliğinde büyüme söz konusudur. Bu durum da uluslararası ekonomi bültenlerinde son dönemde ABD - Çin ticaret savaşları olarak gündeme gelmektedir. ABD, Çin ile olan dış ticaret dengesizliğini haksız ticaret olarak değerlendirmiş, serbest ticarete engel olacak kota, sınırlama ve gümrük vergileri uygulamaya başlamıştır. Bu bağlamda küresel ekonomi de serbest ticaretten korumacılığa doğru bir yönelimin olması söz konusudur.

1.2.2. Türkiye ve Uluslararası Ticaret

Balta Limanı Anlaşması, Türk dış ticaretinin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Ancak Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye dış ticareti 1980 öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayrı döneme ayrılır. 1980 öncesi korumacılık politikaları ile yönetilen bir dış ticaret dönemi söz konusudur. 1980 öncesi dönemde yaşanan ekonomik sıkıntılar sonucunda oluşan ödemeler bilançosundaki dengesizliği gidermek amacıyla kısıtlayıcı dış ticaret politikaları ve ithal ikameci sanayileşme politikaları uygulanmıştır (T.C. Başbakanlık. 2007 - 2013

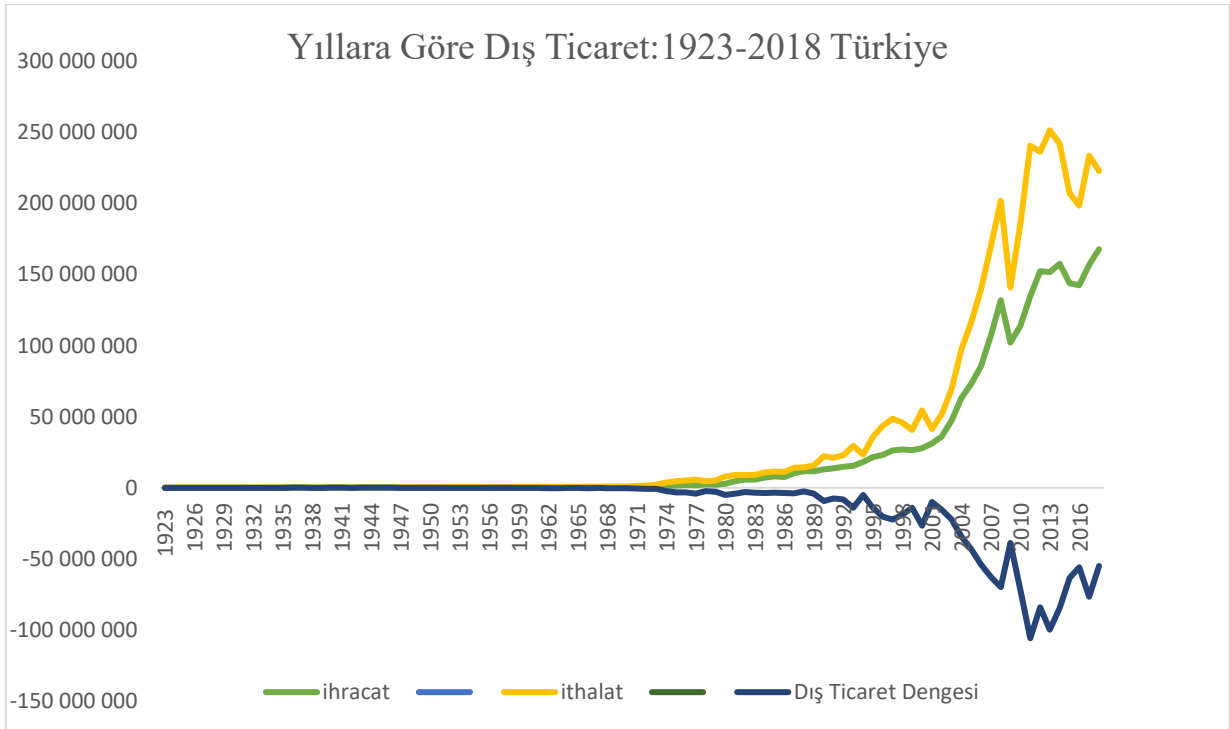
Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007: 10). 24 Ocak 1980’de ihracata dayalı büyüme modeli ile serbest dış ticaret ve liberal ekonominin temeli sağlamlaştırılmıştır.

1980 sonrasında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de küreselleşme sürecinin dışında kalamamış, ülke ekonomisinin hedeflerine yönelik dış ekonomik ilişkilerini ihracata yönelik geliştirmiştir. Bu bağlamda Türkiye Dış Ticaretinin tarihsel incelemesi uygulanan politikalar özelinde Tablo 1.3’de özet halde verilmiştir.

Tablo 1.3 Türkiye ve Uygulanan Dış Ticaret Politikaları

Dönem	Dış Ticaret Açısından Önem Kaydeden Anlaşma, Kararname ve Kararlar	Uygulanan Dış Ticaret Politikası
1923-1980		Kısıtlayıcı Dış Ticaret Politikaları İthal İkameci Sanayileşme Politikaları
1980-1990	24 Ocak 1980 Kararnamesi	İthal kotalarının kaldırılmaya başlanması İthalat rejiminde serbestleşme, İhracat Destekleri Ekonomi Politikası
1990-2000	WTO üyeliği (1995) Avrupa Birliği’ne ilk adım Gümrük Birliği (1996)	İhracat Destekleri Ekonomi Politikası
2000 sonrası		

Şekil 1.2’de 1923 - 2018 yılları arasında Türkiye Dış Ticaretine ait ihracat, ithalat ve dış ticaret dengesi grafiksel yorumu verilmiştir. 1980 yılında durağan giden rakamlarda bir ayrışma söz konusudur. Dış ticaret hacmi artarken ithalattaki artış ihracattan daha fazladır. 2010 yılında dip oluşturan dış ticaret dengesizliği azalma eğilimi göstermiş, 2019 Mayıs ayı TUİK Haber bülteninden edinilen bilgilere göre dış ticaret açığı %76,5 azalmış ihracat %12,1 artarken, ithalat % 19,3 azalmıştır (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30657>). Bu durum daha çok Türk Lirasının değer kaybetmesi ile alakalıdır.

Şekil 1.2 Türkiye'nin 1923-2018 Dış ticaret Grafiği

Kaynak: TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri verileri yardımıyla düzenlenmiştir. . http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046t

Türkiye'nin Asya ve Avrupa arasında yer alması, üç tarafı denizlerle çevrili oluşu, pek çok tarımsal ürün için elverişli üretim olanağına sahip olması gibi sebeplerle hem uluslararası ticarete ticaret ortağı olarak seçilen bir ülke, hem de ticaret ağları için küresel zincirin bir parçası konumundadır. Türkiye'nin ihracat ve ithalat yaptığı ülkeler incelendiğinde, konumu sebebiyle kuzeybatı da Avrupa Birliği üyesi ülkeler doğu da Orta Asya ülkeleri ile ticaret ortağı olduğu görülmektedir. Tablo 1.4 Türkiye'nin ihracat yaptığı ilk 20 ülkeyi göstermektedir.

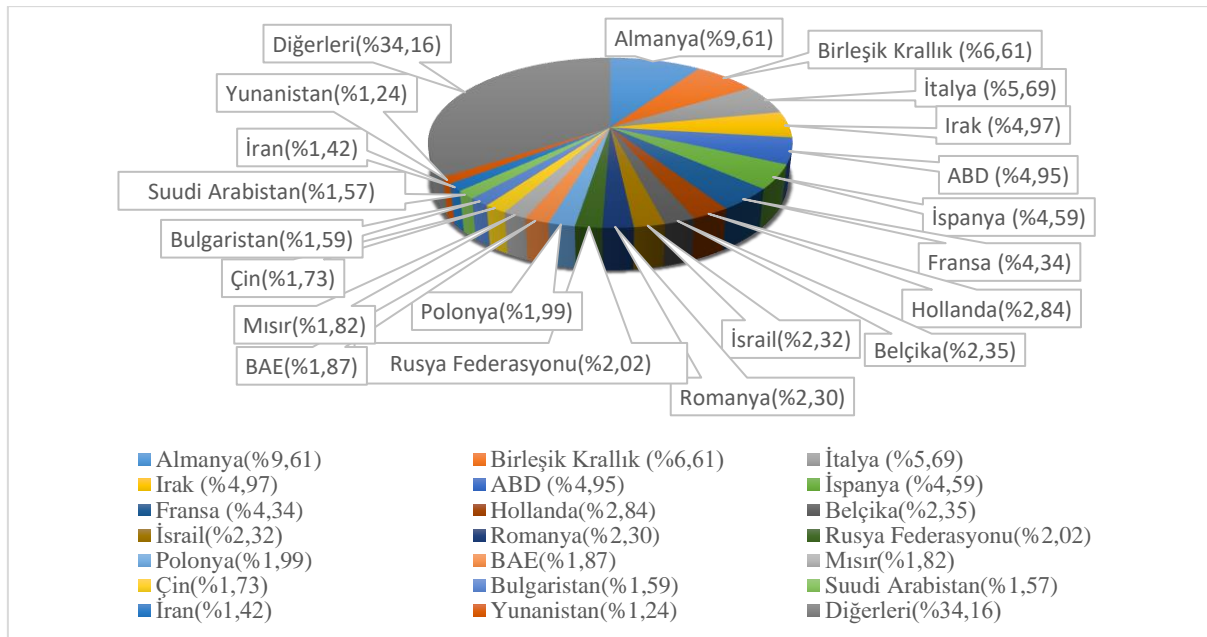
Tablo 1.4 Türkiye'nin İhracat Yaptığı İlk 20 Ülke:2013-2018 (Bin ABD \$)

Ülkeler	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Almanya	13.702.577	15.147.423	13.417.033	13.998.653	15.118.910	16.136.962
Birleşik Krallık	8.785.124	9.903.172	10.556.393	11.685.790	9.603.189	11.106.998
İtalya	6.718.355	7.141.071	6.887.399	7.580.837	8.473.471	9.560.202
Irak	11.948.905	10.887.826	8.549.967	7.636.670	9.054.612	8.346.170
ABD	5.640.247	6.341.841	6.395.842	6.623.347	8.654.268	8.304.669
İspanya	4.334.196	4.749.584	4.742.270	4.988.483	6.302.135	7.708.391
Fransa	6.376.704	6.464.243	5.845.032	6.022.485	6.584.199	7.287.141
Hollanda	3.538.043	3.458.689	3.154.867	3.589.432	3.864.486	4.760.695
Belçika	2.573.804	2.939.108	2.557.805	2.548.240	3.151.422	3.950.933
İsrail	2.649.663	2.950.902	2.698.139	2.955.545	3.407.436	3.894.544
Romanya	2.616.313	3.008.011	2.815.506	2.671.249	3.139.188	3.867.069
Rusya	6.964.209	5.943.014	3.588.331	1.732.954	2.734.316	3.399.662
Polonya	2.058.857	2.401.689	2.329.176	2.650.505	3.070.758	3.346.087
BAE	4.965.630	4.655.710	4.681.255	5.406.993	9.184.157	3.137.497
Mısır	3.200.362	3.297.538	3.124.876	2.732.926	2.360.734	3.053.572
Çin	3.600.865	2.861.052	2.414.790	2.328.044	2.936.262	2.912.538
Bulgaristan	1.971.247	2.040.157	1.675.928	2.383.500	2.803.182	2.669.699
Suudi Arabistan	3.191.482	3.047.134	3.472.514	3.172.081	2.734.522	2.636.039
İran	4.192.511	3.886.190	3.663.760	4.966.176	3.259.270	2.392.778
Yunanistan	1.437.443	1.536.658	1.400.566	1.427.206	1.662.638	2.086.693
Diğerleri	51.336.100	54.949.144	49.867.421	45.428.468	48.893.786	57.362.482
Toplam	151.802.637	157.610.158	143.838.871	142.529.584	156.992.940	167.920.821

Kaynak: TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046.

Tablo 1.4 incelendiğinde Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı Almanya'dır (16,1 milyar \$). Türkiye toplam ihracatının yaklaşık %10'unu Almanya pazarı oluşturmaktadır (Bakınız Şekil 1.3). Almanya'yı %6,61 payla Birleşik Krallık (11,1 milyar \$) ve %5,69 ile İtalya (9,5 milyar \$) takip etmektedir. Tablo 1.4'deki genel görünümüne göre, Türkiye'nin ihracatında Almanya, İngiltere ve İtalya başta olmak üzere büyük payın Avrupa ülkelerine ait olduğu görülmektedir. ABD ise toplam Türkiye ihracatının %4,95'ine ve Rusya ise %2,02'sine ortaktır.

Ürün gruplarına göre 2018 ihracat rakamları incelendiğinde ise genel anlamda imalat sanayi ürünleri ihracatının (%93,92) yoğunlukta olduğu görülmektedir (TÜİK, Ekonomik Faaliyetlere göre (ISIC, Rev.3) İhracat istatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046).

Şekil 1.3 Türkiye'nin 2018 yıllık Ülkelere Göre İhracat Payları

Kaynak: TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri verileri yardımıyla düzenlenmiştir. . http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046t

Tablo 1.5'de ise Türkiye'nin ithalat yaptığı ilk 20 ülke sıralaması ve Şekil 1.4'te bu ülkelerin toplam ithalat içindeki oranları gösterilmiştir.

Tablo 1.5 Türkiye'nin İthalat Yaptığı İlk 20 Ülke:2013-2018 (Bin ABD \$)

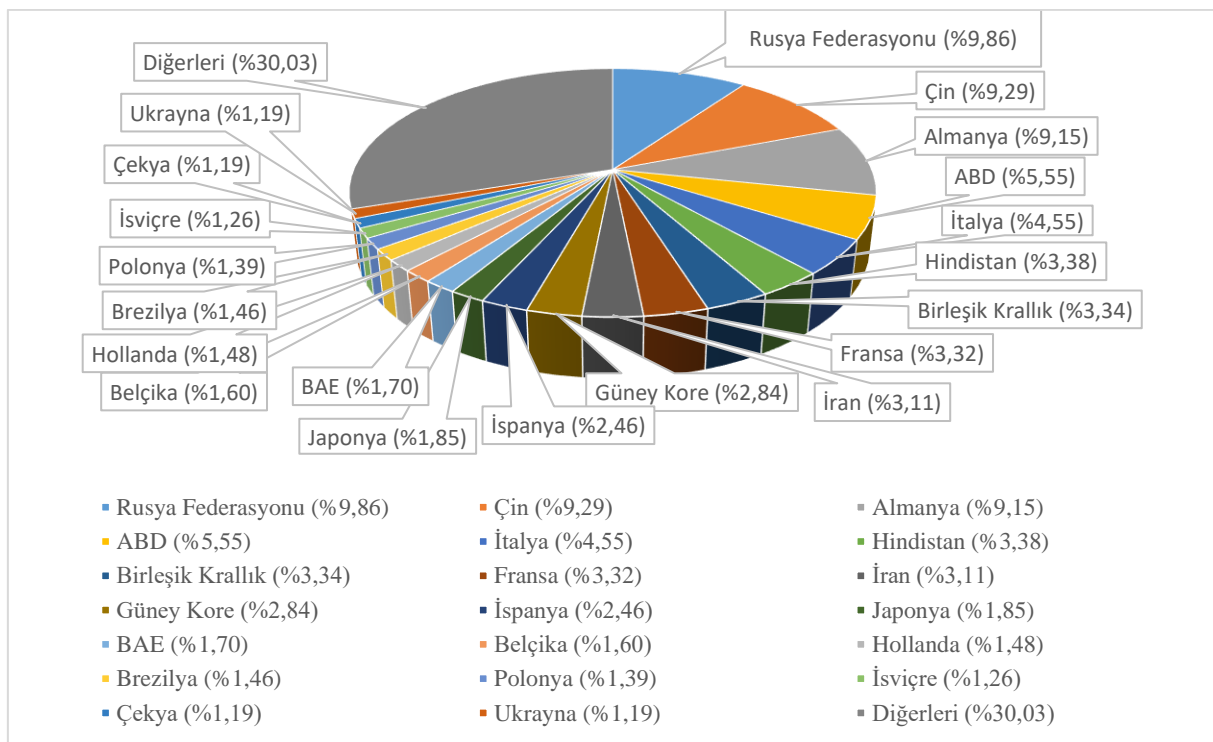
Ülkeler	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Rusya	25.064.214	25.288.597	20.401.757	15.162.386	19.514.094	21.989.574
Çin	24.685.885	24.918.224	24.873.457	25.441.433	23.370.620	20.719.053
Almanya	24.182.422	22.369.476	21.351.884	21.474.989	21.301.869	20.407.264
ABD	12.596.170	12.727.562	11.141.462	10.867.793	11.951.744	12.377.681
İtalya	12.884.864	12.055.972	10.639.042	10.218.387	11.304.715	10.154.156
Hindistan	6.367.791	6.898.577	5.613.515	5.757.246	6.216.639	7.534.719
Birleşik Krallık	6.281.415	5.932.227	5.541.277	5.320.237	6.548.620	7.446.107
Fransa	8.079.840	8.122.571	7.597.687	7.364.716	8.070.897	7.413.025
İran	10.383.217	9.833.290	6.096.254	4.699.777	7.492.104	6.931.258
Güney Kore	6.088.318	7.548.319	7.057.439	6.384.242	6.608.874	6.343.174
İspanya	6.417.719	6.075.843	5.588.524	5.679.305	6.372.911	5.492.456
Japonya	3.453.190	3.199.915	3.140.055	3.943.604	4.281.472	4.124.170
BAE	5.384.468	3.253.024	2.008.690	3.701.153	5.546.921	3.780.736
Belçika	3.843.376	3.863.892	3.146.936	3.200.764	3.728.941	3.571.445
Hollanda	3.363.585	3.517.164	2.914.359	3.000.336	3.747.619	3.304.581
Brezilya	1.408.806	1.728.745	1.792.241	1.788.012	2.544.928	3.257.706
Polonya	3.184.533	3.082.128	2.977.662	3.244.193	3.445.906	3.101.679
İsviçre	9.645.289	4.821.031	2.445.864	2.502.961	6.899.988	2.816.560
Çekya	2.627.288	2.420.199	2.218.334	2.561.652	2.828.107	2.650.303
Ukrayna	4.516.333	4.242.612	3.448.171	2.547.636	2.817.133	2.645.527
Diğerleri	71.202.528	70.277.748	57.239.750	53.757.413	69.205.549	66.986.005
Toplam	251.661.250	242.177.117	207.234.359	198.618.235	233.799.651	223.047.178

Kaynak: TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046t.

Tablo 1.5'de toplam ithalat rakamları incelendiğinde rakamsal olarak en az ithalatın son 6 yıl verilerine göre 2016 yılında yapıldığı, bu tarihten sonra ithalatın tekrar tırmanışa

geçtiği ancak az da olsa 2017 yılına göre 2018 yılında bir düşüş eğilimi gösterdiği görülmektedir. Şekil 1.2 Türkiye'nin 1923 - 2018 Dış ticaret grafiğinden de 2016 yılı itibariyle ithalatta bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra TÜİK, Ekonomik Faaliyetleri (ISIC, Rev.3) İthalat istatistiklerine göre ülke ithalatında da imalat sektörünün ağırlığı ön plandadır, 2018 yılı için ülke ithalatındaki %79'luk en büyük pay yine imalat sektörüne aittir. (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046)

İthalat ülke payları Şekil 1.4'de gösterilmiştir.

Şekil 1.4 Türkiye'nin 2018 yıllık Ükelere Göre İthalat Payları

Kaynak: TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri verileri yardımıyla düzenlenmiştir. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046

Tablo 1.5 ve Şekil 1.4 incelendiğinde Türkiye'nin gerçekleştirdiği ithalatın büyük kısmı 2018 rakamlarına göre üç ülke tarafından paylaşılmaktadır. %9,61 pay, 21,9 milyar \$ ile Rusya, %9,29 pay, 20,7 milyar \$ ile Çin ve %9,15 pay, 20,4 milyar \$ ile Almanya yakın ara Türkiye toplam ithalatının %30'unu oluşturmaktadır.

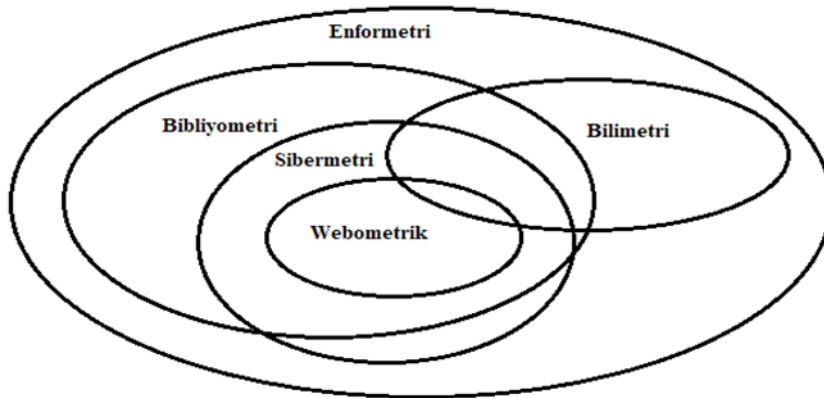
İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kütüphane ve Bilgi Bilimi (LIS) ile İlgili Temel Kavramlar

Kütüphane ve bilgi bilimi (LIS), temel olarak bilgi felsefesi veya bilgi kuramı (epistemoloji), bilgi sosyolojisi ve kayıtlı bilgidir oluşur. LIS, bilginin bilgisidir (Keseroğlu, 2010: 697). LIS, akademik disiplin olarak, bilginin bilimselliği ve doğruluğu üzerine yoğunlaşır.

LIS akademik bir disiplindir ve farklı türdeki bilgilerin farklı bağlamlarda nasıl üretildiği, nasıl düzenlendiği, nasıl yayıldığı ve nasıl kullanıldığı ile ilgilenen pek çok metodoloji ve teori ile sınırlarını genişletmiştir (Björneborn ve Ingwersen, 2004: 1216). İstatistiksel ve matematiksel teorik altyapısı olan bu metodolojiler ile belirlenen yıl aralıklarında ve kümülatif olarak elde edilecek bilgiye ait sayısal değerler ile ilgili bilgi özelinde ülke karşılaştırmaları, bilim dalı karşılaştırmaları, yayın üreten kamu veya özel sektörün ülkeye ve dünya bilimine katkıları, yayınlarda uluslararası kurum işbirliklerinin belirlenmesi ana amaçtır. Bilgi biliminde bilginin ölçülmesinde en kapsamlı olandan en dar ve en yeni kavramlara ilişkin bilgiler Enformetri, Bilimetri, Sibermetri, Webometrik ve Bibliyometri sıralaması ile verilmiştir. Kavramların kapsamı Şekil 1.2’de gösterilmiştir.

Şekil 2.1. Kütüphane ve Bilgi Bilimi (LIS): Enformetri, Bibliyometri, Bilimetri, Sibermetri ve Webometrik Kavramlarının Kapsamı.

Kaynak: Björneborn & Ingwersen, 2004: 1217’den Türkçe’ye uyarlanmıştır.

2.1.1. Enformetri

Literatürde ilk defa Blackert ve Siegel (1979) ve Nacke (1979) tarafından kullanılan enformetri kavramı, bilgi bilimine ait en geniş metrik çalışmaları kapsayan kavram olarak tanımlanmaktadır. Enformetri, kütüphanecilik, bilgi teorisi, matematik ve istatistik bilimlerinin birleşiminden oluşmaktadır (Gökkurt, 1994:26). Sadece belgeler ve bibliyografyalarda değil, her türlü formda bilgi için sayısal durum enformetri ile incelenebilir (Ulakbilim, Cahit Arf Bilgi Merkezi, www.cabim.ulakbilim.gov.tr). Enformetri, bibliyometri, bilimetri, sibermetri ve webometriyi kapsayan en geniş ölçü birim terimidir (Bakınız Şekil 2.1).

2.1.2. Bilimetri

Bilim politikaları oluşturma ve geliştirme amacına yönelik çalışmaları içermektedir (Ulakbilim, Cahit Arf Bilgi Merkezi, www.cabim.ulakbilim.gov.tr). Bilimetri, bilim dallarının analizi ile ilgilidir, bilimsel yayın değerlendirmesini bibliyometri ile yapar (Al, 2009: 232). Elde edilen bilgiler dâhilinde politikalara yönelik somut öneriler geliştirilmesi mümkündür. Şekil 2.1 deki bilimetri ve bibliyometri ortak kümesi bilimetri içinde bibliyometriden yararlandığını göstermektedir. Wolfram (2003), gelişmiş ülkeler için bilim politikaları geliştirmede yoğunlukla bilimetriciden yararlandığını vurgulamaktadır.

2.1.3. Sibermetri

1987'de Isidro Aguillo tarafından ortaya atılan bu terim, internette bibliyometrik ve enformetrik yaklaşımlar üzerine bilgi kaynakları, yapıları ve teknolojilerinin inşası ve kullanımının nicel yönlerinin incelenmesini konu edinir (Björneborn ve Ingwersen, 2004: 1217). Sibermetri, internet omurga teknolojisi, topoloji ve kantitatif ölçümlerini kapsar (Molyneux ve Williams, 1999).

2.1.4. Webometri

Webometri, 1996 yılında Abraham tarafından önerilen yeni araştırma alanı terimidir. İlk tanımı Webometri terimsel anlamı, Web üzerindeki bibliyometrik ve enformetrik yaklaşımlarla ilgili bilgi kaynaklarının, yapıların ve teknolojilerin inşası ve kullanımının nicel yönlerinin incelenmesidir (Björneborn ve Ingwersen, 2004: 1217).

2.1.5. Webometrik

Almind ve Ingwersen tarafından 1997 de literatüre kazandırılan webometrik, Web ile ilgili olayların nicel incelemesi, başlangıçta bilimsel dergi makalesi alıntı örneklerinin bibliyometrik analizi için tasarlanan yöntemlerin, ham verileri sağlayan ticari arama motorları ile Web'e uygulanabileceğinin farkına varılmasıyla ortaya çıkmıştır (Thelwall vd., 2005: 81). Kapsamı iletişim çalışmaları, istatistiksel fizik ve bilgisayar bilimi gibi bilgi biliminin ötesindeki alanlardaki araştırmalardır.

2.1.6. Bibliyometri

Bibliyometri kavramının temeli istatistiksel bibliyografiye dayanmaktadır. Sengupta (1992), Campell'in 1896 da yayınların istatistiksel konu dağılımı üzerine yazmış olduğu çalışmayı ilk bibliyometrik çalışma olarak nitelendirmektedir. İstatistiksel metodoloji ile zenginleştirilmiş bibliyografi ise 1922 yılında ilk kez Edward Wyndham Hume tarafından ortaya atılmış, yazılı kaynakları sayma ve analiz etme yoluyla belirlenen herhangi bir disiplin hakkında bilgi toplamak üzerine kurulmuş bir kavramdır (Hume, 1923: 9). Bibliyometri kavramı ise Pritchard'ın 1969 yılındaki makalesinde şekillenmiş ve literatürdeki yerini almıştır. Özellikle 1980'li yıllarda hız kazanan bibliyometri çalışmaları, başlangıçta matematikçilerin, enformatikçilerin ve sosyologların ilgi alanı iken, araştırma merkezlerinin artması, internet ve bilişimdeki gelişmeler ile kütüphanecilerin yoğun ilgi odağı haline gelmiştir. (Karasözen vd., 2009: 5-6).

2.2. Bibliyometrik Analiz

Pritchard (1969), Bibliyometri kavramını istatistiksel bibliyografi kavramından yola çıkarak kitaplar ve süreli yayın vb. ile ilgili istatistiklerin bir araya getirilmesi ve yorumlanmasıyla; tarihsel gelişimin gösterilmesi, ulusal ve evrensel araştırmalarda dergi ve kitap kullanımının saptanmasını sağlayan geniş bir alan olarak tanımlamıştır. Buna ek olarak istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle desteklenmiş bibliyometri kavramının kullanılmasını önermiştir. Araştırılmak istenen herhangi bir disipline ait akademik yayınların konu, yıl, katkı sağlayan kurum ve kuruluşlar, kullanılan anahtar sözcükler, eserlerin yazar sayıları, atıflar vb. gibi çeşitli özelliklerinden yola çıkılarak, adı üzerinde bibliyometrik analizin büyük payını bibliyometri oluşturmaktadır.

Bilgi kaynakları üzerinde istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin kullanılması aslında araştırılmak istenen belirli bir disiplin, ülke, kurum veya zaman aralığı ile ilgili değerlendirmelere ulaşılmasını sağlamaktadır (Besimoğlu, 2015: 8).

2.3. Uluslararası Ticaret ve Bibliyometrik Analiz Çalışmaları: Uluslararası Literatür

Uluslararası ticaret alanında yapılan bibliyometrik analiz literatürü incelendiğinde, ulusal alan yazında herhangi bir örneğine dahi rastlanmazken, uluslararası alan yazında yine oldukça sınırlı sayıda çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Bu kısımda uluslararası yayınlarda uluslararası ticaret ana temasındaki bibliyometrik analiz çalışmalarından bahsedilmiştir:

Olczyk (2016), ekonomi disiplindeki uluslararası rekabet edebilirlik konusunda son 70 yılda yayınlanan ekonomi literatürünün bibliyometrik bir çalışmasını ele almıştır. Doğrudan uluslararası ticaret ile ilgili bibliyometrik bir çalışma değildir. Ancak araştırma sonucunda uluslararası rekabet gücünün çoğunlukla uluslararası ticaret / ihracat performansına ve maliyet, fiyat, döviz kurları, gelir ve doğrudan yabancı yatırımların etkilerine atıfta bulunduğunu belirlenmiştir. Araştırmacı son on yılda ticaret akışları ve teknoloji arasındaki ilişkiler, serbestleşme süreçleri, çevresel düzenlemeler, konum, eğitim / insan sermayesi ve verimlilik konularının uluslararası rekabetçilik çalışmalarında kilit konular haline geldiğinden bahsetmiştir.

Uluslararası rekabetçiliğin büyüme trendinin belirlenmesi amacıyla Olczyk'a (2016) ait bir diğer bibliyometrik analiz çalışmasında 1975 - 2015 yılları arasında WoS, Scopus ve Google Scholar veri tabanında yer alan konu özelindeki araştırmaların uluslararası rekabetçiliğin bilimsel gelişimini, ticari performans, teknoloji, serbestleşme, çevre düzenlemeleri, konum ve verimlilik kavramları ile ilişkilendirildiği sonucuna ulaşmıştır. Uluslararası rekabetçilik teorisinin neoklasik uluslararası ticaret ile değil, ülkelerin ihracat performansının ölçülmesi yoluyla elde edilen rekabet edebilme gücü ile ifade etmiştir.

Zhang, Zhaou, Su ve Zhang (2017), Science Citation Index-Expanded (SCI-E) ve Social Sciences Citation Index (SSCI) indekslenen, Çin dış ticaretindeki karbondioksit (CO₂) emisyonlarını inceleyen ampirik literatür üzerinde bibliyometrik analiz yönteminden yararlanarak Çin dış ticaretinin CO₂ emisyonlarını inceleyen araştırmaların eğilimleri belirlenmiştir. Sonuç olarak araştırma Çin'in işleme ya da işleme dışı ticaretten kaynaklanan karbon emisyonuna ait değerlendirmesini sunmaktadır. Bunun yanı sıra çalışma araştırmaların eğilimlerini ortaya koymasıyla Çin'in karbon ticareti piyasasında yeni karbon yönetimi deneyimini ve yeni ticari büyüme politikalarının belirlenmesinde yol göstericidir.

Tian, Geng, Sarkis ve Zhong (2018), 1997 - 2016 yılları arasındaki uluslararası ticarete, belirli bir zaman diliminde bir ürün ortaya koymak veya bir hizmet sunmak için doğrudan veya dolaylı olarak gereken doğal kaynağı veya çevresel miktarları belirleyen karbon emisyonu ve su gibi somutlaştırılmış akışların özelliklerini bibliyometrik analiz ile belirlemiştir. Araştırmacı veri tabanı olarak WoS'dan yararlanmış, Çin, ABD başta olmak üzere 44 ülkenin konu

özelindeki yayın performansını, yayınlarda kullanılan dilin özelliklerini, yayınların ülke, bölge, yazar ve kurum ilişkilerini belirlemiştir. Çalışma ekonomik kalkınma ve uluslararası ticaretin çevre ve üretim kaynakları üzerindeki etkisi üzerinde farkındalığın artması gerektiğine değinmektedir.

Wei (2019), çalışmasında 2012 - 2016 yılları arasındaki WoS veri tabanı üzerinde SSCI indeksli en iyi 5 ekonomi dergisinde yer alan çalışmaların özetinde, başlığında veya anahtar kelimeleri arasında 'fiyat', 'oyun', 'tüketim', 'gelir', 'uluslararası ticaret', 'istihdam', 'para politikası', 'refah etkileri' ve 'gelişmekte olan ülkeler' gibi ekonomi ile yakın ilişkili, sıcak araştırma konuları üzerine bibliyometrik analiz yapmıştır. Bu anahtar kelimeler, ilgili dergilerin araştırma odaklarını belirlemektedir. Bu bağlamda çalışma tam anlamıyla alan olarak uluslararası ticareti temel almamış olmasına rağmen, bu çalışmada uluslararası ticaret alanında bibliyografik özelliklerin belirlendiği görülmüştür. Yazar bibliyometrik analize ek olarak CiteSpace ve UCINET ile 5 popüler ekonomi dergisi üzerinde sosyal ağ analizi de yapmıştır. Çalışma bulgularında 5 ekonomi dergisinde en çok atıf alan çalışmanın Melitz'e ait 2003 yılı uluslararası ticaret ve endüstri içi ticareti konu alan araştırmasıdır ve bu durum ekonomi içinde uluslararası ticaretin önemli bir konu olduğuna yorumlanabilir.

Uluslararası alan yazında karşılaşılan çalışmalar 2016 sonrasında yazılan bu çalışmalardan oluşmaktadır. Bu çalışmaların hiçbiri tam olarak uluslararası ticaret literatürünü ele almamıştır. Uluslararası ticaret, uluslararası rekabetçilik, dış ticarete CO₂ emisyonları ve genel ekonomi içinde kısmen incelenmiştir.

2.4. Türkiye’de Yapılan Bibliyometrik Analiz Çalışmaları

Bibliyometrik analiz, Türk araştırmacılar tarafından 1998’li yıllardan itibaren ilgi görmeye başlamış, farklı alanlarda lisansüstü tez çalışmaları başta olmak üzere, makale ve bildiri türünde araştırmalarda bu yöntemden yararlanılmıştır. YÖK ulusal tez merkezinde ‘bibliyometrik analiz’ ana teması aramalarında Türkiye’de bibliyometrik analiz ile uluslararası ticaret alanında yazılmış bir teze, benzer şekilde ULAKBİM taramalarında da makale veya herhangi bir yayın türünde çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda daha önce uluslararası ticaret alanında böyle bir çalışmanın olmaması tezin özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Bu kısımda tezin ana teması olan uluslararası ticaret alanında ulusal literatürün olmaması kısıtı nedeniyle çalışmanın literatürü olarak Türkiye’de yapılan Bibliyometrik analiz çalışmaları ele alınmıştır.

Ulusal tez merkezinde 1998 - 2018 yılları aralığında 12 adet bibliyometrik analiz çalışması bulunmaktadır. Ulusal tez merkezinden edinilen bilgiler dâhilinde bibliyometrik

analizi konu edinen ilk çalışma bibliyometrinin tanımını, teknikleri, atıf çözümlemesi, bibliyometrik dağılımları inceleyen istatistik anabilim dalı yüksek lisans tezidir. Satır (1998)'a ait tezin uygulamasında Science Citation Index Journal Citation (SCI JCR)'da yer alan istatistik ve olasılık kategorisindeki 48 dergiyi örneklem almış, atıf çözümlemesine yönelik, etki faktörü ve yakınlık ölçüsü gibi bibliyometrik ölçümler kullanmıştır. İstatistiksel metodolojiye sahip olması sebebiyle İstatistik bilim dalında çalışan araştırmacılarında çalışma alanı olarak belirlediği bibliyometrik analiz Kocarık Gacar (2018) tarafından da ekonometri anabilim dalı altında istatistik bilim dalında yüksek lisans tezinde kullanılmıştır. Kocarık Gacar (2018), tezinde 2013 – 2017 yılları arasında Web of Science veri tabanında büyük veri üzerine yapılan ve "big data" anahtar kelimesi ile taranan uluslararası nitelikteki makaleler; yıl, yazar, ülke, konu, anahtar kelime ve araştırmacının alanı yönlerinden tanımlayıcı nitelikte bibliyometrik analizler yapmış, Türkiye örneğinde büyük veri çalışmalarının mevcut durumunu ortaya koymuştur. Bunun dışındaki bibliyotmetrik analiz çalışmalarının çoğunluğunun kütüphane, dokümantasyon, enformasyon, bilgi ve belge yönetimi bilim dallarındaki araştırmacıların tez uygulaması olarak kullanıldığı görülmektedir. Ulusal Tez merkezinde yer alan Bibliyometrik analiz ile kütüphane, dokümantasyon, enformasyon, bilgi ve belge yönetimi bilim dallarındaki yazılan tezler Tablo 2.1'de özet halde verilmiştir.

Tablo 2.1 Türkiye’de Bibliyometrik Analiz ile Yazılmış Tezler: Kütüphane-Dokümantasyon- Enformasyon- Bilgi ve Belge Yönetimi Bilim Dalı

Yazar (YL/PhD)	Yıl	Bölüm	Araştırma Ana Başlığı/ Konusu
Yılmaz (YL)	1999	Dokümantasyon ve Enformasyon Bilim Dalı	Kütüphane ve Bilgi Bilimi alanındaki çalışmalar
Ünal (PhD)	2008	Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı	Dergi kullanım verilerinin bibliyometrik analizi ve koleksiyon yönetiminde kullanımı: ScienceDirect, SpringerLink, Wiley InterScience ve EBSCOHost veri tabanlarında yer alan 2000-2007 yılları aralığındaki 30 milyonun üzerinde tam metin makale verisi örnekleminde bir bibliyometrik analiz uygulamasıdır.
Al (PhD)	2008		Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım Türkiye adresli yayınların yayımlandığı dergi, aldığı atıf sayısı, patent çıktısı olup olmadığı vb. bibliyometrik özellikleri ve disiplinler arası farklılıkları incelenmiş ve Türkiye adresli yayınlar niteliksel olarak değerlendirilmiştir.
Karabulut (YL)	2010		Bilgisayara dayalı iletişim: KUTUP-L tartışma listesinin bibliyometrik analizi 1994 - 2008 arası listeye gönderilen 19.827 mesaj üzerinden, içerik analizi yöntemi ile oluşturulan 977 mesajlı örnekleme bibliyometrik analiz uygulanmış. KUTUP-L'nin Türkiye'de kütüphanecilerin mesleki yaşantıları üzerinde (soru sorma, bilgi ve haber paylaşımı, güncel gelişmeleri izleme, mesleki ve sosyal konuları tartışma vb.) etkili olduğu tespit edilmiştir.
Zan (PhD)	2012		Türkiye'de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması Matematik konu başlığı, matematik disiplini özelinde yapılan çalışma verisi: ODTÜ ve Bilkent adresli 2001 - 2010 yılları arasında ortak yazarlı çalışmalardır. Çalışmaların ülkeler, kurumlar ve yazarlar arası işbirlikleri değerlendirmiş, çalışmaların yayımlandığı dergiler yine işbirliği çerçevesinde bibliyometrik analize dayalı karşılaştırması sunulmuştur. Türkiye'nin uluslararası ortak yazarlı çalışma oranının dünya ortalamasının altında bulunduğu tespit edilmiştir.
Besimoğlu (PhD)	2015		Türkiye'deki ziraat fakültelerinin tarımsal araştırma eğilimleri: 1996 - 2011 yıllarının bibliyometrik analizi Çalışma Türkiye’de tarım konusunu ele almıştır. Bu konu da yayımlanan araştırma makalelerinin hangi konularda yoğunlaştığı ve tarımsal araştırmalarının eğilimlerinin belirlenmesi bibliyometrik analizin araştırma konusudur. Çalışmada ana amaçlardan birisi alanda yapılmış çalışmaların, Türkiye tarım politikalarıyla uyumlu araştırma yapılıp yapılmadığının belirlenmesidir.

İstatistik (2), Bilgi belge ve dokümantasyon (6) tezlerine ek olarak, bibliyometrik analiz içeren eğitim ve öğretim anabilim dalında 2 adet yüksek lisans tezi (Tatar, 2010 ve Ukşul, 2016); turizm işletmeciliği bilim dalında 1 yüksek lisans tezi (Aktürk, 2018) ve yönetim bilişim sistemleri (Özköse, 2017) bilim dalında 1 doktora tezi bulunmaktadır.

Bibliyometrik analiz, özellikle gelişmiş ülkelerde sıklıkla kullanılan, Batı'da 1890'lı yıllara dayanan geçmişe sahip bir yöntemdir. Türkiye'deki ilk bibliyometrik uygulamalar için Sengupta'nın çalışması referans gösterilmektedir. Al ve Tonta (2004), Sengupta'nın çalışmasında Türk tıp kütüphanelerine ait dergilerin 1950,1960 ve 1970'li yıllarda atıf analizine rastlandığından bahsetmektedir. Ancak ulusal literatürde bibliyometrik analiz çalışmalarının son 20 yılda yoğunlaştığı görülmektedir. Yazılan tezlerin incelenmesinin ardından Türkiye'de bibliyometrik analiz literatüründe yer alan makaleler ve konuların çoğunluğu bilgi ve belge yönetimi, kütüphanecilik ve bilgi bilimi çalışmaları olduğu görülmüştür. Literatürdeki bu çalışmalar endeksli dergi özelinde olduğu gibi, doktora ve yüksek lisans tezleri, üniversite adresli yayınlar vb. örnekleme psikoloji, müzik, kimya, tıp, hemşirelik, psikiyatri, turizm, sağlık turizmi ve sürdürülebilir turizm, spor bilimleri, kamu politikaları, bilim ve teknoloji politikaları, akademik sinema ve iletişim bilimleri, pazarlama, stratejik yönetim, muhasebe-finans, veri madenciliği, ekonomi, sosyoloji ve alan ayırmaksızın sosyal bilimlerle sanat ve beşeri bilimler olmak üzere geniş bir yelpazede, farklı bilim dallarındaki bibliyometrik değerlendirmelerdir:

Tonta (2002), 1987-2001 yılları aralığında yayımlanan Türk Kütüphaneciliği Dergisi'ndeki hakemli dergi olamadan önceki 135, hakemli dergi olduktan sonraki 103 makaleyi bibliyometrik özellikler bakımından karşılaştırmıştır. Hakemli dergi olduktan sonraki dönemde gönderilen makalelerin sayfa sayısında, atıf sayısındaki artışa dikkat çekmiş, genel olarak derginin yayın açısından etkinliğine dair değerlendirmeler sunmuştur.

Al ve Tonta (2004), 1974-2002 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünde yapılan 100 adet yüksek lisans ve doktora tezi bibliyometrik özellikleri açısından incelenmiş, tezlerin doktora ve yüksek lisans türündeki sayfa sayılarını, ortalama atıf sayılarını, atıf yapılan yayın türlerini belirlemiş, kütüphanecilik alanında koleksiyon değerlendirmesi sunmuşlardır.

Al, Al ve Bahşıoğlu (2004), 1975-2003 yılları arasında Science Citation Index (SCI) kapsamındaki dergilerde yayımlanan Hacettepe Üniversitesi adresli yayınlar için bibliyometrik analizden yararlanmış, 29 yıllık zaman diliminde toplam SCI ve Hacettepe Üniversitesi adresli 9.688 yayın incelenmiştir. Yayınların dili, yayınlanma yılları ve belli zaman dilimindeki yoğunlukları, ve en çok yayın yapılan dergiler belirlenmiştir. Çalışma Hacettepe Üniversitesi'nin bilimsel üretkenliğinin belirlenmesinde etkin bir kaynak olarak kullanılmıştır.

Ece (2007), 2000 - 2006 yılları aralığında Türkiye örnekleminde yayın yapan 35 bilimsel dergide yer alan 265 adet müzik makalesinin bibliyografyasını ve bu makalelere ait

yazar ve konu başlıkları dizinleri, makale yazarlarının bireysel veya ortak çalışmış olup olmadıkları ve yazarların konu seçimlerini bibliyometrik analiz ile incelemiştir.

Al ve Coştur (2007) Social Science Citation Index (SSCI) tarafından dizinlenmekte olan Türk Psikoloji Dergisi'ndeki (TPD) makalelerin bibliyometrik özelliklerini belirlemek amacıyla, 1995-2005 yılları arasında yayımlanan 118 makale incelenmiş, TPD'nin etki faktörüne göre bakıldığında SSCI'de yer alan psikoloji dergileri arasında alt sıralarda yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada araştırma bulguları göz önüne alınmış, TPD'nin daha saygın ve daha uluslararası bir dergi formatında olması için, SSCI'daki konumunu koruması adına öneriler geliştirilmiştir.

Birinci (2008), SCI ve Chemical Abstracts tarafından indekslenen Turkish Journal of Chemistry (TJC) dergisinde yer alan 1995-2007 yılları arasında yayınlanan 861 makaleyi bibliyometrik açıdan değerlendirmiş, TJC'nin bibliyometrik açıdan Bradford, Lotka, Price Yasası ve 80/20 Kuralı'na uygunluğunu araştırılmıştır. TJC'ye yapılan atıfların 1996 yılından beri istikrarlı bir şekilde arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karasözen, Bayram ve Zan (2009), Türkiye'nin 1997 - 2006 yılları arasında, Thomson ISI firmasının TBG (Temel Bilimsel Göstergeler) veri tabanına göre yayımlar ve atıflar açısından dünyadaki konumunu, yayınların ve atıfların hangi alanlarda olduğunu belirlemeyi amaçlamış, WoS veri tabanında yer alan 1997 - 2006 yılları arasında Türkiye menşeli uluslararası ortak yazarlı yayınların yıllara göre dağılımını göstermiştir. Araştırmacılar Türkiye'nin yayın ve atıflar açısından sayısal büyümesinin hızlı olmasına rağmen yayın kalitesinin düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır ve bu konuda çözüm ve öneriler sunmuşlardır. Buna ek olarak araştırmacılar ülkelerin bilim ve teknoloji göstergelerinin hazırlanmasında bibliyometrik analizlerin önemine dikkat çekmişlerdir.

Akfindık ve Salihoğlu (2010), tıp alanındaki bilimsel yayınların niteliğinin bibliyometrik ölçümünü Başkent Üniversitesi adresli, ISI WoS kapsamındaki SCI 'de endekslenen 1993-2009 yılları arasındaki Transplantasyon konusundaki çalışmalar örneklemini üzerinde uygulamıştır.

Karasözen, Bayram ve Zan (2011), WoS ve Scopus veri tabanlarında yer alan 2000 - 2009 yıl aralığındaki anabilim dalı ayırmaksızın Sosyal Bilimler ile Sanat ve Beşeri Bilimler alanlarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz yapmıştır. Çalışma sonucunda iki veri tabanına ait yayın sayılarının, yayınların ortalama büyüme oranlarının ve en fazla yayın yapılan konunun karşılaştırmalı analizini sunmuşlardır. Her iki veri tabanının da farklı konu alanlarında üstün olduğunu belirlemişlerdir.

Ak, Bolu, Akarsu, Lapsekili ve Bozkurt (2011), Türk psikiyatri toplumunun uluslararası literatüre katkısını araştıran çalışmalarında PubMed veri tabanında yer alan 2005 - 2010 yılları arasındaki bilimsel disipline ait çalışmaların bilimsellik seviyesini, yayın sayısını değerlendirmiş, bibliyometrik analizden yararlanmışlardır. Analizde ‘Türkiye’ ve ‘Psikiyatri’ kelimelerini içeren makalelerin kurum ve üyelik bilgilerini, yıllık dağılımlarını, konu başlıklarını, türlerini, yazarların kurumlarını ve sayısını, etki değerlerini incelenmişlerdir. Sonuç olarak Tıp alanındaki gelişmelere paralel olarak, Türkiye’de psikiyatri alanındaki bilimsel yayınların üretiminde önemli bir artış olduğunu gözlemlemişlerdir.

Özel ve Kozak (2012), turizm pazarlaması alanının genel yapısının ve özelliklerinin bibliyometri yasaları çerçevesinde belirlenmesine yönelik kapsamlı bir çalışma ihtiyacına istinaden yapmış oldukları çalışmada 2000 - 2010 yılları arasında 286 hakem denetimli, turizm pazarlaması alanındaki makaleyi incelemiştir. Makalelere ait atıf analizlerini, atıf yapılan makalelerin kaynak türlerini incelemiş, araştırma sonucunda yabancı kaynakların yerli kaynağa istinaden daha çok tercih edildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Tekneci (2013), 2000 - 2010 aralığında spor alanında WoS’da endekslenen Türkiye adresli makale ve konferans bildirilerinin bibliyometrik analizini yapmış, yayınların atıf sayısı, atıf almayan yayınların yüzdesi ve uluslar arası işbirliğiyle hazırlanan yayın oranı gibi yayın kalitesini gösteren değişkenler hesaplanmış, Türkiye adresli çalışmaların dünya ortalamasının altında olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye adresli spor alanındaki çalışmaların kalitesinin, etkisinin ve görünürlüğünün yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiş, bu kriterler ve uluslararası işbirliği açısından da kendilerini geliştirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Denktaş Şakar ve Cerit (2013), WoS’da endekslenen ve 1980 - 2012 yılları arasında SSCI’da yer alan “Türkiye” ve “pazarlama” konu başlığındaki çalışmaların bibliyometrik analiz yardımıyla Türkiye pazarlama alan yazınının uluslararası literatüre katkısını araştırmışlardır. Çalışmanın Türkiye pazarlama alan yazınının gelişmesine katkı sağlayacağı öngörülmüştür.

Karataş Çetin ve Özer Çaylan (2013) bibliyometrik analizi stratejik yönetim alanında uygulamış, 2001 - 2012 yıl örneğinde Strategic Management Journal’da yayımlanmış 745 adet bilimsel makaleyi atıf yöntemi ve ortak atıf yöntemi bağlamında incelemiş, stratejik yönetim yazınına haritalandırılarak bu alandaki en etkili eserleri ve yazarları belirlemişlerdir.

İnceoğlu (2014), Türk akademik sinema yazınının profilini ortaya çıkarmak amacıyla 2002 - 2011 yılları arasında yedi hakemli akademik dergide yayınlanmış 178 sinema makalesinin bibliyometrik analizi sonucunda makalelerinin sayısını ve iletişim bilimleri alanı içindeki payını, makalelerin eleştirel yaklaşımları ve kuramlarını, temel araştırma alanlarını ve

ele aldıkları sinemasal yapımların türlerini, hangi dilde yazıldıklarını ve yazar sayılarını belirlemiştir.

Karagöz ve Kozak (2014), *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*'nin turizm bilgi ağ yapısının ve kurumsal iş birliği yapısının ortaya çıkarılması, araştırma konularının ve kurumlar arası iş birliği rollerinin belirlenmesi ve bağlantıların incelenmesi amacıyla dergide yayımlanan 1997 - 2010 yılları arasındaki hakem denetimli makalelerin bibliyometrik analizine ek olarak UCINET sosyal ağ analizi uygulamışlar, sonuç olarak dergide yayınlanan makalelerin araştırma konuları üniversitelerin oluşturduğu ağ yapısı, bu yapıda aktör olarak tanımlanan araştırma konuları ve üniversitelerin ağda hangi konumda olduğu belirlenmiştir

Hiçdurmaz, Canbolat Seyman, Başaran, Ercan Şahin ve Şenol Çelik, (2015) çalışmasında Hacettepe Üniversitesine ait Hemşirelik Fakültesi Dergisi'nin ilk yayını olan 1994'den 2013 tarihine kadar yayınlanmış olan 281 makalenin konu alanlarını, makale türünü ve kaç yazarlı olduğu ve yazarların cinsiyet özellikleri gibi bibliyometrik analize tabii tutmuştur. Sonuç olarak çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği ve halk sağlığı hemşireliği alanlarındaki makalelerin ve İngilizce makalelerin artırılması, klinik hemşirelerinin yazarlık konusunda desteklenmesi ve derginin indekslenmesi için gerekliliklerin karşılanması gerektiğini önermiştir.

Tabak, Barbak ve Öztürk (2016), kamu politika disiplini alanındaki WoS veri tabanından elde edilen 1980 - 2014 yılları arasındaki çalışmaların öncelikle bibliyometrik özelliklerini belirlemiş, elde edilen verilere de bilimsel haritalama analizini uygulamışlardır. 1990'lı yıllar sonrasında, kamu politika disiplinindeki çalışmalarda tematik yoğunlaşmanın farklılaştığı ve bazı temaların gerilerken yeni araştırma konularının ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2017), Türkiye'deki üniversitelerde erişim olanağı bulunan ve "veri madenciliği" sorgusu ile ulaşılabilen 116 yüksek lisans ve doktora tezinin 96'sına, tez yazım dilleri, üniversite adresleri ve anabilim dalları, uygulandıkları alanlar, kullandıkları veri madenciliği algoritmaları ve yazılımları gibi kriterler ile bibliyografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla bibliyometrik analiz uygulamıştır.

Akboğa Demir ve Arık (2017), Türkiye adresli Social Sciences Citation Index ve Arts & Humanities Citation Index'de endekslenen 1900 - 2016 yıl aralığındaki Sosyoloji alanındaki çalışmalarda kullanılan dil, yayın türü (makale / kitap eleştirisi), kullanılan metodolojinin nicel/nitel olması gibi bibliyografik özelliklerin belirlenmesinde bibliyometrik analizden yararlanılmış, alandaki top dergilerin Social Indicators Research, Annals of Tourism Research, Ethnic Racial Studies olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşlıoğlu, İnan ve Sözüer (2018), WoS veri tabanında yer alan dergilerde 2000 - 2015 yıllarında yayınlanmış, stratejik yönetim alanındaki Türkiye adresli çalışmaların bibliyometrik analizi sonucunda stratejik yönetim uygulamalarında örneklem seçiminin hangi sektörlerde yoğunlaştığını, yıllara göre ortalama yayın sayılarındaki değişimin nasıl olduğunu belirlemiş ve çalışma alanının bibliyografisini sunmuşlardır.

Akçomak, Doğan, ve Taşkın (2018), bilim, sanayi, teknoloji ve yenilik politikalarının evrimi ve gelecekte bu politikaların nasıl olacağını araştırmış, 1900 - 2016 yılları arasındaki 116 yıllık zaman diliminde literatürde yer alan WoS veri tabanındaki SCI, SSCI, A&HCI, BKCI-S, BKCISS, CPCI-S, CPCI-SS, ESCI olmak üzere sekiz çekirdek dizinde endekslenmiş ‘bilim, sanayi, teknoloji ve yenilik politika’ terimlerinin kullanıldığı yayınların bibliyometrik analizini yapmıştır. Bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) kavramının haritası yardımıyla, BTY’nin önemli bir kısmının iktisat politikası ile ilişkili olduğu ve BTY politikaları arasında bilim politikasının gelecekte önem kazanacağı sonucuna ulaşmıştır.

Aşkun ve Çizel (2019), Scopus veri tabanında yer alan dergilerde 1999-2018 yılları arasında yayınlan “complex problem solving” anahtar kelimelerini içeren 166 makalenin R programlama dilini kullanarak, çalışmaların kaynak etkileri, eşdizimlilik ağı, ortak atıf, yazar iş birliği üzerine odaklanan bibliyometrik analizini yapmıştır.

Yapılan bu literatür taraması Türkiye literatüründe farklı bilim dalı ve alt alanlarında bibliyometrik analizden yararlandığına örnek vermek adına yapılmıştır. Türkiye bibliyometrik analiz literatüründe farklı alanlardaki çalışma sayısı, bu kısımda bahsedilen makale sayılarının çok daha üzerindedir. Sonuç olarak akademik sinemadan matematiğe, bilim politikalarından spor bilimlere pek çok farklı alanda çalışma yapılmış olmasına rağmen daha önce de bahsedildiği üzere uluslararası ticaret alanında her hangi bir yayın incelemesi üzerine bibliyometrik analiz çalışması bulunmamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışma oluşturulurken uygulanan araştırma modeli, araştırmaya konu olan alanın evreni, analizi yapılan örneklem, araştırmanın aşamaları, verilerin elde edilmesi ve yapılan analizlere ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmanın temel amacı, uluslararası ticaret alanında yapılan bilimsel yayınların bibliyometrik profillerinin ortaya konmasıdır. Nitel yapıdaki bu araştırmada, ikincil veri kaynakları kullanılarak doküman incelemesi ve betimleyici analiz yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmanın verilerini; yayın zenginliği ve çeşitliliği açısından dünyanın en önemli akademik veri tabanı olarak kabul edilen (Archambault vd., 2009) Web of Science (Wos) veri tabanında, 1980 - 2019 yılları arasındaki “international trade” (uluslararası ticaret) konu başlığı aramasında çıkan sonuçlar oluşturmaktadır.

3.3. Araştırma Aşamaları

Araştırma üç aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşamada bibliyometrik analiz yöntemlerine değinilerek, neden Citespace programı seçildiğinden bahsedilmiştir. İkinci aşamada ise Web of Science veri tabanında alandaki çalışmalar için yapılan arama sonucu çıkan toplam çalışmalar, alaka düzeylerine göre filtrelenerek 20.679'a düşürülmüş, doküman analizi yapılarak, çalışmalar hakkında bilgiler sunulmuştur. Araştırmanın üçüncü aşamasında ise filtrelenmesine rağmen hala çok fazla sayıda olan çalışmalar, sosyal ağ analizi sırasında daha sağlıklı sonuçlar vermesi açısından en çok atıf alma sıralamasına sokulduktan sonra, ilk 5.000 çalışma Citespace programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın aşamaları Şekil 3.1'de sırasıyla gösterilmiştir.

Şekil 3.1 Araştırmanın Aşamaları

3.4. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Çalışmanın veri toplama kaynağı olarak; Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (A&HCI), Conference Proceedings Citation Index (CPCI), Emerging Sources Citation Index (ESCI) gibi bibliyometrik araştırmalar için önemli bilimsel atıf indekslerine ulaşım imkanı sağlayan Web of Science veri tabanı seçilmiştir. Uluslararası ticaret alanında 1980-2019 yılları arasındaki çalışmaları belirlemek için; “uluslararası ticaret” konu başlığı seçilmiş ve çalışmaların başlığı, özeti, anahtar kelimeleri de dahil edilerek tarama yapılmıştır. İlk yapılan arama sonucu 35.568 çalışma elde edilmiştir. Çıkan sonuçların konu ile alaka düzeylerini artırabilmek adına; ekonomi, uluslararası ilişkiler, hukuk, işletme, finans, coğrafya ve enerji kaynakları ile birlikte taşımacılık alanları seçilerek yapılan filtreleme sonucu çalışma sayısı 21.432’ye düşürülmüştür. Ek olarak doküman tiplerinde de bir filtreleme yapılarak; makale, bildiri, kitap bölümü, kitap incelemesi ve inceleme türleri seçilerek çalışma sayısı 20.679’a düşürülmüştür. Bu filtrelemeler sonucu elde edilen 20.679 çalışmaya doküman analizi yapılmış, sonrasında ise en çok atıf alan ilk 5.000 çalışmaya ilişkin bibliyometrik bilgiler Plain Text formatında bilgisayara indirilip, veri düzeltme işlemi yapıldıktan sonra alandaki çalışmalar arasında önemli kavram, çalışma ve yazarların birbirleri ile olan ilişkilerini görselleştirmeye yarayan sosyal ağ analizi yöntemi kullanılarak inceleme yapılmıştır.

3.4.1. Sosyal Ağ Analizi Yazılımları

Sosyal ağ analizi kısaca; sosyal yapıları oluşturan aktörler arasındaki ilişkilerin ağlar ve düğümler vasıtasıyla örüntü halinde sunulması ve incelenmesidir. Bu incelemeler sırasında oluşturulan ağlar genellikle birey temelli olmasıyla birlikte içinde hiçbir birey barındırmayan kümelerden, kurumlara, yayın organlarına, devletlere kadar farklı alanları kapsayabilmektedir. Kapsam içine dahil edilen sosyal aktörler arasındaki ilişkinin anlamlı olması gerektiğine inanan araştırmacılar, modelleme yaparak kalıplar ortaya çıkarmış ve bu kalıplar üzerine incelemeler yaparak, sonuçları yorumlamışlardır.

Çok çeşitli konularda oluşturulan ağlardaki aktör sayısının kimi zaman çok fazla olması bu ağların analizi sırasında yazılım kullanmayı elzem kılmıştır. Sosyal ağların oluşturduğu örüntülerin analizini karmaşık yapılardan kurtararak; düğüm, bağlantı ve çizgileri anlamlı hale getirebilmek için pek çok yazılım geliştirilmiştir. Temelde aynı analizi yapan bu yazılımlar; kullanım kolaylığı, açık kaynaklı olmaları ve üzerinde çalışabildiği işletim sistemlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir. Sosyal ağ analizi için yaygın şekilde kullanıma sahip olan Bibexcel, CiteSpace, HistCite, Pajek, Publish or Perish, Science of Science (Sci2), UCINET, VIVO ve VOSViewer gibi yazılımlara ilişkin bilgiler Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

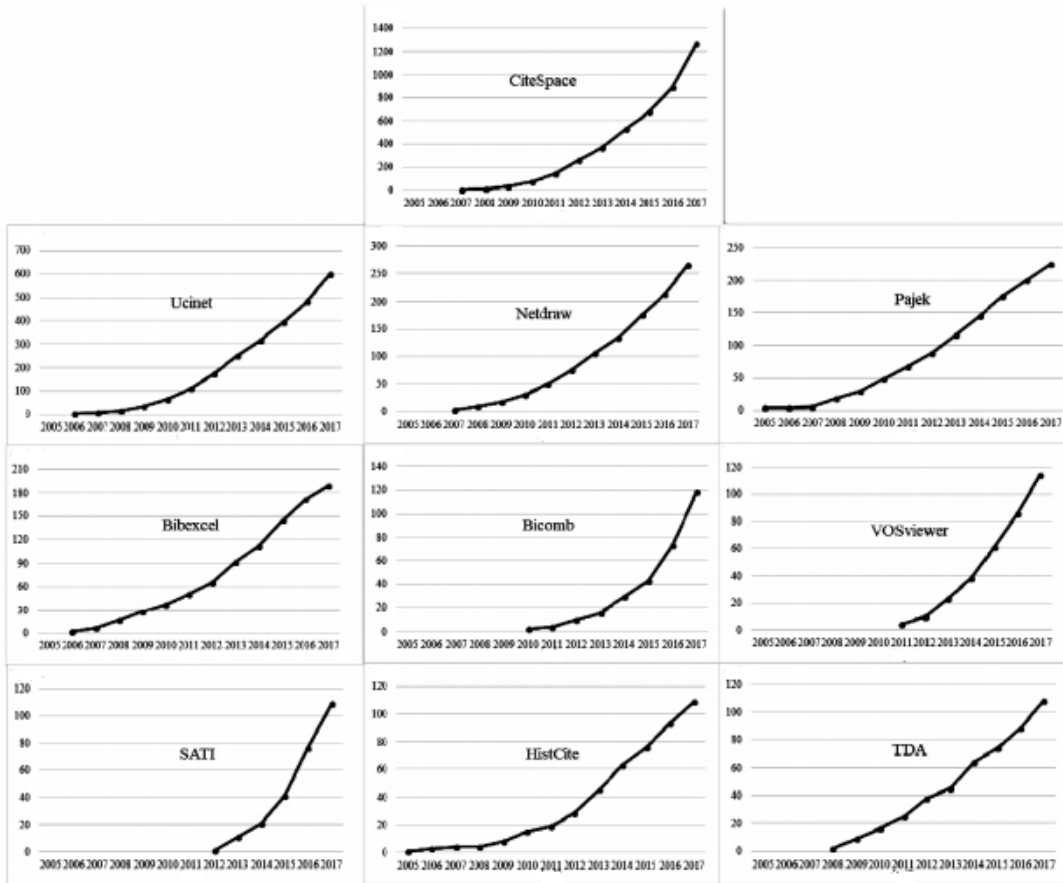
Tablo 3.1 Sosyal Ağ Analizi Yazılımları

Yazılım	İşletim sistemi	Üreten	Tarih	Web sayfası	Açıklama
Bibexcel	Windows, Linux	Olle Persson	2000	http://www8.umu.se/inforsk/Bibexcel/	Bibliyografik verileri analiz etmek amacıyla oluşturulmuş bir araçtır. Web of Science'in bibliyografik kayıtlarını kullanabilen yazılım MS Excel'den veri aktarılabilir. Bu araç kullanılarak bibliyometrik analiz, atıf analizi, bibliyografik eşleme, kümeleme analizi yapılabilir ve bibliyometrik haritalar hazırlanabilir.
CiteSpace	Tüm bilinen	Chaomei Chen	2004	http://cluster.cis.drexel.edu/~cchen/citespace/	Özellikle belirli bir disipline ait bilimsel literatürdeki yönelim ve örüntüleri ortaya çıkarmak ve görselleştirmek amacıyla kullanılmaktadır. Bir alanın gelişimine katkı sağlayan ve genellikle entelektüel dönüm noktaları ya da pivot noktalar olarak tanımlanan kritik noktaları ya da bağlantıları bulmaya odaklanır. Yazılım incelenen alandaki yükselen ve yeni ortaya çıkan yönelimleri analiz eder.
HistCite	Windows	Eugene Garfield	2007	http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/ahistcite/	Web of Science aracılığı ile yapılan literatür araştırmalarını görselleştirebilmeleri için araştırmacılara yardımcı olmak amacıyla hazırlanmış bir yazılımdır. Bir alanın zaman içerisindeki gelişimini, yapısını ve diğer alanlarla olan ilişkisini analiz etmek ve düzenlemek, belirli bir araştırma alanındaki çekirdek literatürü ortaya çıkarmak, yayın üretkenliğini ve atıf oranlarını analiz etmek, bir araştırma alanının tarihini ve gelişimini gözler önüne sermek amacıyla bu yazılımdan yararlanılabilmektedir.
Pajek	Tüm bilinen	Vladimir Batagelj ve Andrej Mrvar	1996	http://pajek.imfm.si/doku.php?id=download	Geniş ağların analizi ve görselleştirilmesi için oluşturulmuş bir programdır. Pajek'in temel hedefleri; geniş ağları çok sayıda küçük ağa faktörize etmek, kullanıcılara güçlü bir görselleştirme aracı sunmak, geniş ağların analizi için bir grup etkili algoritma uygulamak olarak belirlenmiştir.
Publish or Perish	Windows, Linux	Anne-Wil Harzing	2007	http://www.harzing.com/pop.htm	Akademik atıfları analiz eden bir yazılımdır. Ham veriler Google Scholar aracılığıyla elde edilmektedir. Bu veriler kullanılarak toplam yayın sayısı, toplam atıf sayısı, yayın başına düşen ortalama atıf sayısı, Hirsch'in h-indeksi ve ilgili parametreler, Egghe'nin g-indeksi, yayın başına düşen yazar sayısı gibi istatistikler elde edilebilmektedir.
Science of Science (Sci2)	Tüm bilinen	Indiana Üniv.	2009	https://sci2.cns.iu.edu/user/index.php	Özellikle fen bilimine yönelik olarak tasarlanmış bir araçtır. Veri setlerinin bireysel, yerel ve küresel düzeylerde, zamana ve konuya bağlı olarak yapılan ağ analizleri ile görselleştirilmesini sağlar. Bu aracı kullanan araştırmacılar, bilimsel veri setlerine çevrimiçi olarak ulaşabilir ya da kendi veri setlerini yükleyebilirler. Ayrıca yazılım aracılığıyla belirli veri setlerini etkileşimli bir biçimde keşfetmek için farklı görselleştirme teknikleri kullanılabilmekte ve veri setleri ya da algoritmalar paylaşılabilir. Analiz sonuçları genellikle metin, tablo, grafik, coğrafik haritalar şeklinde sunulur.

Kaynak: Tablo çeşitli kaynaklardaki (Batagelj ve Mrvar 1998; Borgatti, Everett ve Freeman 2002; Börner ve diğerleri 2010; Cobo, López-Herrera, Herrera-Viedma ve Herrera 2011; Harzing 2007; Pajek 2011; Sci2 Team 2010; VIVO 2012) bilgiler derlenerek hazırlanmıştır. (Akt. Al, Sezen ve Soydal, 2012)

3.4.2. CiteSpace

Dokümanlara ilişkin analizler tablolar halinde sunulup açıklandıktan sonra, sosyal ağ analizi için Drexel Üniversitesi'nden Dr. Chaomei Chen tarafından geliştirilen (Chen, 2004) Java tabanlı, 31 Ağustos 2018 tarihinde yayınlanan ve çalışma sırasında en son sürüm olan 5.3.R4 versiyonu seçilen Citespace II programı kullanılmıştır. Analizleri yapabilmek için Citespace programının seçilmesindeki en büyük etken; program sayesinde çalışmaların yayınlandıkları dergiler, yayın yılları, yayınlandıkları ülkeler, kurumlar, anahtar kelimeler, yayın yapan yazarlar, atıf sayıları, çalışma grupları ve alanlara göre analiz edildikten sonra tablolar, Citespace görselleri ve grafikleriyle açıklanabilmesi ve karmaşık yapıdaki bu bilgilerin anlaşılabilir sunumudur. Programın bu etkin yapısından dolayı yakın zamanda yapılan çalışmalarda kullanımı diğer sosyal ağ analizi yazılımlarına göre ciddi artış göstermektedir (Bkz: Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Sosyal Ağ Analizi Yazılımlarının Yıllara Göre Yaygınlıkları

Kaynak: (Xiaotong vd., 2019)

Citespace yazılımı ile yapılan analiz sonucu oluşan örüntülerde etki birimi yüksek unsurlar birer düğüm (nodes) olarak, bunlar arası ilişkiler ise bağ (edges) olarak gösterilmektedir. Örüntü içindeki en etkin unsurun saptanabilmesi için merkezilik dereceleri

hesaplanmıştır. Sosyal ağ analizlerinde merkezilik kavramını ölçmek için farklı yöntemler olduğu bilinmektedir. En yaygın olarak kullanılanlar; derece merkeziliği (degree centrality), yakınlık merkeziliği (closeness centrality) ve arasındalık merkeziliği (betweenness centrality) ölçümü yöntemleridir. Bu çalışmada düğümler arasındaki bilgi transferinde köprü görevi gören yani bir birimin doğrudan birbirine bağlı olmayan birimlere bağlanma derecesinin ne düzeyde olduğunu gösteren arasındalık merkezilik ölçütü kullanılmıştır.

Örüntüler için merkezilik ölçütü dışında; ağın kendi içinde birbirinden bağımsız kümeler ayrılma derecesini belirtmek için kullanılan (Newman ve Girvan, 2004) birimsellik (modularity) ve bir kümedeki aktörlerin benzerliği ile diğer kümelerdeki aktörlerden farklılıklarının bir ölçütü olarak kullanılan (Rousseeuw, 1988) silhoutte değerlerine de yer verilmiştir. Bu iki ölçüt analizlerin kümelenmesine yönelik yapılan çalışmalarda ortaya çıkan örüntünün kalitesini ya da kabul edilebilirliğini belirlemek için kullanılmaktadır. Q modularity değeri 0 ile 1 arasında bir değer alırken; bu değer düşük olması net sınırları olmayan bir ağın, yüksek olması da iyi yapılandırılmış ağın göstergesidir (Güzeller ve Çeliker, 2019). Silhouette ise -1 ile 1 arasında değer alarak kümelenme sayısını ve kümelenmenin homojenliği açısından bilgi vermektedir. Mean Silhouette değerinin 0,7 ya da daha büyük çıkması çok güçlü kümelenmelerin varlığına işaretir (Simovici, 2007).

Citespace analizinde düğümler ve bağlantılara ek olarak, gruplanmaları ve kümelenmeleri daha net olarak anlamlandırabilmek için kümeler (cluster) de oluşturulmuştur. Program, kümeleri atıf veren yayınların başlık, özet ve indeks terimlerinin kavram sıklığı-ters metin sıklığı (tf*idf) (Salton vd., 1975), logaritmik benzerlik oranı (log-likelihood ratio, LLR) (Dunning, 1993), ve karşılıklı bilgi (mutual information, MI) algoritmalarıyla analiz ederek isimlendirmiştir.

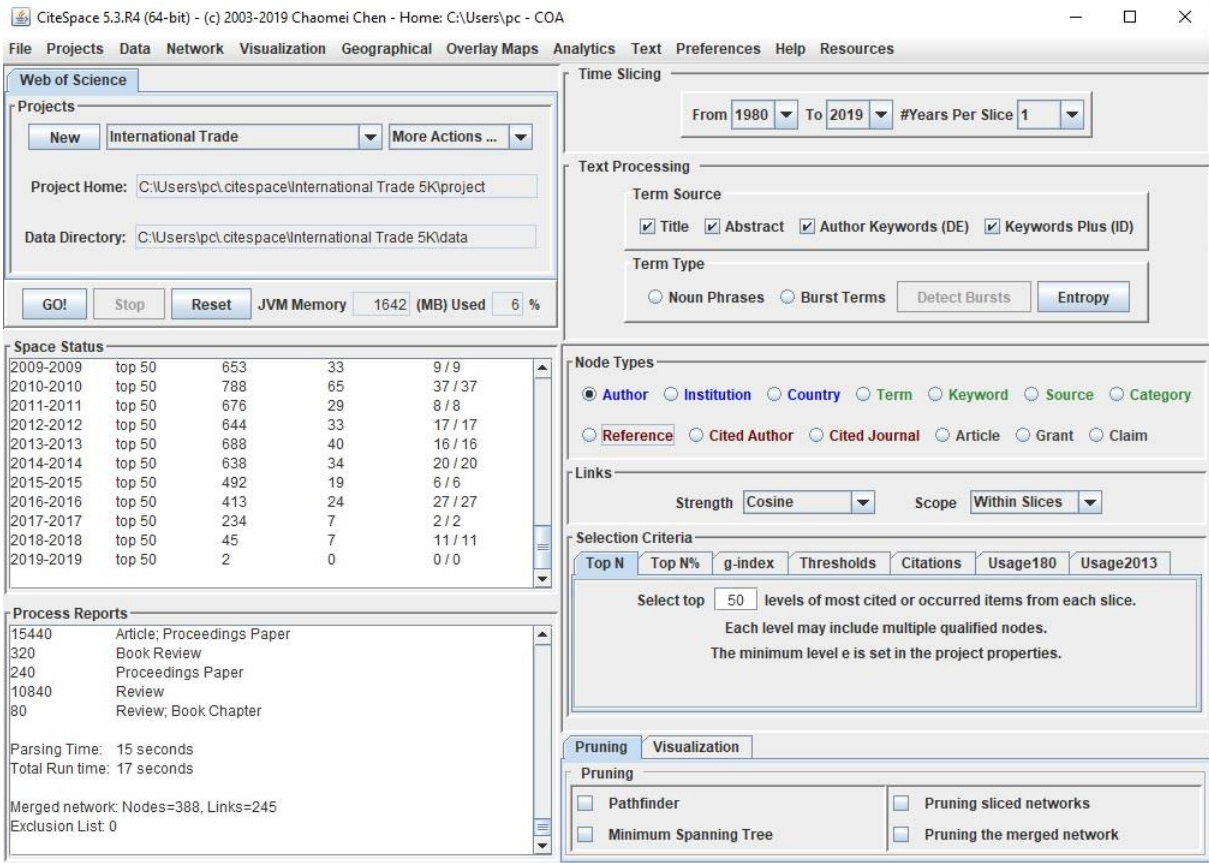
Çalışmada kullanılan analizler ve analizlere ilişkin açıklamalar Tablo 3.2'de özetlenmiştir.

Tablo 3.2 Çalışmada Kullanılan Analizler

Analizler	Açıklamalar
Yayın Bilgileri	Bu kısımda yayınların; - Yıllara, - Alanlarına, - Yayınlandıkları yerlere, - Yayınlandıkları dillere, - Yazarlara, - Kongrelere, - Türlerine göre dağılımı üzerinde durulmuştur.
Anahtar Kelime Analizleri	Bu kısımda yayınların; - Anahtar Kelime Ağı ortaya çıkarılmış olup en çok kullanılan anahtar kelimeler ile bu kelimelerin frekansları, merkezilik dereceleri ve patlama değerleri ele alınmıştır.
Atıf Bilgileri	Bu kısımda; - Yıllara göre atıf dağılımı, - Yayın sayısına göre atıf sayıları, - Ortak atıf alan yazarlar ve merkezilik dereceleri - Atıf kaynaklarının aldıkları atıf sayıları ve merkezilik dereceleri - Dergi ortak atıf ağı ve merkezilik dereceleri incelenmiştir.
Ülke İş Birliklikleri	Bu kısımda; - Ülke iş birliklikleri ve merkezilik dereceleri analiz edilmiştir.
Kurum İş Birliklikleri	Bu kısımda; - Kurum iş birliklikleri ve merkezilik dereceleri analiz edilmiştir.

Tablo 3.2'ye göre çalışmaların yayın bilgileri doküman analizi ile incelenmiş sonrasında en çok atıf alan ilk 5.000 çalışma anahtar kelime, atıf bilgileri, kurum iş birliklikleri, ülke iş birlikliklerine göre analiz edilmiştir.

Şekil 3.3'de CiteSpace programının 31 Ağustos 2018 tarihinde yayınlanan ve çalışma sırasında kullanılan en son sürüm olan 5.3.R4 versiyonu arayüzü gösterilmiştir.

Şekil 3.3 CiteSpace Programı Arayüzü

Şekil 3.3'e göre sol tarafta yapılacak olan çalışmalar için önceden hazırlanan ve içine Plain Text formatında dosyalar indirilen "data" klasörünün ve analiz sonuçlarının kaydedilmesi için oluşturulan "project" klasörünün bilgisayardaki konumları gösterilmektedir. Sağ tarafta en üstte analizi yapılacak çalışmalara ilişkin dönem belirlemek için zaman aralığı seçeneği bulunmaktadır. Hemen altında analizde kullanılacak terimlerin kaynağı (Term Source) olarak başlık, özet ve anahtar kelimeleri seçmeye yarayan kutucuklar mevcuttur. Terim kaynaklarının altında ise analizi yapılarak örüntüsü oluşturulacak düğüm türleri (Node Types) bulunmaktadır. İlk sırada bulunan mavi renkli "Author", "Institution" ve "Country" seçenekleri yazar, kurum ve ülke işbirlikliklerini belirlemek içindir. Devamındaki yeşil renkte olan "Term", "Keyword", "Source" ve "Category" seçenekleri düğümler aracılığıyla yayınlarda birlikte geçen terim, anahtar kelime, kaynak ve konu kategorilerini analiz etmek içindir. Bir alt satırda bulunan kırmızı renkli "Cited Reference", "Cited Author" ve "Cited Journal" düğüm seçenekleri ise yayınlara kaynakçaları üzerinden referans, dergi ve yazar atıf analizlerine ilişkin örüntüleri ortaya koymak içindir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Web of Science (WoS) veri tabanında indekslenen 1980-2019 yılları arasında uluslararası ticaret konu başlığındaki çalışmalar belirli kriterlere göre rafine edilerek incelenmiştir.

Oluşturulan bu çalışma ile uluslararası ticaret alanını analiz etmek amacıyla önce yayın ve atıf sayıları analiz edilmiş, daha sonra yazar, dergi, kurum ve ülke ilişkileri sosyal ağ analiz yöntemleri ile değerlendirilmiş ve devamında atıf analizi, kümelenmeler, merkezilik dereceleri ve frekanslar ortaya konarak uluslararası ticaret alanındaki çalışmaların konuları, kaynakları ve eğilimleri değerlendirilmiştir.

4.1. Yayın Sayılarının İncelenmesi

Uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalar yıllara, yazarlara, dergilere, kurumlara ve ülkelere göre dağılımları incelenerek alandaki genel durum ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1.1. Yıllara Göre Yayın Sayıları

Web of Science veri tabanında “international trade” araması sonucu 1980 - 2019 yılları arasında yapılmış 35.568 çalışma bulunmuştur. Bu çalışmalar içinde çalışma yapılan alanlara ve çalışma türlerine göre bir daraltma yapılarak bu sayı 20.679 çalışmaya düşürülmüştür. Tablo 4.1’de yayınların yıllara göre frekansları ve toplam içindeki yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Yıllara Göre Yayın Sayıları

Yayın Yılları	Frekans(n)	Yüzde (%)
1980-1984	288	1,392
1985-1989	372	1,799
1990-1994	871	4,212
1995-1999	1.428	6,907
2000-2004	1.987	9,609
2005-2009	3.398	16,432
2010-2014	5.152	24,913
2015-2019	7.183	34,736
Toplam	20.679	100.00

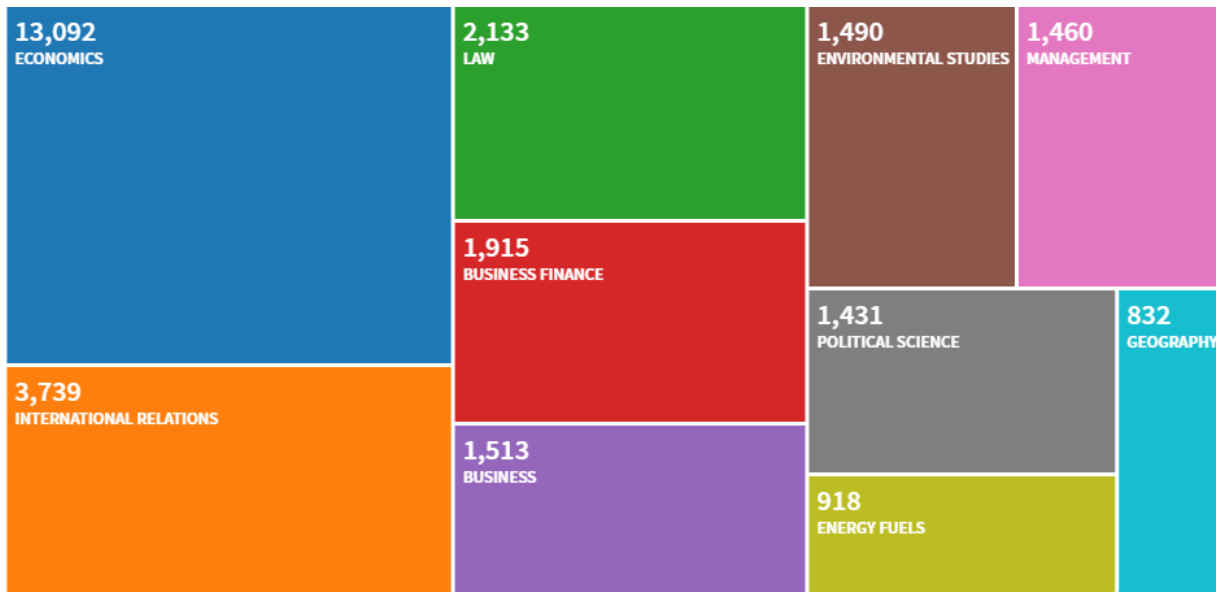
Tablo 4.1 incelendiğinde uluslararası ticaretin öneminin her geçen yıl artmasına paralel olarak yıllara göre yapılan yayın sayısının da her geçen yıl arttığı görülmektedir. Buna göre 2015-2019 yılları arasında yapılan 7183 yayın toplam analizi yapılan yayınların %34,7’sini

oluşturmaktadır. Çalışma yapıldığı sırada henüz 2019 yılının tamamlanmadığı düşünüldüğünde bu sayının daha da artacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

4.1.2. Kategorilerine Göre Yayın Sayıları

Web of Science veri tabanında “uluslararası ticaret” araması sonucunda çıkan tüm çalışmaların kategorilere göre daraltıldıktan sonra seçilen kategorilerin oluşturdukları görsel Şekil 4.1’de gösterilmiştir. Şekildeki kategorilerin boyutları toplam içindeki oran büyüklüklerine göre belirlenmiştir.

Şekil 4.1 Kategorilere Göre Yayın Sayıları

Uluslararası ticaret konu başlığında yapılan çalışmalar alt konulara ayrıldığında; çalışmaların %45,9 oranında ekonomi (n=13.092) kategorisinde değerlendirilebileceği görülmektedir. Ekonomi kategorisini %13,1 oranla uluslararası ilişkiler (n=3.739) takip etmektedir. Kategoriler arasında en düşük oranda çalışma sayısı olan kategori coğrafyadır (n=832).

4.1.3. Türlerine Göre Yayın Sayıları

Çalışmalar kategorisel daraltma ile birlikte aynı zamanda yayın türlerine göre de bir daraltma uygulanmış ve seçilen yayın türlerinin frekansları ve toplam yayın sayısına göre oranları Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Türlerine Göre Yayın Sayıları

Yayın Türü	Frekans (n)	Yüzde(%)
Makale	18.521	85,6
Bildiri	1.693	7,8
Kitap İncelemesi	844	3,9
İnceleme	544	2,5
Kitap Bölümü	44	0,2
Toplam	21.646	100

Veri tabanı incelemesinde alanda 23 farklı türde çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Bu türler içinden en çok çalışma yapılan Tablo 4.2’de gösterilmiş alanlar seçilmiştir. Daraltma sonucu toplam çalışma sayısının Tablo 4.1’de verilen yıllara göre toplam çalışma sayısı ile uyumsuzluğu, aynı çalışmaların farklı türlerde yayınlanması ile alakalıdır. Toplam yayınların yayın türlerine göre dağılımları analiz edildiğinde alandaki çalışmaların %85,6’sının makale (n=18.521) olduğu görülmüştür. Sonraki en çok çalışma yapılan yayın türünün ise %7,8 ile sunulan bildirimler (n=1.693) olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre alandaki dergi ve bilimsel kongrelerin aktif şekilde çalıştığı söylenebilir. Bu sebeple sonraki bölümlerde hem dergilerin hem de bilimsel kongrelerin daha detaylı analizi yapılacaktır.

4.1.4. Yayınlandıkları Dillere Göre Yayın Sayıları

Alanda yapılan çalışmalar yayınlandıkları dillere göre incelenerek Tablo 4.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3 Yayınlandıkları Dillere Göre Yayın Sayıları

Diller	Frekans (n)	Yüzde (%)
İngilizce	19.862	96,049
İspanyolca	245	1,185
Rusça	141	0,682
Fransızca	91	0,440
Çekçe	73	0,353
Almanca	68	0,329
Portekizce	61	0,295
Slovakça	36	0,174
Türkçe	21	0,102
Lehçe	15	0,073
Diğer	66	0,318
Toplam	20.679	100

Tablo 4.3’e göre alandaki çalışmaların %96’sı İngilizce yazılmıştır. Bu durumun temel sebebi olarak genel manada akademik yayın dilinin ve alandaki pek çok yayın organının dilinin

İngilizce olduğunu söylemek gerekmektedir. Oluşturulan tabloda Türkçe yayın sayısının toplam yayın sayısı içindeki oranının %0,1 olması, bu alanda ülkemizden indeksli yayın yapan dergi eksikliğini göstermektedir.

4.1.5. Ülkelere Göre Yayın Sayıları

Çalışmaların hangi dilde yapıldığının analizinin ardından, alanda en çok hangi ülkelerin çalışma yaptığı analiz edilerek Tablo 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4 Ülkelere Göre Yayın Sayıları

Ülke	Frekans (n)	Yüzde (n)
ABD	6.996	31,492
İngiltere	2.462	11,083
Çin	1.588	7,148
Almanya	1.420	6,392
Kanada	1.205	5,424
Avustralya	1.097	4,938
Fransa	870	3,916
İtalya	791	3,561
İspanya	749	3,372
Hollanda	677	3,047
Japonya	664	2,989
İsviçre	663	2,984
North Kore	441	1,985
Belçika	396	1,783
Tayvan	339	1,526
İsveç	320	1,440
Avusturya	279	1,256
Norveç	277	1,247
Hindistan	269	1,211
Danimarka	245	1,103
Brezilya	237	1,067
Türkiye	230	1,035
Toplam	22.215	100

Alandaki tüm çalışmalar yapıldıkları ülkelere göre analiz edildiğinde en çok çalışmanın ABD'de yapıldığı (n=6.996) görülmüştür. Çalışmaların yapıldıkları dillere göre yapılan analiz sonuçlarından ülkemizden 21 Türkçe çalışma olduğu Tablo 4.3'te gösterilmiştir. Tablo 4.4'te ise Türkiye kaynaklı 230 çalışma olduğu görülmektedir. Bu da demek oluyor ki Türkiye'den yapılan çalışmaların 209'u İngilizce yazılmıştır. Ayrıca alanda yapılmış toplam çalışma sayısı içerisinde Türkiye adresli çalışmaların oranının %1,035 olması, alanda yeterli çalışma üretilmediğinin en önemli göstergesidir. Ülkelerin yayın sayısı analizinde diğer dikkat çekici

unsur ise; küresel ticaretin en önemli aktörlerinden kabul edilen ve son yıllarda gerek ticaret hacmiyle gerekse uluslararası ticaretin konusuna giren ambargolarla gündeme gelen Çin'in üretilen akademik yayın sayısında da (n=1.588) ciddi bir atılım içinde olduğudur.

4.1.6. Kurumlara Göre Yayın Sayıları

Uluslararası ticaret alanının hem akademik boyutu olması hem de finans piyasasındaki kurum ve kuruluşlarla birlikte sivil toplum örgütleri, ekonomik araştırma enstitüleri gibi kurumların alanla ilgili olmasından dolayı pek çok kurum alanda çalışma yapmıştır. Web of Science veri tabanında “uluslararası ticaret” konu başlığı aramasında kurumların yayın durumları analiz edilmek istendiğinde 7.426 kurumun alanda çalışma yaptığı görülmektedir. Tablo 4.5'te alanda en çok çalışma ortaya koyan ilk 10 kurumun frekans değerleri ve toplam çalışma sayısı içindeki yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Kurumlara Göre Yayın Sayıları

Kurum	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu (NBER)	515	2,490
Dünya Bankası	284	1,373
Ekonomi ve Politika Araştırmaları Merkezi (CERP)	263	1,272
Harvard Üniversitesi	253	1,223
Nottingham Üniversitesi	206	0,996
Uluslararası Para Fonu (IMF)	193	0,933
Wisconsin Üniversitesi	172	0,832
Columbia Üniversitesi	168	0,812
Avustralya Ulusal Üniversitesi	167	0,808
İngiliz Kolombiya Üniversitesi	155	0,750
Diğerleri	18.303	88,511

Kurumlara göre yayın sayıları analiz edildiğinde Amerika Birleşik Devletleri merkezli bağımsız araştırma şirketi Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu (National Bureau of Economic Research) alanda en çok çalışma üreten kurumdur (n=515). Bahsi geçen kurum, sonraki bölümlerde de görüleceği üzere, sadece nicel olarak fazlaca yayın üretmekle kalmayıp, alandaki en önemli çalışmalar da yine aynı kurumdan çıkmaktadır. İkinci sırada en çok yayın çıkaran kurum ise (n=284) II. Dünya Savaşı sonrası özellikle gelişmekte olan devletlere düşük faizli ya da geri ödemesiz kredi vermek üzere Birleşmiş Milletler nezdinde kurulan Dünya Bankası vardır. Alanda en çok yayına ev sahipliği yapan üniversitenin ise dördüncü sırada yer alan Harvard Üniversitesi (n=253) olduğu görülmüştür.

4.1.7. Yazarlara Göre Yayın Sayıları

1980 - 2019 yılları arasında uluslararası ticaret alanında en çok çalışmaya imza atan yazarlar Tablo 4.6'da listelenmiştir.

Tablo 4.6 Yazarlara Göre Yayın Sayıları

Yazarlar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Peter H. Egger	55	0,226
Mohsen Bahmani-Oskooee	40	0,164
Inma Martinez-Zarzoso	36	0,148
Robert C. Feenstra	33	0,136
Bilinmeyen	32	0,131
Ernst-Ulrich Petersmann	31	0,127
Kym Anderson	30	0,123
David Greenaway	30	0,123
Elhanan Helpman	30	0,123
William A. Kerr	30	0,123

Alanın en çok yayın üreten ismi Zürih Federal Teknoloji Enstitüsü'nde karşılaştırmalı ekonomik modeller, doğrudan yabancı yatırımlar, uluslararası ticaretin temel prensipleri üzerine çalışmalar yapan Prof. Dr. Peter H. Egger (n=55) olduğu görülmüştür. İkinci sıradaki isim ise ekonomik büyümeler, kur farklılıkları gibi alanlarda çalışmalar yapan Wisconsin Üniversitesi'nden İranlı akademisyen Mohsen Bahmani-Oskooee'dir (n=40). Tablonun beşinci sırasında (n=32) altında bir yazarın imzası olmayan, kurumların himayesinde, yazarı belirsiz çalışmaların toplamı vardır.

4.1.8. Dergilere Göre Yayın Sayıları

Alanda yapılan tüm çalışmaların %85 oranında makalelerden oluştuğu düşünüldüğünde dergilere göre yayın sayılarının analizi elzem olmuştur. Tablo 4.7'de alanda dergilerde yayınlanan çalışma sayısı ve bu çalışmaların toplam çalışma sayısına göre oranı ile birlikte dergilerin saygınlığının göstergesi kabul edilen etki faktörleri verilmiştir.

Tablo 4.7 Dergilere Göre Yayın Sayıları

Dergiler	Etki Faktörü	Yayın Sayısı	Yüzde (%)
Journal of International Economics	2,28	775	3,183
The World Economy	0,39	430	1,766
Applied Economics	0,79	272	1,117
Energy Policy	3,24	264	1,084
Journal Of World Trade	0,33	248	1,018
Ecological Economics	2,66	239	0,981
Canadian Journal Of Economics	0,40	224	0,920
Review Of International Economics	1,10	214	0,879
Journal Of International Economic Law	1,17	212	0,871
Economic Modelling	1,76	200	0,821

Alanda en çok çalışma yayınlayan dergi yayın hayatına 1971 yılında başlayan 2018 etki faktörü 2,28 olan ve toplamda 775 yayın yapan Journal of International Economics dergisidir. Derginin yayınları; ticaret modelleri, ticaret politikası, uluslararası kurumlar, döviz kurları, açık ekonomi makroekonomisi, uluslararası finans, uluslararası faktör hareketliliği gibi ampirik alanlardadır. İkinci sırada en çok yayın sayısına sahip dergi ise 430 yayınlı, ekonomi ve uluslararası ilişkiler, ticaret politikaları, açık ekonomi sorunları ve gelişmekte olan ekonomiler alanlarında çalışmaları kapsayan The World Economy isimli 1977'den beri yayın yapan dergidir.

4.1.9. Kongrelere Göre Yayın Sayılar

Alanda yapılan çalışmalar türlerine göre ayrıldığında en çok çalışma yapılan tür makale ve devamında ikinci sırada bildiri olduğu için, uluslararası ticaret ile ilgili kongrelerin analizinin de gerekliliği doğmuştur. Tablo 4.8'de bilimsel nitelik taşıyan ulusal ve uluslararası kongrelerden en çok yayına sahip olan ilk 10 tanesi, yayın sayısı ve toplam çalışma sayısına göre oranları gösterilmiştir.

Tablo 4.8 Kongrelere Göre Yayın Sayıları

Kongreler	Yayın Sayısı	Yüzde (%)
International Conference on Management Science and Engineering	44	0,181
International Scientific Conference on Globalization	35	0,144
International Forum On Standardization and Trade China Focus	19	0,078
Annual Meeting of The American Political Science Association	17	0,070
Apjæ Symposium on International Trade in Honor of Professor Ronald Jones	17	0,070
International Conference on Public Economics and Management	17	0,070
Symposium on International Technical Barriers to Trade and Standardization	16	0,066
International Strategic Management Conference	15	0,062
International Multidisciplinary Scientific Conferences on Social Sciences and Arts	15	0,062
International Forum on International Trade and Investment	13	0,053

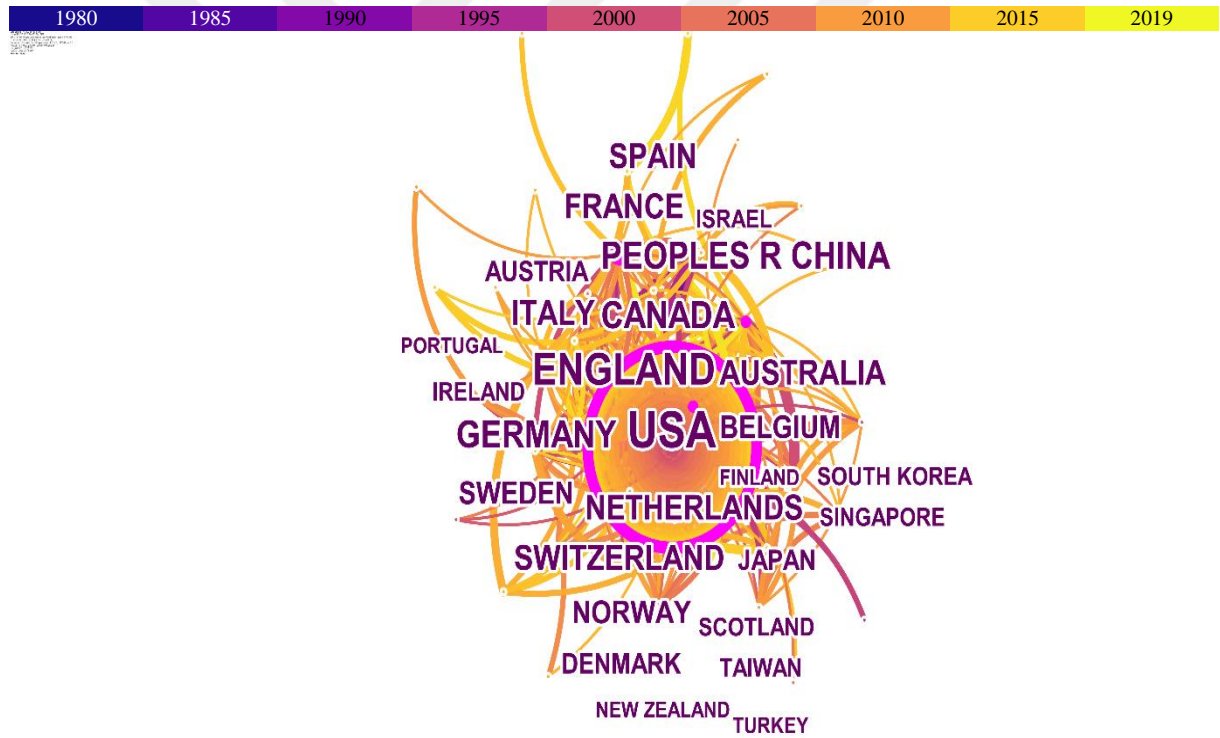
Tablo 4.8'e göre uluslararası ticaret alanında en çok bildiri sunulan kongre; ilki 2007 yılında Çin'de yapılan, yıllık olarak dünyanın farklı ülkelerinde düzenlenen International Conference On Management Science And Engineering (n=44) kongresidir.

4.2. Yayın Yapma İlişkilerinin İncelenmesi

Çalışmanın bu bölümünde uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalar; ülke, kurum ve yazarlar açısından analiz edilerek iş birliktelikleri ortaya konacaktır. Her iş birliği analizinde değişkenlerin örüntüleri, frekansları, merkezilik dereceleri ve patlama değerleri verilecektir.

4.2.1. Ülke İş Birliktelikleri

Çalışmaların yapıldığı ülkelerin işbirliktelikleri analiz edilip Şekil 4.2'de gösterilmiştir. Ülke isimlerinin büyüklükleri işbirlikteliğinin frekansının büyüklüğüne göre gösterilmiştir.

Şekil 4.2 Ülke İş Birlikteliklerinin Haritalanması

Analiz sonucunda 53 düğüm ve 349 bağlantıdan oluşan bir ağ elde edilmiştir. Ağ 16 kümeye ayrılmış olup, yoğunluğu 0,09'dur. Ülke iş birliktelikleri analiz edilirken aynı ülkeye mensup birden fazla yazarın yer aldığı çalışmalarda ülkeler bir kez sayılmıştır. Ağda her bir düğüm bir ülkeyi, her bir bağlantı ise ülkeler arasındaki ilişkileri belirtmektedir. Ülkeler arasındaki bağlantılar bağlantı sayısı arttıkça kalınlaşmaktadır. Ağdaki renklendirmeler

yukarıdaki zaman çizelgesine uygun olarak iş birlikteliklerin gerçekleştirildiği yılları temsil etmektedir. Bağlantı renklerinin ağırlıklı olarak turuncu renkte olmaları bu iş birlikteliklerin yakın tarihlerde gerçekleştiğinin göstergesidir. Düğümlerin etrafındaki pembe çemberin kalınlığı ve boyutu ise düğümlerin merkezilik derecelerinin yüksek olduğu anlamını taşımaktadır (Ukşul, 2016: 53). Ağın modularity değeri, $Q=0,17$, mean silhouette değeri ise $0,19$ olarak bulunmuştur.

Çalışmanın temel amaçları arasında sayılan Türkiye'nin uluslararası ticaret alanında akademik çalışma yetersizliği şekilde de gözükmemektedir. Ülkemizin isminin örüntüde gözükmesi için eşik alt limitlere kadar çekilmiştir. Fakat henüz her hangi bir ülke ile alanda akademik olarak güçlü bir işbirliği olmadığı için bağlantı gözükmemektedir.

Ağda önemli yeri olan ilk 10 ülkenin ağ değerlerine Tablo 4.9'da ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Tablo 4.9 Ülke İş Birlikteliklerinin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri

Ülkeler	Frekans	Yıl	Küme#	Ülkeler	Merkezilik	Yıl	Küme#
ABD	2.255	1983	4	ABD	0.21	1983	4
İngiltere	756	1991	1	Fransa	0.20	1994	2
Almanya	355	1995	0	Hollanda	0.17	1993	2
Kanada	278	1991	1	İngiltere	0.13	1991	1
Çin	262	1999	1	Çin	0.11	1999	1
Hollanda	219	1993	2	Avustralya	0.10	1997	1
Avustralya	210	1997	1	Almanya	0.09	1995	0
Fransa	205	1994	2	Japonya	0.09	1995	3
İtalya	178	1993	0	İspanya	0.07	2000	0
İspanya	158	2000	0	Kanada	0.06	1991	1

Tablodaki veriler incelendiğinde, ABD'nin diğer ülkelerle en fazla işbirliği içinde yer alan ülke olduğu görülmektedir ($n=2255$). Aynı zamanda ABD en yüksek merkezilik derecesine sahip ülke konumundadır. Buna göre, ABD'nin ülkeler arasındaki bilimsel ilişkilerin sağlanmasında ve devamında kilit rol üstlendiği ve köprü görevi gördüğü söylenebilir.

Ülke iş birliktelikleri analiz edilirken diğer bir bakılması gereken nokta ise burst (patlama) değerleridir. Patlama değeri bir ülkeden uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalara yapılan atıfların belli bir zaman aralığında aniden arttığı ve patlama yaptığını gösteren değerdir. Patlama değerinin yüksek olduğu dönemlerde ülkelerde o alandaki çalışmaların gelişiminde yeni eğilimler ve yeni konular yaratılarak alana önemli katkı sağlandığı yorumu yapılabilmektedir (Ukşul, 2016). Yapılan analiz sonucunda uluslararası ticaret alanındaki çalışmalara yönelik patlama değerleri en yüksek 10 ülke Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

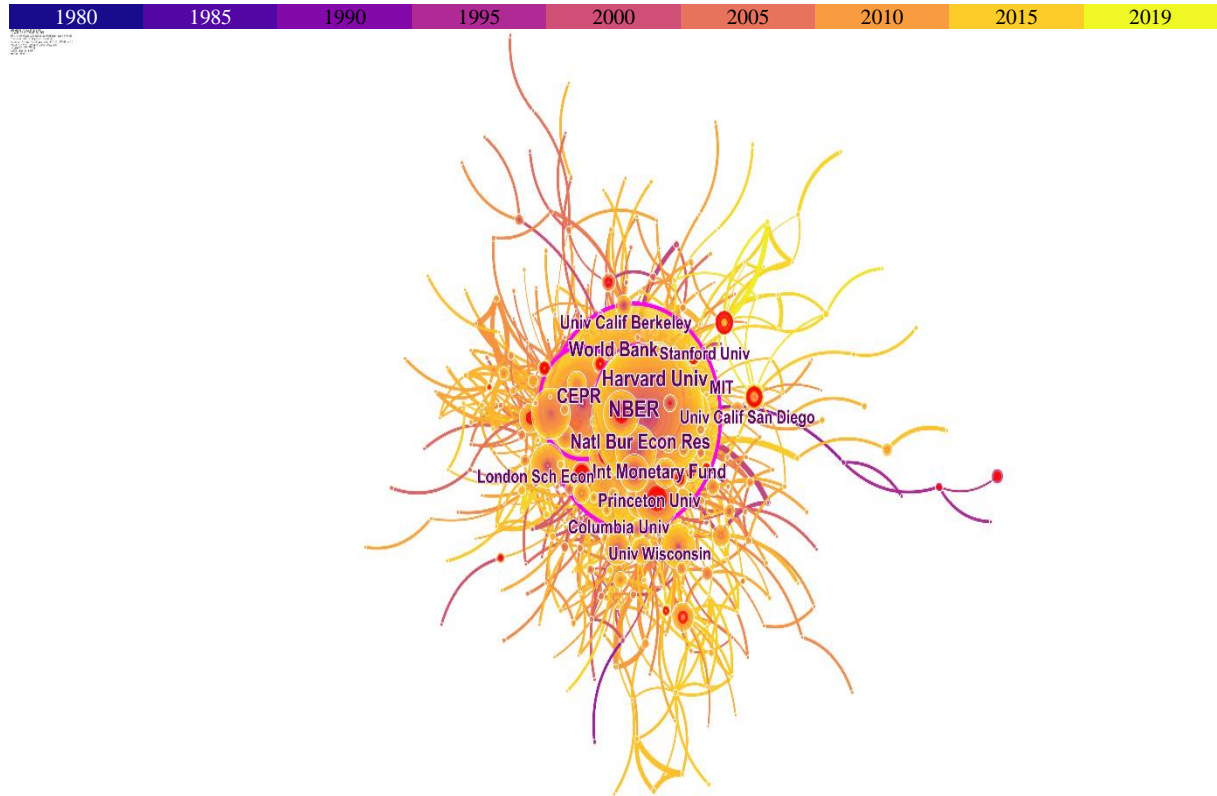
Tablo 4.10 Ülkelerin Yıllara Göre Patlama Değerleri

Ülkeler	Patlama Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
Kanada	6.0815	1994	1995
Japonya	7.3886	1995	1999
ABD	17.1438	1996	1997
İrlanda	4.1613	1999	2003
Danimarka	3.9629	2000	2002
Yeni Zelanda	4.6191	2005	2011
İskoçya	4.1005	2007	2009
İsviçre	5.7298	2008	2009
İspanya	5.3283	2013	2015
Çin	32.5404	2014	2019

Tablo 4.10 incelendiğinde son yıllarda ticaret hacmini dikkat çekici şekilde artıran Çin'in, uluslararası ticaret alanında yapılan akademik çalışmalar konusunda da ciddi patlama yaptığı görülmektedir. 2014 yılından başlayarak günümüzde devam eden 32,5 patlama derecesine sahip Çin'i 17,1 patlama derecesiyle ABD takip etmekte. Fakat ABD kaynaklı çalışmalarda gerçekleşen bu patlama 1996 - 1997 arasında kısa süreli olarak gerçekleşmiştir. Bahsi geçen dönemin uluslararası ticaret açısından önemi; gümrük birliğinin kurulmasına yakın bir tarih olmasıdır.

4.2.2. Kurum İş Birliklikleri

Uluslararası ticaret alanında yapılan akademik yayınlara ilişkin kurum iş birliklikleri ağ analizi Şekil 4.3’de gösterilmiştir.

Şekil 4.3 Kurum İş Birlikliklerinin Haritalanması

Ağ, 447 düğüm (kurumlar), 1.243 bağlantı ve 97 kümeden meydana gelmektedir. Şekil 4.3’te haritalanması gösterilen ağın yoğunluğu 0,012 olup düşük yoğunluğa sahiptir. Ağın homojenliğinin göstergesi olan mean silhouette değeri 0,20 olup, ağın homojenlikten uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ağın modularity değeri ise 0,44 olup, ağın yeterince kümeye ayrıldığı ve gevşek bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Ağı oluşturan düğümlerin ağ değerlerini incelemek için yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre kurumların frekans değerleri Tablo 4.11’de, merkezilik dereceleri ise Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.11 Ortak Atıf Alan Kurumların Aldıkları Atıf Sayıları

Kurum	Frekans	Yıl	Küme#
National Bureau of Economic Research	290	1996	4
Harvard Universtiy	127	1998	0
World Bank	113	1998	0
Centre for Economic Policy Research	97	1994	5
International Monetary Fund	73	1998	3
Princeton University	66	1999	0
Columbia University	59	2000	0
University of California, Berkeley	55	1998	3
London School of Economics	53	2002	5

Tablo 4.12 Ortak Atıf Alan Kurumların Merkezilik Dereceleri

Kurum	Merkezilik	Yıl	Küme#
National Bureau of Economic Research	0,39	1996	4
Centre for Economic Policy Research	0,20	1994	5
Harvard University	0.08	1998	0
University of Oxford	0.07	1999	2
World Bank	0.06	1998	0
Columbia University	0.05	2000	0
International Monetary Fund	0.05	1998	3
Massachusetts Institute of Technology	0.05	1993	0
Georgetown University	0.05	2000	0

Tablo 4.11 ve Tablo 4.12'deki veriler incelendiğinde, National Bureau of Economic Research'ün (Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu) diğer kurumlarla en fazla işbirliği içinde yer alan kurum olduğu görülmektedir (n=290). Aynı zamanda NBER en yüksek merkezilik derecesine sahip kurum konumundadır. Buna göre, NBER kurumlar arasındaki bilimsel ilişkilerin sağlanmasında ve devamında kilit rol üstlendiği ve köprü görevi gördüğü söylenebilir.

Çalışmaların yapıldığı kurumlara ilişkin yıllara göre atıf patlama değerleri Tablo 4.13'de gösterilmiştir.

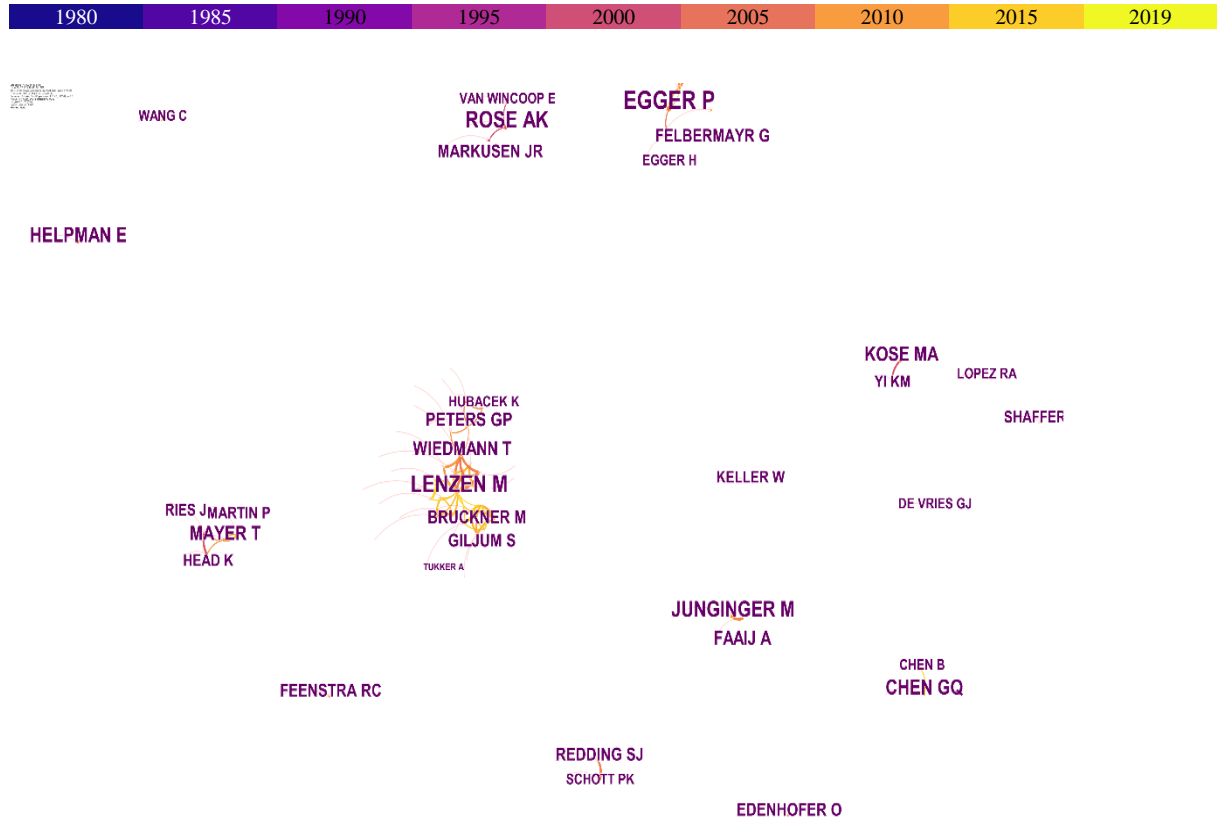
Tablo 4.13 Kurumların Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri

Kurumlar	Patlama	Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
University of California, Berkeley	5.3765	1987	1997	
National Bureau of Economic Research	10.1054	1987	1997	
University of Pennsylvania	5.4225	1992	1996	
Harvard University	5.4417	1994	1997	
International Monetary Fund	4.2116	1998	2000	
University of Texas at Austin	8.0901	1998	2006	
University of Colorado	8.9386	1998	2002	
University of California, Berkeley	6.3992	1998	2005	
Ohio State University	8.2724	1998	2003	
Federal Reserve Bank of New York	5.7247	1999	2001	
Stockholm School of Economics	4.8981	1999	2002	
London School of Economics	6.4807	1999	2006	
University of Wisconsin	5.1229	2001	2006	
Cornell University	3.9015	2001	2009	
Boston College	4.6777	2002	2007	
University of Pennsylvania	4.3136	2002	2004	
New York University	4.0825	2002	2006	
Michigan State University	4.2739	2003	2005	
London Business School	4.4438	2004	2009	
University of Amsterdam	3.8613	2006	2010	
Utrecht University	3.913	2008	2009	
Georgetown University	4.768	2009	2010	
Catholic University of Leuven	4.1825	2010	2015	
Tsinghua University	4.1998	2010	2016	
Wageningen University	3.9682	2012	2016	
Chinese Academy of Sciences	4.5557	2014	2015	
Peking University	7.6487	2015	2019	

Tablo 4.13 incelendiğinde en yüksek patlama değerine sahip kurumun en yüksek frekansa ve en büyük merkezilik derecesine sahip olan NBER (Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu) olduğu ve 1987 - 1997 döneminde 10,1 atıf patlamasına sahip olduğu görülmektedir. Listenin son 2 sırasında yer alan yani patlama değerleri güncel en yakın olan kurumlar ise diğer analizlerde olduğu gibi uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalarda yakın dönemde ön plana çıkan Çin'den Chinese Academy of Sciences (Çin Bilimler Akademisi) ve Peking University (Pekin Üniversitesi) olduğu görülmektedir.

4.2.3. Yazar İş Birliklikleri

Uluslararası ticaret alanında yapılan akademik yayınlara ilişkin yazar iş birliklikleri ağ analizi Şekil 4.4’de gösterilmiştir.

Şekil 4.4 Yazar İş Birlikliklerinin Haritalanması

Ağ, 388 düğüm (yazarlar), 245 bağlantı ve 234 kümeden meydana gelmektedir. Şekil 4.4’te haritalanması gösterilen ağın yoğunluğu 0,003 olup çok düşük yoğunluğa sahiptir. Ağın homojenliğinin göstergesi olan mean silhouette değeri 0,26 olup, ağın homojenlikten uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ağın modularity değeri ise 0,94 olup, ağın çok fazla kümeye ayrıldığı ve gevşek bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Ağı oluşturan düğümlerin ağ değerlerini incelemek için yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre kurumların frekans değerleri ve merkezilik dereceleri Tablo 4.14’de gösterilmiştir.

Tablo 4.14 Yazar İş Birlikteliklerinin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri

Yazarlar	Frekans	Yıl	Küme#	Yazarlar	Merkezilik	Yıl	Küme#
Peter H. Egger	16	2002	4	Peter H. Egger	0	2002	2
Manfred Lenzen	13	2007	1	Manfred Lenzen	0	2007	0
Andrew K Rose	12	2001	0	Andrew K Rose	0	2001	10
Martin Junginger	10	2008	1	Martin Junginger	0	2008	3
Elhanan Helpman	9	1995	1	Elhanan Helpman	0	1995	19
Guoqian Chen	9	2010	2	Guoqian Chen	0	2010	4
Jeffrey Bergstrand	9	2007	1	Jeffrey Bergstrand	0	2007	2
Thomas Rutherford	9	1993	2	Thomas Rutherford	0	1993	5
Andrei Levchenko	8	2007	0	Andrei Levchenko	0	2007	72
Joshua Aizenman	8	2008	0	Joshua Aizenman	0	2008	40

Tablo 4.14 incelendiğinde en yüksek frekansa sahip yazarın Peter H. Egger olduğu görülmüştür. Ancak analiz sonucu program hiçbir yazar için merkezilik derecesi vermemiştir. Şekil 4.4'te görüldüğü üzere hiçbir yazar veya küme, ilişkili olmayan kümeler arasında köprü olmadığı için arasındalık merkezilik derecesine sahip değildir.

Yazarların yaptıkları çalışmalara belirli dönemlerde yoğun şekilde atıf yapılmasını gösteren yıllara göre atıf patlama değerleri Tablo 4.15'te gösterilmiştir.

Tablo 4.15 Yazarların Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri

Yazarlar	Patlama	Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
Andrew K. Rose	5.2283	2001	2005	
Peter H. Egger	4.2496	2002	2008	

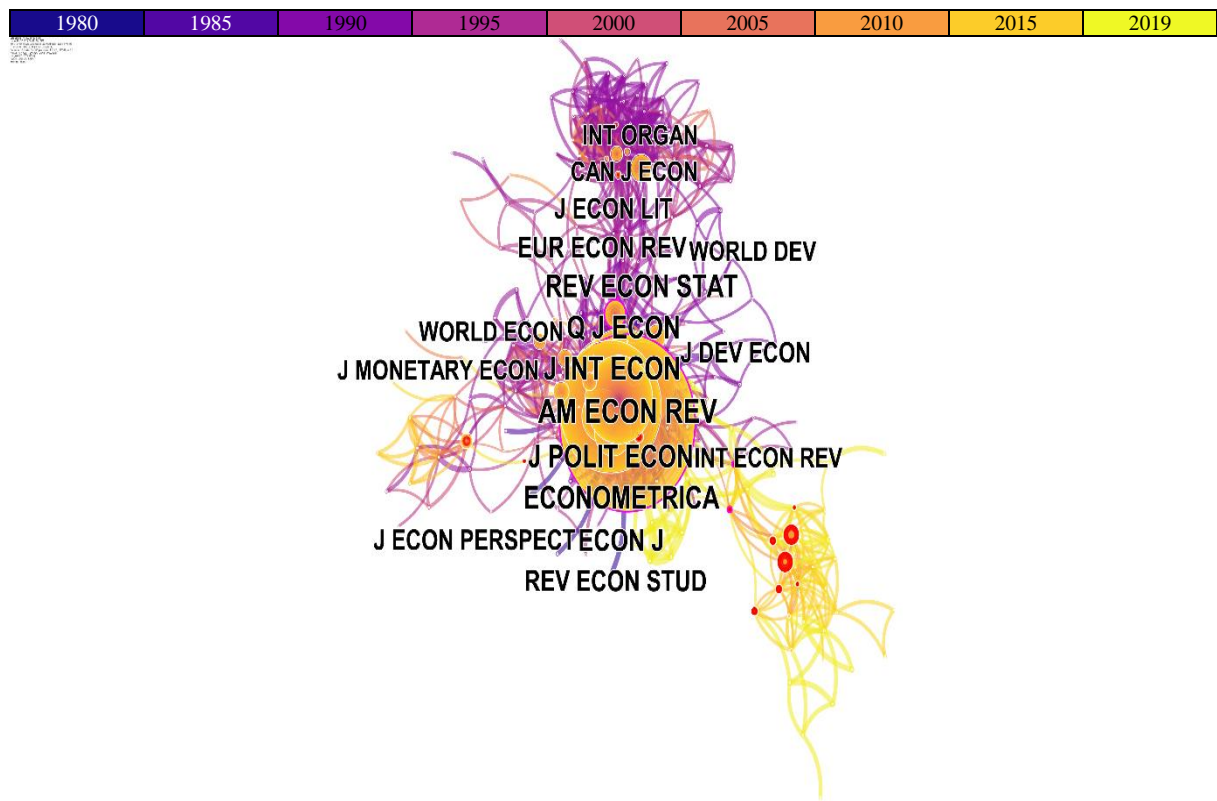
Tablo 4.15'e göre; dikkat çekici atıf patlama değerine sahip sadece iki araştırmacı vardır. Bunlardan ilki; Avrupa Birliği'nin ortak para kullanımına geçtiği yıllarda Euro bölgesinin ve ortak para birimi tercihinin dış ticarete etkileri ile birlikte dolarizasyon hakkında çalışmalar yapan Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'den ekonomist Prof. Dr. Andrew K. Rose olduğu görülmektedir. Diğer en yüksek atıf patlama değerine sahip araştırmacı ise aynı zamanda yazar iş birliktelikleri konusunda en yüksek frekansa sahip Zürih Federal Teknoloji Enstitüsü'nde Uygulamalı Ekonomi Profesörü olarak çalışan ve 2011 yılında ekonomik araştırmalara yaptığı katkılardan dolayı Gossen Ödülü'ne layık görülen Avusturyalı ekonomist Prof. Dr. Peter H. Egger olduğu görülmektedir. Peter H. Egger'in 2002 yılında yaptığı çekim modeli ile uluslararası ticaret potansiyelini açıklamaya yönelik çalışması 2008 yılına kadar önemli atıf sayılarına ulaşmıştır.

4.3. Atıf Yapma İlişkilerinin İncelenmesi

Bu bölümde uluslararası ticaret alanındaki dergi ve yayın değişkenleri açısından atıf yapma ilişkileri incelenecektir. Yayın değişkeni için aynı zamanda kümelendirilmiş yayın ağı analizi de yapılacaktır. Her analizde değişkenlerin örüntüleri, frekansları, merkezilik dereceleri ve patlama değerleri verilecektir.

4.3.1. Dergi Ortak Atıf Ağı

Uluslararası ticaret alanında çalışmaların yer aldığı dergilerin ortak atıf ağı Şekil 4.5’de gösterilmiştir.

Şekil 4.5 Dergi Ortak Atıf Ağı

Ağ, 291 düğüm (atıf kaynağı dergiler), 1386 bağlantı ve 9 kümeden meydana gelmektedir. Şekil 4.5’te haritalanması gösterilen ağın yoğunluğu 0,032 olup düşük yoğunluğa sahiptir. Ağın homojenliğinin göstergesi olan mean silhouette değeri 0,32 olup, ağın homojenlikten uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ağın modularity değeri ise 0,61 olup, ağın yeterince kümeye ayrıldığı ve gevşek bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Ağı oluşturan düğümlerin ağ değerlerini incelemek için yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre dergilerin frekans değerleri Tablo 4.16’da, merkezilik dereceleri ise Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.16 Ortak Atıf Alan Dergilerin Aldıkları Atıf Sayıları

Dergi	Frekans	Yıl	Küme#
American Economic Review	2.577	1980	0
Journal of International Economics	2.062	1980	2
Quarterly Journal of Economics	1.774	1982	1
Journal of Political Economy	1.605	1980	0
Review of Economics and Statistics	1.478	1982	2
Econometrica	1.450	1982	0
The Economic Journal	1.122	1980	1
The Review of Economic Studies	956	1980	1
European Economic Review	947	1985	0
Journal of Economic Literature	833	1992	0

Tablo 4.16’ya göre dergi ortak atıf ağlarına ilişkin sosyal ağ analizi sonucu en yüksek frekans değerine sahip dergi ilk sayısı 1911 yılında Amerikan Ekonomik Birliği tarafından yayınlanan American Economic Review (n=2.577) dergisidir. Bu derginin 2017 yılı etki faktörü 6,59 ve 2018 yılı etki faktörü 4,05’dir. Etki faktörleri derginin sadece sayısal olarak çok fazla yayın yaptığının değil aynı zamanda önemli çalışmalar yayınladığının göstergesidir.

Tablo 4.17 Ortak Atıf Alan Dergilerin Merkezilik Dereceleri

Dergiler	Merkezilik	Yıl	Küme#
American Economic Review	0.20	1980	0
Environmental and Resource Economics	0.18	2007	2
World Economics	0.16	1992	0
Economic Inquiry	0.14	1982	8
Journal of Economic Theory	0.13	1986	0
Journal of Econometrics	0.12	1991	33
Journal of Environmental Economics and Management	0.10	1994	2
Review of International Organizations	0.10	1991	1
World Politics	0.09	1992	1
The Review of Economics and Statistics	0.09	1982	0

Bir örüntü içindeki kümeleri birbirine bağlama özelliği merkezilik derecesi olarak yorumlanmaktadır. Merkezilik derecesi yüksek olan düğümler ağda önemli bir yere sahip olup ağdaki diğer düğümlerin birbirleriyle ilişki içinde olmasını sağlar. Tablo 4.17 incelendiğinde uluslararası ticaret alanında çalışmaların yer aldığı dergilerin oluşturduğu ağda en yüksek merkezilik derecesine sahip derginin 0,20 merkezilik derecesine sahip olan American Economic Review olduğu görülmektedir. Ortak atıf alan dergiler ağındaki diğer iki önemli yayın ise 0,18 merkezilik derecesine sahip Environmental and Resource Economics ve 0,16 merkezilik derecesine sahip World Economics adlı yayınlar olduğu görülmektedir. Bu yayınlar

ortak atıf alan dergiler kümelerinin arasındaki bağı canlı tutulmasını sağlayarak dergiler arasında köprü görevi görmektedir.

Dergilerin 1980-2019 yılları arasında atıf patlama değerlerini Tablo 4.18'de incelediğimizde ise en yüksek değerin 1998 - 2007 yılları arasında 70,1 gibi patlama değerine sahip NBER Working Paper olduğu görülmektedir. Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu (NBER) uluslararası ticaret alanında yapılan önemli çalışmalara yayınlarında yer vererek araştırmacılara öncü olduğu söylenebilir. Patlama değeri en yüksek sonraki üç dergi ise 69,2 patlama değerine sahip Energy Economics (2011), 67,8 patlama değerine sahip Proceedings of the National Academy of Sciences (2011) ve 62,4 patlama değerine sahip Energy Policy (2012) olmuştur. Bu dergilerin enerji konularında yayınlar yapmaları ve atıf patlamalarının günümüzde devam ediyor olması uluslararası ticarete enerji alış verişinin günümüz için en önemli konu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Sürdürülebilir enerji kaynakları, modern sayılabilecek enerji kaynaklarının oluşturulması hususunda ortaklıklar, petrol ve doğalgaz boru hatlarının güzergâhı üzerindeki ülkeler ve hatların güvenliği gibi konularda son dönemde pek çok çalışma ortaya konmuştur.

Tablo 4.18 Dergilerin Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri

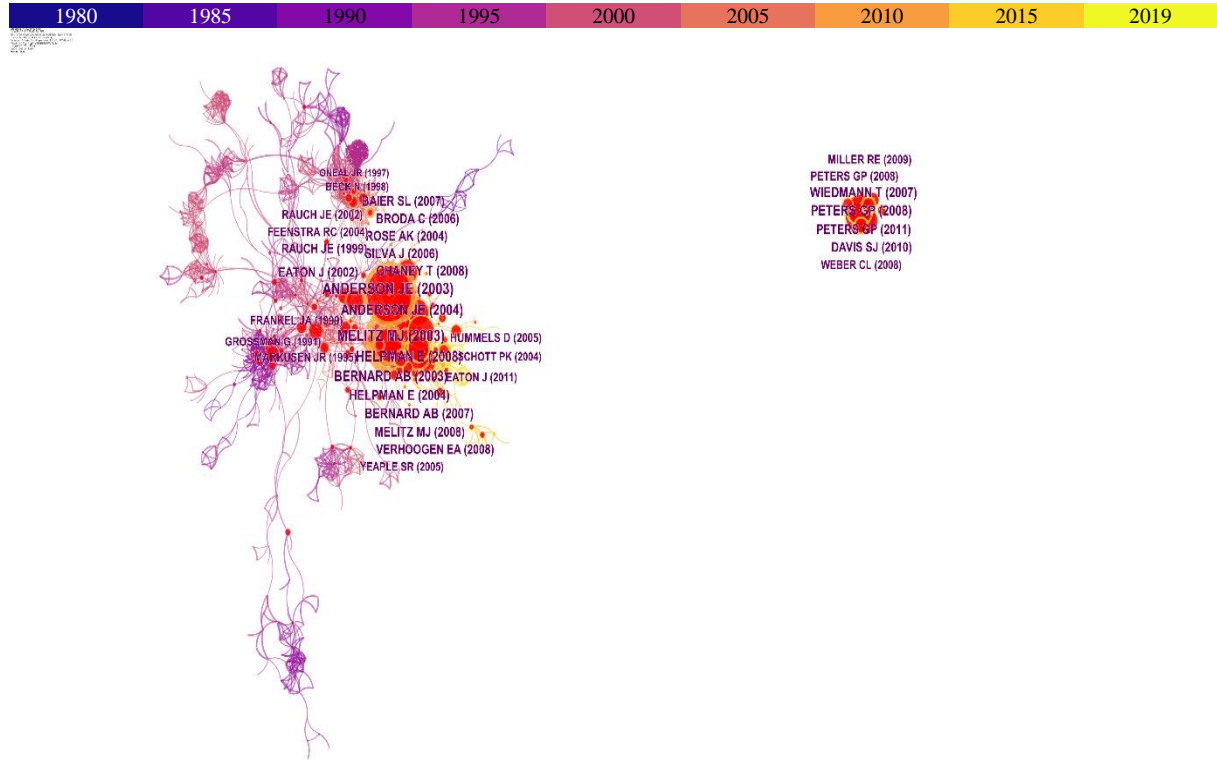
Dergiler	Patlama	Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
Journal of Political Economy	6.5193	1980	1989	
American Economic Review	5.3995	1980	1988	
Journal of International Economics	7.6876	1980	1989	
The Review of Economic Studies	4.0301	1980	1983	
Economica	22.8877	1980	2003	
Economic Inquiry	14.2622	1982	2003	
Theory of International Trade	11.8464	1982	1997	
Journal of Political Economy	23.0522	1982	1998	
The Pure Theory of International Trade	5.4863	1982	1986	
Balance of Trade and Balance of Payments	6.748	1983	1991	
Kyklos	25.2479	1985	2004	
Handbook of International Economics	42.1824	1985	2005	
Economic Record	5.3338	1985	1992	
Weltwirtsch Arch	37.5846	1985	2005	
Southern Economic Journal	16.9556	1989	2004	
Journal of Money, Credit and Banking	6.0451	1991	1997	
Economic Development and Cultural Change	4.6739	1991	1998	
Journal of International Money and Finance	6.4958	1991	1996	
Review of Income and Wealth	6.6126	1991	1993	
The Political Economy of International Relations	5.3496	1992	1993	
Theory of International Politics	9.3998	1992	1996	
International Regimes	6.8152	1992	1999	
Journal of the American Statistical Association	4.7043	1992	1996	
Economic Geography	4.3584	1993	1997	
Harvard Business Review	10.5601	1993	2000	
Black Hole Tariffs and Endogenous Policy Theory	4.3584	1993	1997	
Public Choice	4.0119	1993	1994	
MIT Sloan Management Review	4.3584	1993	1997	
Journal of Financial and Quantitative Analysis	9.532	1994	2003	
The Bell Journal of Economics	10.8624	1995	1999	
Journal of Economic Dynamics and Control	17.2396	1995	2002	
The Yale Law Journal	8.9814	1995	2000	
The Journal of Law & Economics	15.6497	1995	1999	
International Security (MIT Press)	15.5737	1996	2003	
Brookings Papers on Economic Activity	4.7241	1997	1998	
Journal of the Japanese and International Economics	18.5926	1998	2005	
NBER Working Papers	70.155	1998	2007	
Oxford Economic Papers	9.1736	2000	2006	
Journal of International Economic Law	15.9218	2001	2005	
Brookings Papers on Economic Activity	9.5558	2003	2005	
The Scandinavian Journal of Economics	5.6479	2003	2005	
Oxford Bulletin of Economics and Statistics	9.9853	2004	2005	
The Journal of Economic History	13.2887	2004	2005	
Journal of Public Economics	5.3829	2005	2006	

Tablo 4.18 - devam

Journal of World Trade	17.825	2005	2008	
American Journal of International Law	19.7894	2005	2008	
The Journal of Industrial Economics	12.5259	2005	2006	
The RAND Journal of Economics	15.1659	2005	2006	
World Bank Economic Review	14.3109	2007	2008	
Journal of Economic Growth	24.9542	2008	2011	
Journal of the European Economic Association	44.1476	2008	2013	
Journal of International Business Studies	8.5905	2009	2011	
IMF Staff Papers	20.2299	2009	2010	
Oxford Review of Economic Policy	23.7064	2010	2011	
Environmental Science & Technology	50.0256	2010	2019	
Review of World Economics	36.5889	2010	2014	
Economic Policy	24.5113	2010	2013	
Proceedings of the National Academy of Sciences	67.8234	2011	2019	
Energy Economics	69.233	2011	2019	
Ecological Economics	57.827	2012	2019	
American Journal of Political Science	8.6708	2012	2013	
Journal of Conflict Resolution	6.2513	2012	2013	
Journal of Environmental Economics and Management	29.8743	2012	2019	
Energy Policy	62.4597	2012	2019	
Global Environmental Change	42.5842	2012	2019	
Research Policy	12.7344	2013	2014	
Economic Systems Research	45.1376	2013	2019	
Journal of Economic Geography	22.4051	2014	2016	
Academy of Management Journal	8.9509	2014	2015	
Applied Energy	53.9708	2014	2019	
Environmental and Resource Economics	30.4032	2014	2019	
Academy of Management Review	20.4638	2014	2017	
Strategic Management Journal	4.5286	2014	2017	
China Economic Review	13.1268	2015	2019	
Journal of Cleaner Production	29.8685	2015	2019	
The Review of Financial Studies	4.6566	2015	2016	
Journal of Industrial Ecology	20.8949	2015	2019	
American Journal of Agricultural Economics	6.7991	2015	2017	
Plos One	10.3032	2016	2017	
European Journal of Operational Research	11.592	2016	2017	
Climate Policy	12.8811	2016	2017	
Climatic Change	10.9476	2016	2017	
Ecological Indicators	19.1744	2016	2019	
Journal of Environmental Management	5.3487	2017	2019	

4.3.2. Yayın Ortak Atıf Ağı

Araştırmacılar için yazarların ve makalelerin etkisini ölçmeye olanak sağlamasından dolayı yayın ortak atıf ağı analizi bibliyometrik olarak önem arz etmektedir. (Lin vd., 2016). Uluslararası ticaret alanında yapılan ve en çok atıf alan ilk 5.000 çalışmaya ilişkin ortak atıf ağı Şekil 4.6’da gösterilmiştir.

Şekil 4.6 Yayın Ortak Atıf Ağı

Şekil 4.6 incelendiğinde analiz sonucunda oluşan ağ, 1.374 düğüm (atıf kaynağı yayınlar), 4.095 bağlantı ve 126 kümeden meydana geldiği tespit edilmiştir. Ortaya çıkan her düğüm bir çalışmayı temsil etmektedir. Her düğümün boyutu yayın ortak atıf sayısının frekansı oranındayken, halkaların kalınlığı ise şeklin üzerindeki zaman çizelgesine uygun olarak renklendirilmesiyle belirtilen zaman dilimine denk gelen birlikte verilen atıfların sayısını gösterir (Chen ve Kuljis, 2009). Düğümler arasında verilen ve birlikte alıntı ilişkilerini gösteren bağlantılar da yine zaman çizelgesine uygun şekilde renklendirilmiştir.

Oluşan ağın yoğunluğu 0,004 olup düşük yoğunluğa sahiptir. Ağın homojenliğinin göstergesi olan mean silhouette değeri 0,26 olup, ağın homojenliğe yakın bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bir diğer önemli değer olan modularity değeri ise 0,87 olup, ağın yeterince kümeye ayrıldığı ve gevşek bir yapıya sahip olduğunun söylenebilmesi için yeterlidir.

Şekil 4.6’da belirgin biçimde gözüken atıf kaynaklarının atıf sayıları, yılları ve kümeleri Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19 Atıf Kaynaklarının Aldıkları Atıf Sayıları

Kaynaklar	Atıf Sayısı	Yıl	Küme#
Melitz, M. (2003). The Impact of Trade on Intra-Industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity. <i>Econometrica</i> , 71(6), 1695-1725.	170	2003	4
Anderson, J.E. and van Wincoop, E. (2003). Gravity with gravitas: A solution to the border puzzle. <i>American Economic Review</i> , 93(1):170-192.	158	2003	1
Anderson, J.E. and van Wincoop, E. (2004). Trade Costs. <i>Journal of Economic Literature</i> , 42, 691-751.	117	2004	1
Helpman, E., Melitz, M., Rubinstein, Y., (2008). Estimating Trade Flows: Trading Partners and Trading Volumes. <i>Quarterly Journal of Economics</i> , 123, 441-487.	113	2008	1
Bernard, A.B., Eaton, J., Jensen, B.J. and Kortum, S. (2003). Plants and Productivity in International Trade. <i>American Economic Review</i> , 93 (4): 1268-1290.	104	2003	4
Glen, P. Peters and Hertwich, E.G. (2008). CO2 Embodied in International Trade with Implications for Global Climate Policy. <i>Environmental Science & Technology</i> , 42 (5), 1401-1407	98	2008	0
Helpman, E., Melitz, M., and Yeaple, S.R., (2004). Export Versus FDI with Heterogeneous Firms. <i>American Economic Review</i> , 94 (1): 300-316.	88	2004	4
Bernard, A.B., Jensen, B.J., Redding, S.J. Schott, P.K., (2007). Firms in International Trade," <i>Journal of Economic Perspectives</i> , American Economic Association, vol. 21(3), 105-130.	85	2007	4
Chaney, T. (2008). Distorted Gravity: The Intensive and Extensive Margins of International Trade. <i>American Economic Review</i> , 98 (4): 1707-21.	83	2008	4
Wiedmann, T., M. Lenzen, K. Turner, and J. Barrett (2007). Examining the Gloabal Environmental Impact of Regional Consumption Activities – part 2: Review of Input - Putput Models for the Assessment of Environmental Impacts Embodied in Trade. <i>Ecological Economics</i> , 61, 15-26.	82	2007	0

Tablo 4.19’deki sonuçlara göre; Marc J. Melitz’in 2003 yılında yaptığı, Küme #4’te yer alan ve ticaretin endüstri içi yeniden yönlendirme ve toplam sektör verimliliği üzerindeki etkisini analiz ettiği, *Econometrica* dergisinde yayınlanan çalışma 170 atıf ile en çok atıf alan çalışmadır.

Atıf kaynaklarının merkezilik dereceleri, çalışmanın yapıldığı yıl ve dahil oldukları kümeler ise Tablo 4.20’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20 Atıf Kaynaklarının Merkezilik Dereceleri

Kaynaklar	Merkezilik	Yıl	Küme
Brainard SL (1997) An empirical assessment of the proximity-concentration trade-off between multinational sales and trade. American Economic Review 87(4): 520–544.	0,09	1997	6
Trefler D (1995) The case of missing trade and other mysteries. Am Econ Rev 85:1029–1046	0,09	1995	5
Frankel, J. A., and D. Romer (1999). Does Trade Cause Growth? American Economic Review 89 (3): 379–399.	0,08	1999	5
Barro, R. J., Sala-i-Martin, X.,(1995) Economic Growth. McDraw-Hill, New York	0,08	1995	3
Beck, N., J.N. Katz, and R. Tucker. 1998. “Taking Time Seriously: Time-Series-Cross-Section Analysis With a Binary Dependent Variable.” American Journal of Political Science 42:1260–88.	0,07	1998	2
Anderson, K., & Blackhurst, R. (1992). The Greening of world trade issues. New York: Harvester Wheatsheaf.	0,07	1992	8
Melitz, M. (2003). The Impact of Trade on Intra-Industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity. Econometrica, 71(6), 1695-1725.	0,06	2003	4
Markusen, J.R. (1995) 'The Boundaries of Multinational Firms, and the Theory of International Trade', Journal of Economic Perspectives 9: 169–89.	0,06	1995	6
Alice H. Amsden (1989) Asia's next giant: South Korea and late industrialization, Oxford University Press, New York	0,06	1989	3
Rauch, James E., (1999) "Networks versus markets in international trade," Journal of International Economics, Elsevier, vol. 48(1), 7-35.	0,05	1999	1

Tablo 4.20’ye göre en yüksek merkezilik derecesine sahip çalışma ABD’li bankacı ve siyasetçi S. Lael Brainard’ın çok uluslu satış ve ticaret arasındaki yakınlık konsantrasyon değişiminin ampirik bir değerlendirmesi olan ve American Economic Review dergisinde yayınlanan çalışmasıdır. Bu çalışma diğer çalışmalardan ortak atıf olarak çalışmalar arasında adeta bir köprü görevi görmektedir.

Uluslararası ticaret alanında yapılan önemli atıf kaynağı çalışmaların yıllara göre aldıkları atıf patlama değerleri Tablo 4.21’de gösterilmiştir.

Tablo 4.21 Atıf Kaynaklarının Yıllara Göre Patlama Değerleri

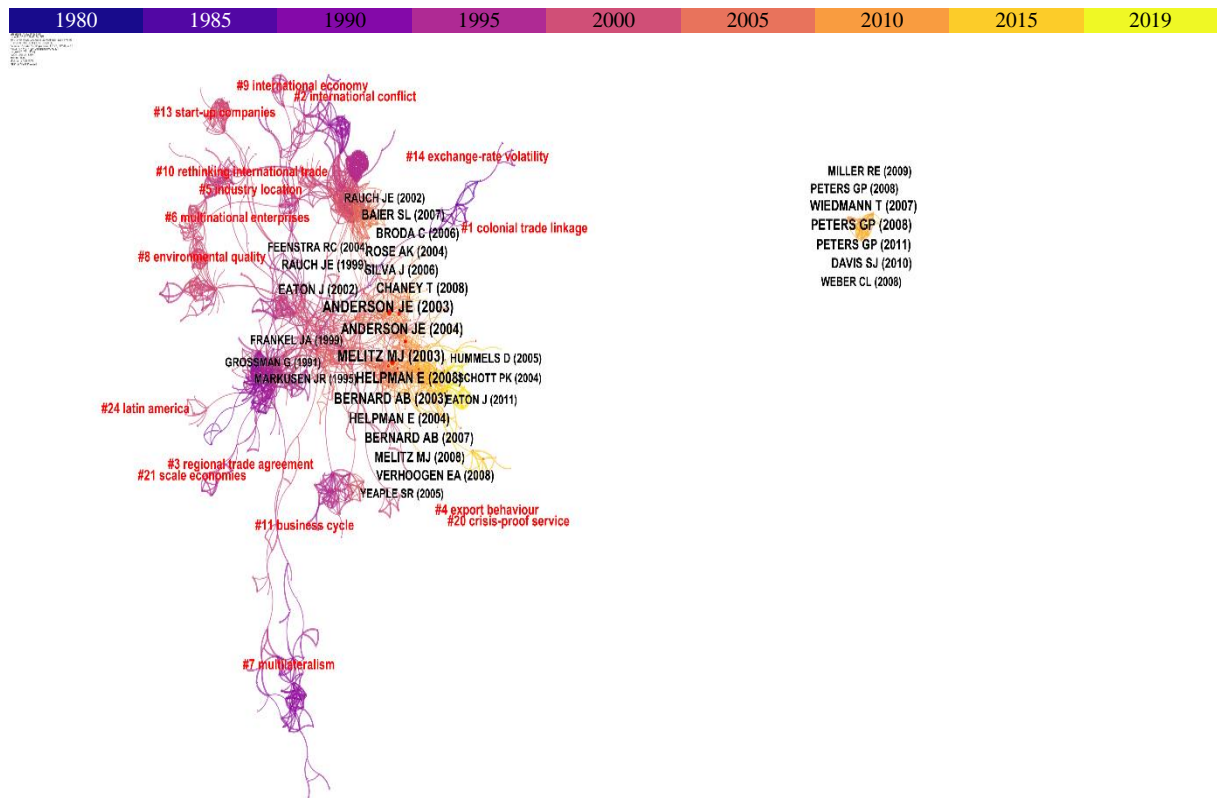
Kaynaklar	Patlama	Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
MELITZ MJ, 2003, ECONOMETRICA, V71, P1695,	62.6289	2005	2011	
ANDERSON JE, 2003, AM ECON REV, V93, P170,	56.7171	2006	2011	
ANDERSON JE, 2004, J ECON LIT, V42, P691,	38.8574	2007	2012	
BERNARD AB, 2003, AM ECON REV, V93, P1268,	36.835	2005	2011	
HELPMAN E, 2008, Q J ECON, V123, P441,	35.9029	2010	2015	
CHANEY T, 2008, AM ECON REV, V98, P1707,	31.4095	2010	2015	
HELPMAN E, 2004, AM ECON REV, V94, P300,	31.1963	2006	2012	
RAUCH JE, 1999, J INT ECON, V48, P7,	29.1786	2001	2007	
BERNARD AB, 2007, J ECON PERSPECT, V21, P105,	28.3123	2009	2015	
PETERS GP, 2008, ENVIRON SCI TECHNOL, V42, P1401,	28.0065	2009	2016	
PETERS GP, 2011, P NATL ACAD SCI USA, V108, P8903,	27.2639	2012	2019	
EATON J, 2002, ECONOMETRICA, V70, P1741,	25.8011	2003	2010	
ROSE AK, 2004, AM ECON REV, V94, P98,	25.4627	2006	2012	
WIEDMANN T, 2007, ECOL ECON, V61, P15,	23.7903	2009	2015	

Tablo 4.21’e göre Marc J. Melitz’in 2003 yılında yaptığı ve ticaretin endüstri içi yeniden yönlendirme ve toplam sektör verimliliği üzerindeki etkisini analiz ettiği, Econometrica dergisinde yayınlanan çalışma 2005 – 2011 yıllarında 62,6 ile en yüksek atıf patlama değerine sahiptir. Çalışma aynı zamanda en çok atıf alan çalışmadır (Bkz: Tablo 4.19). Diğer yandan atıf

patlama değeri yüksek olan çalışmalardan en günceli Glen P. Peters tarafından 2011 yılında yapılan ve uluslararası ticaret yoluyla emisyon transferlerinde büyümeleri konu alan çalışmadır.

4.3.3. Kümelendirilmiş Yayın Ortak Atıf Ağı

Yayın ortak atıf ağı analizi yapılırken diğer bakılması gereken nokta çalışmaların yoğunlaşarak oluşturdukları kümelerdir. Kümeler sayesinde alanda yapılan çalışmaların hangi konularda olduğu hakkında fikir sahibi olunabilir. Şekil 4.7’de yayın ortak atıf ağına ek olarak kırmızı renkli olarak kümeler gösterilmiştir.

Şekil 4.7 Kümelendirilmiş Yayın Ortak Atıf Ağı

Ağda yer alan renklendirmeler ağdaki aktörlere yapılan atıfların yıllarına göre belirlenmektedir. Renkler incelenerek oluşan kümelerin hangi yıllarda oluştuğu tespit edilebilmektedir. Şekil 4.7’ye göre turuncu ve sarı renk tonları ile gösterilen “colonial trade linkage” (sömürge ticaret bağlantısı) ile ilgili çalışmaların yer aldığı Küme #1 (2000), “export behaviour” (ihracat davranışı) ile ilgili çalışmaların yer aldığı Küme #4 (2007), ve “crisis-proof service” (krize dayanıklı hizmet) ile ilgili çalışmaların yer aldığı Küme #20 (2011) son yıllarda çalışılan güncel konulara işaret etmektedir.

4.3.4. Uluslararası Ticaret Alanı Ortak Atıf Ağı Konu Kümelenmeleri

Uluslararası ticaret alanında yapılan yayınların ortak atıf örüntüsünden aynı zamanda trend konuların belirlenmesi için de faydalanılabilmektedir. Yayın ortak atıf analiziyle belirlenen kümelerden büyük 16 kümeye ait konu başlıkları ev ağı değerleri Tablo 4.22’de gösterilmiştir.

Tablo 4.22 Atıf Kaynaklarına Göre Oluşan Konu Kümelenmeleri

Küme	Boyut	Mean Silhouette	Etiket(TFIDF)	Etiket (LLR) p-değeri	Ortalama Atıf Yılı
1	97	0,887	ticaret	sömürge ticaret bağlantısı (2341.31, 1.0E-4)	2000
2	95	0,946	ticaret	uluslararası çatışma (6572.22, 1.0E-4)	1996
3	89	0,302	ticaret	bölgesel ticaret anlaşması (2564.96, 1.0E-4)	1990
4	83	0,950	bulgu	ihracat tutumu (3334.52, 1.0E-4)	2007
5	66	0,883	ticaret	endüstri bölgesi (2801.41, 1.0E-4)	1996
6	59	0,904	doğrudan yabancı yatırım	çok uluslu şirketler (2084.09, 1.0E-4)	1996
7	55	0,985	bütünleşme	çok taraflılık (4120.37, 1.0E-4)	1990
8	50	0,967	uluslararası ticaret	çevre kalitesi (3385.85, 1.0E-4)	1995
9	49	0,931	taşıma maliyetleri	uluslararası ekonomi (2478.09, 1.0E-4)	1991
10	30	0,979	mutabakat	uluslararası ticareti yeniden düşünmek (1710.73, 1.0E-4)	1994
11	28	0,999	sermaye malları	iş döngüsü (1614.02, 1.0E-4)	1992
14	18	0,993	risk faktörü	başlangıç şirketleri (558, 1.0E-4)	1994
13	18	0,994	kur rejimi	döviz kuru oynaklığı (501.48, 1.0E-4)	1986
20	9	0,988	kredi kısıtlamaları	krize dayanıklı hizmet (401.42, 1.0E-4)	2011
21	8	0,993	benzersizlik	ölçek ekonomileri (164.55, 1.0E-4)	1989
24	7	0,998	yakınsama	latin amerika (122.6, 1.0E-4)	1985

Tablo 4.22 incelendiğinde ortak atıf ağı analizi sonucu oluşan en büyük 16 kümenin isimleri TFIDF (Term Frequency – Inverse Document Frequency) ve LLR (Log-likelihood Ratio) gibi iki farklı algoritma ile elde edildiği görülmektedir. Bu algoritmalar sonucu elde edilen değerler ve kümelenme isimleri tabloda gösterilmiştir. Buna göre en büyük kümelenmenin 97 çalışma ile “sömürge ticaret bağlantısı” ile ilgili çalışmaları içeren Küme #1 olduğu görülmektedir. Bu kümenin Silhouette değeri ise 0.887 bulunmuş olup homojen yapıda olduğu söylenebilir. Aynı kümede yer alan çalışmaların atıf yaptıkları yayınların ortalama yılı

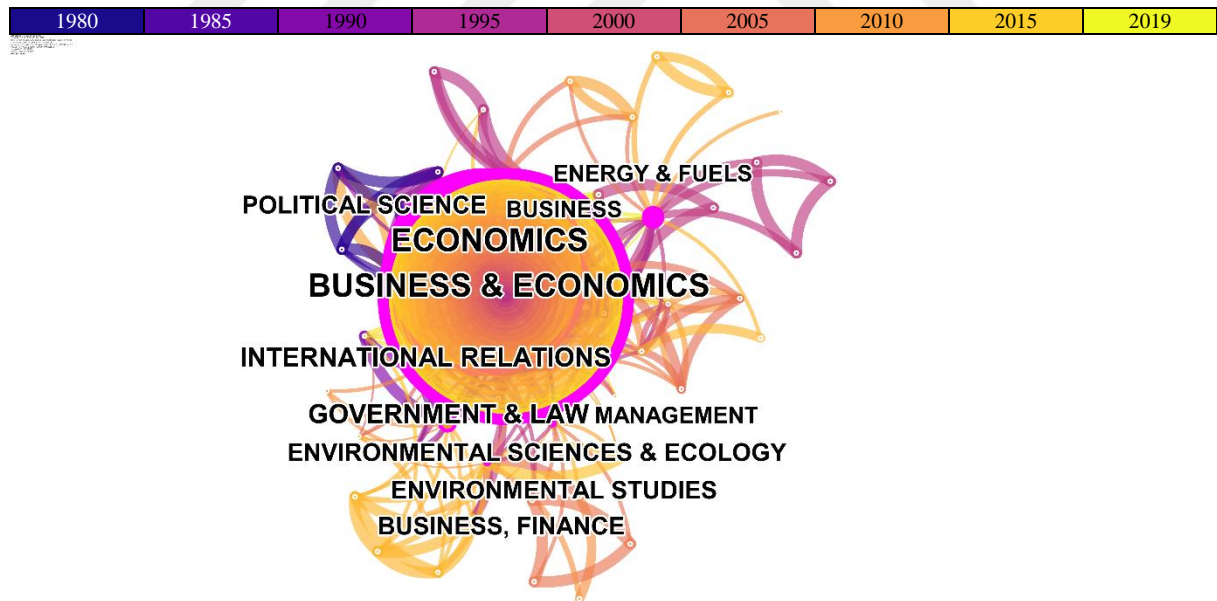
ise 2000'dir. Tablodan diğer kümelenmelere ilişki kümelenme konuları, küme büyüklüğü ve ortalama atıf yılları görülebilir. Atıf yıllarına bakıldığında uluslararası ticaret alanında en büyük ilk 16 küme içerisinde güncel sayılabilecek konular; ülkelerin ihracat yaparken tutumları ile ilgili çalışmaları içeren ortalama atıf alma yılı 2007 olan "ihracat tutumu" etiketli Küme #4 ve "krize dayanıklı hizmet" etiketli 9 çalışmayı içeren ve ortalama atıf yılı 2011 olan Küme #20 olarak görülmektedir.

4.4. Konu Başlığı ve Kelime Kullanım İlişkilerinin İncelenmesi

Bu bölümde uluslararası ticaret alanındaki konu başlığı ve kelime kullanım ilişkileri incelenecektir. Konu başlıklarına ve ortak kelime kullanımına ilişkin yapılan analizlerle değişkenlerin örüntüleri, frekansları, merkezilik dereceleri ve yıllara göre patlama değerleri verilecektir.

4.4.1. Konu Başlıkları Atıf Ağı

Uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmaların konu başlıklarının analizine göre oluşturulan örüntü Şekil 4.8'de gösterilmiştir.

Şekil 4.8 Konu Başlıkları Atıf Ağı

Analiz sonucunda 63 düğüm ve 245 bağlantıdan oluşan bir ağ elde edilmiştir. Ağ 8 kümeye ayrılmış olup, yoğunluğu 0.13'dur. Ağdaki renklendirmeler şeklin üstündeki zaman çizelgesine uygun olarak konu başlığına göre çalışmanın gerçekleştirildiği yılları temsil

etmektedir. Bağlantı renklerinin ağırlıklı olarak turuncu renkte olmaları bu konulardaki çalışmaların yakın tarihlerde gerçekleştiğinin göstergesidir. Merkezdeki düğümün etrafındaki pembe çemberin kalınlığı ve boyutu ise düğümün merkezilik derecelerinin yüksek olduğu anlamını taşımaktadır. Ağın modularity değeri, $Q=0.47$, mean silhouette değeri ise 0.57 olarak bulunmuştur. Buna göre ağ yeterli sayıda kümeye ayrılmış olup, homojen bir yapıya sahiptir.

Ağda önemli yeri olan ilk 10 konu başlığının ağ değerlerine Tablo 4.23’de ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

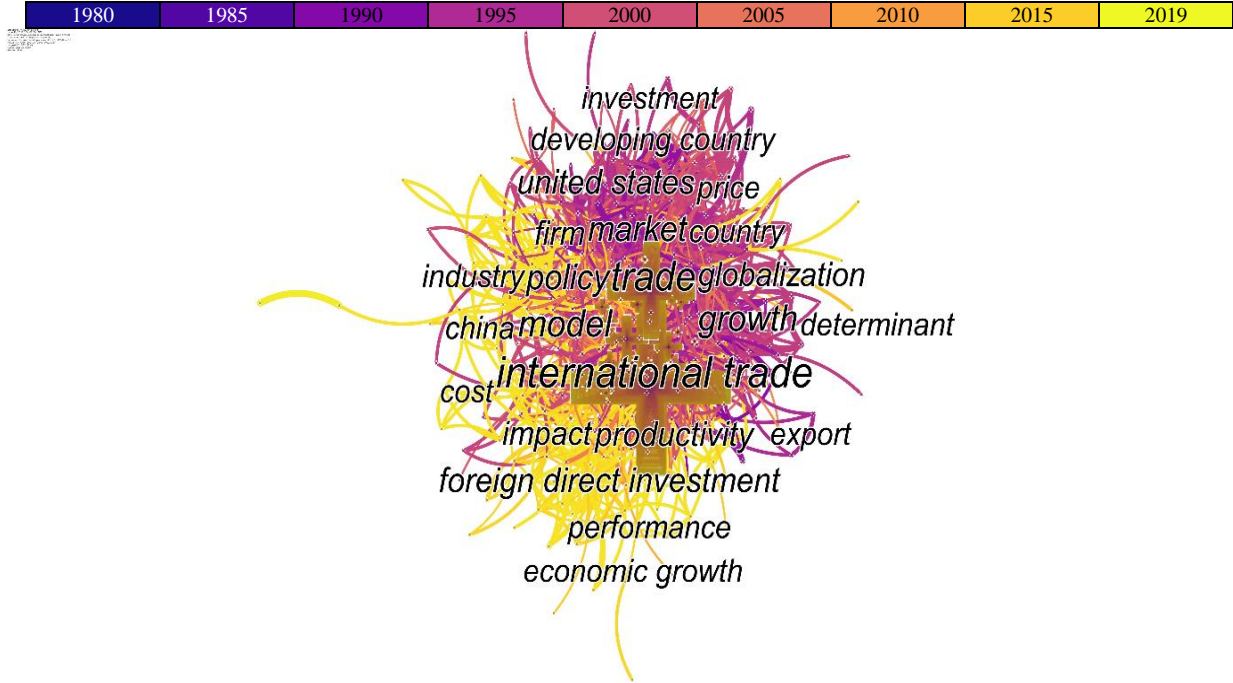
Tablo 4.23 Konu Başlıklarının Frekansları ve Merkezilik Dereceleri

Alanlar	Frekans	Yıl	Küme#	Ülkeler	Merkezilik	Yıl	Küme#
işletme & ekonomi	3891	1980	3	işletme & ekonomi	0,47	1980	3
iktisat	3296	1980	3	enerji & yakıtlar	0,47	1994	1
uluslararası ilişkiler	824	1986	0	iktisat	0,33	1980	3
hükümet & hukuk	727	1985	0	sosyal bilimler	0,20	1998	0
çevre bilimi	618	1991	2	yönetim	0,19	1989	5
çevre çalışmaları	616	1991	2	çevre bilimi	0,16	1991	2
işletme, finans	473	1986	5	çevre çalışmaları	0,16	1991	2
politika	448	1990	0	işletme	0,16	1989	5
işletme	358	1989	5	hükümet & hukuk	0,12	1985	0
yönetim	350	1989	5	tarım	0,10	1991	1

Tablo 4.23’deki veriler incelendiğinde, işletme & ekonomi konu başlığına sahip çalışmaların diğer konulara göre en fazla frekansa sahip olduğu görülmektedir ($n=3891$). Aynı zamanda işletme & ekonomi konu başlığı 0.47 ile en yüksek merkezilik derecesine sahip konudur. Buna göre, bu alanda yapılan çalışmalar uluslararası ticaret içinde diğer alanlar arasındaki bilimsel ilişkilerin sağlanmasında ve devamında kilit rol üstlendiği ve köprü görevi gördüğü söylenebilir

4.4.2. Ortak Kelime Ağı Analizi

Yapılan analiz sonucunda uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalarda kullanılan kelimelerin 345 düğüm ve 2.404 bağlantıyla oluşturduğu örüntü Şekil 4.9'da gösterilmiştir.

Şekil 4.9 Ortak Kelime Ağı

Oluşan ağın yoğunluğu 0,04 olup düşük yoğunluğa sahiptir. Ağın mean silhouette değeri 0,29 olup, ağın homojenlikten uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ağın modularity değeri ise 0,37 olup, ağın yeterli sayılabilecek kümeye ayrılmadığı ve katı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Analiz için kümelenme sayısına bakıldığında 7 küme olduğu görülmektedir.

Örüntü incelendiğinde çalışmaların en çok “uluslararası ticaret”, “büyüme”, “politika” ve “pazar” kavramlarını içerdikleri görülmektedir. Çalışmalarda bu kavramlarla birlikte yer alan diğer kavramlar da haritada birbirine yakın olarak gösterilmiştir. Fakat bu kavramların örüntü üzerinde renklerine bakıldığında bu kavramları içeren çalışmaların daha çok 1990-1995 yılları arasında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca “doğrudan yabancı yatırım”, “çin”, “endüstri”, “performans” ve “ekonomik büyüme” gibi kavramların örüntüde sarı ve tonlarında olmaları bu kavramları içeren çalışmaların son yıllarda yapıldığı, yani alandaki güncel çalışma konularına işaret ettiği söylenebilir.

Ortak kelime analizi; incelenen 26.069 çalışmanın başlık, anahtar kelimeler ve özet bölümlerinde geçen kelimelerin ortak kullanım sıklığı ile elde edilen verilerin analizidir. Bu analiz sayesinde uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmaların üzerine yoğunlaştığı terimler hakkında fikir sahibi olunması amaçlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda en fazla ortak kullanılan kelimeler Tablo 4.24’de gösterilmiştir.

Tablo 4.24 Yayınlarda Kullanılan Ortak Kelimelerin Frekansları ve Merkezilik Dereceleri

Kelime	Frekans	Yıl	Küme#	Kelime	Merkezilik	Yıl	Küme#
uluslararası	1.459	1991	1	uluslararası	0,16	1991	0
ticaret				ticaret			
ticaret	878	1991	0	ticaret	0,10	1991	1
model	506	1991	3	şirket	0,09	1993	0
büyüme	428	1991	3	tüketim	0,09	1996	3
politika	320	1992	1	birleşik	0,08	1993	1
				devletler			
pazar	311	1993	0	siyaset	0,08	1992	0
verimlilik	289	1993	0	dinamikler	0,08	1995	2
birleşik	269	1993	3	faktör	0,07	1991	1
devletler							
doğrudan	263	1995	0	bilgi	0,07	1994	1
yabancı							
yatırım							
şirket	234	1993	2	model	0,06	1991	3

Tablo 4.24 incelendiğinde uluslararası ticaret alanındaki çalışmalarda en çok “uluslararası ticaret”, “ticaret”, “model”, “büyüme”, “politika”, “pazar”, “verimlilik” gibi kavramlar yer almaktadır. Yıllara göre alana yönelik çalışmalarda kullanılan kavramların patlama analizinin sonuçları ise Tablo 4.25’te verilmiştir.

Tablo 4.25 Kelimelerin Yıllara Göre Atıf Patlama Değerleri

Kelimeler	Patlama	Başlangıç	Bitiş	1980 - 2019
tutum	9.8055	1991	2005	
tekelci rekabet	9.7924	1991	2004	
oligopol	7.1814	1991	2000	
risk	4.3791	1991	2002	
işbirliği	10.6005	1992	2007	
politika	4.3714	1992	1995	
tarife	10.3987	1993	2004	
denge	4.9865	1993	2006	
rekabet	5.4821	1994	2004	
bilgi	4.2979	1994	1999	
gatt	4.1923	1994	1999	
konum	5.6468	1995	2004	
aktarma	3.8085	1995	2001	
iş döngüsü	4.7389	1995	2002	
ürün farklılaştırma	7.7153	1995	2005	
çokuluslu şirket	3.8085	1995	2001	
eksik rekabet	4.3531	1995	2001	
birim kök	4.8153	1996	1999	
güvenlik	3.7202	1996	1999	
yakınsama	6.0257	1997	2000	
sahiplik	3.7618	1998	2004	
çok uluslu	6.2305	1998	2003	
ticaret politikası	6.5875	1998	2004	
doğrudan yatırım	4.673	1998	2001	
uluslararası çatışma	4.3171	1999	2003	
savaş	7.5782	1999	2004	
ekonomik dayanışma	3.7771	1999	2003	
barış	5.1293	1999	2002	
çok uluslu firma	6.0494	1999	2001	
sistem	5.4842	1999	2002	
dünya ticaret örgütü	5.4047	1999	2005	
ihtilaf	5.1023	2000	2003	
fikri mülkiyet hakkı	4.179	2000	2002	
yığışım	8.714	2000	2006	
gerçek değişim oranı	4.9333	2001	2004	
zaman serileri	6.1092	2001	2007	
yayılma	4.8531	2002	2005	
reform	3.7709	2002	2003	
ekonomik bütünleşme	5.029	2002	2003	
hukuk	11.5349	2003	2006	
bilgi	4.4275	2004	2007	

Tablo 4.25 - devam

koruma	3.8015	2004	2007	
ölçek	7.6504	2004	2007	
işgücü	7.4877	2004	2009	
çatışma	8.1776	2006	2009	
yönetim	11.3087	2008	2011	
coğrafya	7.2904	2008	2011	
uzmanlaşma	4.8038	2008	2011	
iklim değişikliği	12.0746	2008	2012	
küreselleşme	5.2829	2009	2010	
doğrudan yabancı yatırım	13.0513	2009	2014	
çekim	21.3646	2010	2015	
politik ekonomi	9.4372	2011	2014	
verim	6.9855	2011	2015	
enerji	16.7469	2011	2017	
heterojen firma	10.0934	2012	2015	
volatilité	7.1859	2012	2014	
emisyón	9.67	2012	2016	
co2 emisyón	25.349	2012	2019	
çekim modeli	9.0994	2013	2014	
çin	22.2055	2014	2019	
karbon	5.3037	2014	2017	
anlaşma	4.1874	2015	2017	
sera gazı emisyónu	5.8943	2016	2019	
karbon ayak izi	4.4192	2016	2017	
enerji tüketimi	9.4782	2016	2017	
iklim politikası	4.4192	2016	2017	
çevresel kuznets eğrisi	4.6317	2017	2019	
finansal gelişme	3.9696	2017	2019	

Tablo 4.25 incelendiğinde en yüksek patlama değerine sahip kelimelerin “co2 emisyón” (25,3), “çin” (22,2) olduğu ve aynı zamanda en günceller arasında yer aldığı görülmektedir. Kyoto Protokolü ve Paris Sözleşmesi gibi temel amacı iklim değışikliklerinin önüne geçme olan anlaşmalar aynı zamanda ülkelerin ağır sanayilerine ekonomik manada ciddi külfetler oluşturduğu için dış ticareti de etkilemektedir. Bu sebeple alanda son dönemde yapılan çalışmalar çevre bilimi alanlarıyla da disiplinler arası ilişki içinde olarak karbon emisyónları, sera gazı salınımlarının ülkelerin sanayilerine ve dış ticaretlerine etkileri üzerinedir. Üçüncü en yüksek patlama değerine sahip kelime ise 2010 - 2015 yılları arasında 21,3 patlama değerine sahip “çekim” kelimesidir. “Çekim” kelimesinin patlama sebebi yakın dönemde çekim modeli ile uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmaların sayısındaki artış olarak yorumlanabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, önceki bölümde sergilenen bulgulara bağlı olarak ulaşılan sonuç ve değerlendirmeler ile birlikte bu sonuçlar doğrultusunda, alan yazın taraması ile elde edilen benzer çalışmaların bulguları ilgili yapılan tartışmalar ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada 1980 - 2019 yılları arasında Web of Science veri tabanında indekslenmiş uluslararası ticaret alanındaki 20.679 çalışma doküman analiz yöntemiyle, alanda en çok atıf alan ilk 5.000 çalışma da yayın yılları, yazarları, kurumları, ülkeleri, yayımlandıkları dergi ve kongre yayınları ve kaynakçaları bakımından bibliyometrik açıdan sosyal ağ analizi yöntemiyle betimsel olarak incelenmiştir.

Öncelikle çalışmanın ana problem cümlesini cevaplayabilmek için oluşturulan alt problem cümlelerinden ilki olan yayın sayılarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Yıllara göre yayın sayıları incelenirken 1980 – 2019 yılları arasındaki yaklaşık 40 yıllık süreç, 5 yıllık dönemlere ayrılmıştır. Oluşturulan dönemlerdeki yayın sayılarının doğrusal şekilde arttığı görülmüştür. Çalışma yapılırken 2019 yılı henüz tamamlanmamış olmasına rağmen 2015 – 2019 yılları arasında yapılan 7.183 çalışma toplam incelenen çalışma sayısının %34,7'sine denk gelmektedir. Bu da alana olan ilginin ve alanda yapılan akademik çalışmaların her geçen gün arttığının kanıtıdır. Bu artışa, alana olan ilginin artmasıyla birlikte veri tabanında indekslenen yayın, dergi, kitap ve kongre bildirileri sayılarının artması da katkı sağlamaktadır. Ek olarak kurumların indeksli yayın yapma koşulları koyması da yayın sayılarında artışa neden olmaktadır.

Yayınların kategorisel olarak dağılımları incelendiğinde ise uluslararası ticaretin ekonomik bir faaliyet olması ve iktisat biliminin alt anabilim dalı olarak kabul edilmesinden dolayı en çok yayının iktisat kategorisinde olduğu görülmüştür. İktisat kategorisini takiben uluslararası ilişkiler ve hukuk kategorilerinde çok yayın yapılması, uluslararası ticaretin ülkeler arasındaki ticari faaliyetleri ele almasıyla açıklanabilir. Devletlerin uyguladığı ticari kanunlar, milletlerin tutum ve davranışları ticari faaliyetlere yön veren önemli konu başlıklarıdır.

Uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmalar türlerine göre analiz edildiğinde ise alandaki çalışmaların çoğunun makale şeklinde yapıldığı görülmüştür.

Çalışmaların yayınlandıkları dillere göre bulgular değerlendirildiğinde ise çalışmaların %96 oranında İngilizce olduğu görülmüştür. İngilizcenin akademik dil olarak kabul edilmesi, alandaki önemli dergilerin İngilizce yayın yapması, en çok yayın üreten kuruluşların İngilizce konuşulan ülkelerde olması ve çalışmaların daha çok kişi tarafından anlaşılmasının istenmesi bu sonucu normal kılmaktadır.

Ülkelere göre yayın sayısı analizinde ABD’de yapılan çalışmaların alandaki toplam yayın sayısının %31,4’ünü oluşturduğu ve açık ara en çok yayın yapılan ülke olduğunu göstermiştir. Bu durumun temel sebebi; önemli finans kuruluşlarının, bağımsız ekonomi araştırma merkezlerinin, alanda önemli kabul edilen dergilerin ve üniversitelerin ABD’de bulunmasıdır. Ülkelere göre analizde ABD ve İngiltere’nin ardından en çok yayın üreten üçüncü ülkenin Çin olduğu görülmüştür. Dış ticaret rakamlarına bakıldığında hem ihracat hem de ithalat alanında zirveye oynayan Çin’in uluslararası ticaret alanında akademik çalışma sayısında da 2000’li yıllarla birlikte ciddi artış görülmektedir.

Yayınların kurumlara göre dağılımı incelendiğinde; Amerika Birleşik Devletleri merkezli bağımsız araştırma şirketi Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu’nun (National Bureau of Economic Research) alanda en çok çalışma üreten kurum (n=515) olduğu görülmüştür. NBER hem kendi bünyesindeki araştırmacıların yaptığı çalışmalarla hem de diğer kurumlarla iş birliği yaparak oluşturduğu yayınlarla alandaki en önemli aktör kabul edilmektedir. Bu bağımsız araştırma şirketini yayın sayısı bakımından takip eden kurum Dünya Bankası’dır. Dünya Bankası’nda çalışan uzmanların makaleleri ve raporları sadece kurum bünyesinde çıkarılan yayınlarda değil aynı zamanda indeksli dergilerde de yayınlanarak alana katkı sunmaktadır. Kurum sıralamasında en çok yayın üretilen üniversitenin ise; bünyesinde hem uluslararası ticaret teorileri konusunda saygın akademisyenler hem de kendi indeksli dergilerini barındıran dördüncü sıradaki Harvard Üniversitesi olduğu görülmüştür.

Uluslararası ticaret alanında çalışmalar yapan yazarların yayın sayıları incelendiğinde alanın en çok yayın üreten ismi Zürih Üniversitesi’nden karşılaştırmalı ekonomik modeller, doğrudan yabancı yatırımlar, uluslararası ticaretin temel prensipleri üzerine çalışmalar yapan Prof. Dr. Peter H. Egger olduğu görülmüştür. İkinci sıradaki isim ise ekonomik büyümeler, kur farklılıkları gibi alanlarda çalışmalar yapan Wisconsin Üniversitesi’nden İranlı akademisyen Mohsen Bahmani-Oskooee’dir. Yazar analizi sırasında 32 çalışmanın yazarının belirsiz olduğu, bu çalışmaların kurumlar bünyesinde oluşturulan çalışmalar olduğu görülmüştür.

Alanda yapılan çalışmaların dergilere göre dağılımı incelendiğinde en çok çalışma yayınlayan derginin yayın hayatına 1971 yılında başlayan 2018 etki faktörü 2,28 olan ve toplamda 775 yayın yapan Journal of International Economics dergisi olduğu görülmüştür.

Derginin yayınları; ticaret modelleri, ticaret politikası, uluslararası kurumlar, döviz kurları, açık ekonomi makroekonomisi, uluslararası finans, uluslararası faktör hareketliliği gibi ampirik konulardadır. İkinci sırada en çok yayın sayısına sahip derginin ise 430 yayınlı, ekonomi ve uluslararası ilişkiler, ticaret politikaları, açık ekonomi sorunları ve gelişmekte olan ekonomiler alanlarında çalışmalarını kapsayan The World Economy isimli 1977'den beri yayın yapan dergi olduğu görülmüştür. Bu dergiler sadece çokça yayına ev sahipliği yaptığından değil, aynı zamanda yüksek etki faktörüne sahip olmalarından dolayı da alanın en önemli yayın kaynaklarından. Ülkemizde alanda çalışma yapan araştırmacıların, akademisyenlerin çalışmalarının etkisinin artması için bu gibi dergilere yönelmesi, yayınlanabilecek çalışmalar üretmesi önem arz etmektedir.

Alandaki kongre kaynaklı yayınlar incelendiğinde uluslararası ticaret alanında en çok bildiri sunulan kongre; ilki 2007 yılında Çin'de yapılan, yıllık olarak dünyanın farklı ülkelerinde düzenlenen International Conference on Management Science And Engineering kongresi olduğu görülmüştür. Dünyanın farklı yerlerinden pek çok araştırmacının katılımı ile gerçekleştirilen bu kongrelerde sunumu yapılan bildirimler, sonrasında tam metin olarak bildiri kitaplarında yer alır ve daha fazla kişiye ulaşım imkanı sağlar. Alanda yapılan çalışmalarını takip etmek ve etki alanı yüksek çalışmalar yapabilmek için kongreler takip edilip, katılım sağlanmalıdır.

Çalışmanın ikinci alt problem sorusuna cevap bulmak adına uluslararası ticaret alanında yapılan çalışmaların için örüntüler oluşturularak, yayın ilişkileri analiz edilmiştir. İlk olarak ülkelerin alanda yapılan çalışmalardaki iş birliktelikleri incelenmiş; bu incelemeye ait örüntü frekans ve merkezilik dereceleriyle birlikte yıllara göre atıf patlama değerleri sunulmuştur. Bulunan sonuçlara göre alanda en yüksek frekans ($n=2.255$) ve merkezilik derecesine sahip olan ülke ABD'dir. Yayın sayılarına ilişkin analiz doğrultusunda da ilk sırada olan ABD, geliştirilen iş birliktelikleriyle ülkeler arasındaki bilimsel ilişkilerin sağlanmasında ve devamında kilit rol üstlendiği ve köprü görevi gördüğü belirlenmiştir. İş birliği örüntüsünde gözükse de fakat hem merkezden uzak olan, hem de merkezdeki kümeden uzak olan Türkiye'nin ise çalışmalarda iş birliği yapma konusunda yetersiz kaldığı görülmüştür. Türkiye'nin bu durumu yapılan çalışmaların yerel çalışmalardan öteye gitmemesi ve etkili çalışmalar olmaması ile doğrudan alakalıdır. Ülkelerin iş birliği konusunda diğer bakılan değer olan atıf patlamalarında ise Çin'in 2014 yılından başlayarak günümüzde devam eden çok ciddi oranda atıf patlama değerine sahip olduğu görülmüştür. Bu da son dönemde Çin kaynaklı çalışmalara sadece ülke araştırmacılarının değil, dünyanın farklı yerlerinden araştırmacıların ilgili olduğu ve iş birliğiyle çalışmalara ürettiklerini göstermektedir.

Kurumların iş birliği sergileyerek yaptıkları yayınlara ilişkin bulgular incelendiğinde, daha önce yapılan; yayınların kurumlarına göre dağılımına benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Amerika merkezli bağımsız araştırma şirketi National Bureau of Economic Research (Ulusal Ekonomik Araştırmalar Bürosu) diğer kurumlarla en fazla işbirliği içinde yer alan ve aynı zamanda en yüksek merkezilik derecesine sahip kurum olduğu görülmüştür. Buna göre, NBER kurumlar arasındaki bilimsel ilişkilerin sağlanmasında ve devamında kilit rol üstlendiği ve köprü görevi gördüğü söylenebilir. Kurumun alanda hem etkili hem de fazla sayıda yayın yapması başka kurumların NBER ile yayın yapma isteğini artırmış, bu durum merkezilik derecesini yansıtmıştır. Kurumların iş birliklerine ilişkin bulgular değerlendirilirken Çin merkezli kurumların son yıllarda uluslararası ticaret alanında yapılan çalışma sayılarında ciddi atıf patlama değerlerine sahip olduğu görülmüştür.

Alanda çalışma yapan yazarların iş birlikteliklerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; alanda çalışan araştırmacıların genel olarak bağımsız çalışmalara imza attıkları görülmüştür. Analiz sonucu oluşan örüntüde çok fazla küme oluşmuş ve kümeler eleman sayısı bakımından çok küçük yapılarda kalmışlardır. Oluşan kümeler arasında hiçbir yazar veya yazar kümesi için güçlü bağlantılardan bahsedilemeyeceği için merkezilik derecesi de hesaplanamamıştır. Bu sonuç alanda çalışma yapan yazarların genelde ortak yazarlı çalışmalar yerine tek yazarlı çalışmalar tercih ettiğini ve yazarlar arasında bilgi paylaşımının kısıtlı olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın üçüncü alt problem cümlesi olan yapılan atıfların nasıl örüntü oluşturduklarına ilişkin bulgular dergi ve yayın atıf alma ilişkilerine göre değerlendirilmiştir. Alanda yapılan çalışmaların yer aldığı dergilerin ortak atıf ağına ilişkin örüntü incelendiğinde; ilk sayısı 1911 yılında Amerikan Ekonomik Birliği tarafından basılan ve aylık olarak yayınlanmaya devam eden American Economic Review adlı derginin hem en yüksek frekans değerine hem de en yüksek merkezilik derecesine sahip olduğu görülmüştür. Ekonomi alanında en eski yayınlardan olan bu derginin etki faktörünün yüksek olması da dergide yayınlanan çalışmaların alan için ne kadar önemli çalışmalar olduğunun göstergesi niteliğindedir.

Yayınlara ortak atıf ağına ilişkin sonuçlar değerlendirildiğinde Marc J. Melitz'in 2003 yılında yaptığı, *Econometrica* dergisinde yayınlanan ve ticaretin endüstri içi yeniden yönlendirme ve toplam sektör verimliliği üzerindeki etkisini analiz ettiği çalışması analize yapılan 5.000 çalışmada 170 ortak atıf ile en çok atıf alan çalışmadır. Bu çalışmanın analize dahil edilmeyen çalışmalarda birlikte toplam atıf sayısı çok daha fazladır. Bahsi geçen çalışma diğer çalışmalara nispeten yüksek sayılabilecek merkezilik derecesine ve 2005 – 2011 arasında ciddi atıf patlama değerine sahiptir. Diğer çalışmalar için de en yüksek atıf patlama değerlerine

bakıldığında özellikle 2000’li yıllarda alanda yapılan çalışmalarda yüksek atıf patlama değerlerine rastlanmıştır. Bu da analize dahil edilen çalışmaların belirli konular etrafında toplandığını ve alana yön verme kabiliyetine sahip olduklarını göstermektedir.

Alanda yapılan çalışmaların yayın ortak atıf ağlarına göre oluşan konu kümelenmeleri incelendiğinde en büyük kümelenmenin 97 çalışma ile “sömürge ticaret bağlantısı” etiketli çalışmaları içeren kümelenme olduğu görülmüştür. Konu kümelenmelerinin ortalama atıf yıllarına bakıldığında uluslararası ticaret alanında en büyük ilk 16 küme içerisinde güncel sayılabilecek konular; ülkelerin ihracat yaparken tutumları ile ilgili çalışmaları içeren ortalama atıf alma yılı 2007 olan “ihracat tutumu” etiketli küme ve “krize dayanıklı hizmet” etiketli 9 çalışmayı içeren ve ortalama atıf yılı 2011 olan küme olduğu görülmüştür.

Çalışmanın son alt problemine ilişkin araştırma sorusu olan konu başlığı ve kelimelerin ortak kullanımının nasıl bir örüntü gösterdiğine yönelik incelemede; konu başlıklarının alanın doğası gereği işletme, iktisat ve finans alanında yoğunlukta olduğu görülmüştür. Takiben ise uluslararası ticaretin konusu olabilecek uluslararası ilişkiler, enerji, hukuk ve politika gibi konu başlıklarında yoğunluk olduğu görülmüştür. Kelimelerin ortak kullanımına yönelik oluşturulan örüntüde ise yoğun olarak “uluslararası ticaret”, “büyüme”, “politika” ve “pazar” kavramlarının olduğu görülmüştür. Örüntü içerisinde son yıllarda çalışmalarda sıkça kullanılan terimlerin ise “doğrudan yabancı yatırım”, “çin”, “endüstri”, “performans” ve “ekonomik büyüme” olduğu değerlendirilmiştir. Güncel sayılabilecek çalışmaların yoğun olarak hangi konular hakkında olduğuna dair bu terimler fikir vermektedir. Ortak kelimelere yönelik analizde atıf patlamaları değerlendirildiğinde; en yüksek patlama gösteren kelimenin 2014 yılından başlayarak günümüzde devam eden “çin” olduğu görülmüştür. Bu sonuç son dönemde Çin kaynaklı çalışmalarla birlikte içerisinde “çin” geçen çalışmaların da alan için önemli olduğu ve çalışmaların eğiliminin yönü hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; uluslararası ticaret alanına yön veren çalışmaların alanın gelişmesiyle paralellik gösterdiği açıktır. Alanda yayın yapan köklü kuruluşlar ve dergiler iş birliklerine açık yapıda olup araştırmacılar için köprü görevi görmektedirler. Alanda yapılan akademik çalışmaların ise dünya ticaret rakamlarına ne kadar duyarlı oldukları Çin’in küresel ticarete yaptığı atılım ile birlikte neredeyse incelenen tüm alanlarda ön plana çıkmasıyla görülmüştür. Uluslararası ticaretin ülkemizde çok eski sayılmayacak bir anabilim dalı olması ve araştırmacıların etkisi düşük çalışmalar yapmasıyla alakalı olarak Türkiye kaynaklı çalışmaların, kurumların ve dergilerin analizlerde dikkat çekebilecek değerlere sahip olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Sonraki süreçte ülkemizden

alanda çalışma yapacak araştırmacılar için alanın önemli konu başlıkları, dergileri ve kurumları etkili çalışmalar ortaya konabilmesi için sunulmuştur.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Dönük Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçlarıyla bağlantılı olarak aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Çalışmada uluslararası ticaret alanında yayın üretiminin belli kurumlar ve ülkeler üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bunu önlemek için yayın üretiminin daha geniş bir çerçevede yapılması sağlanabilir, çalışmalarda diğer kurum ve ülkelerle işbirlikteliğine önem verilebilir.
- Analiz sonucu alanda çalışma yapan yazarların iş birliğine önem vermediği görülmüştür. Alanda çalışan araştırmacıların ortak yazarlı çalışmalar üreterek bilgilerini paylaşması daha etkin çalışmalar ortaya çıkmasını sağlayabilir.
- Alanyazında en etkili aktör olması beklenen üniversitelerin çalışma sayısı konusunda bağımsız araştırma şirketlerinin ve finans kuruluşlarının gerisinde kaldığı görülmüştür. Lisansüstü eğitimlerin yeni olduğu düşünöldüğünde alanda çalışacak akademisyen sayısının zamanla artacağı söylenebilir. Araştırmacıların çalışmalarını gönderebilecekleri etkili dergiler oluşturabileceği gibi, etki faktörü yüksek dergilere çalışma göndermeleri konusunda desteklenebilir.
- Dış ticaret hacmi her geçen gün artan Türkiye’de, alanda çalışma yapacak araştırmacılara istatistik kurumları sayesinde kamusal verilere; ticaret odaları sayesinde de özel sektör verilerine erişim kolaylıkları sağlanarak çalışma üretmeleri kolaylaştırılabilir.
- Uluslararası ticaret alanında çalışma yapacak araştırmacılara konu hakkında uluslararası alanyazını takip ederek, alandaki gelişmeleri, değişimleri ve yeni trendleri analiz edip araştırmalarında bu konulara eğilmeleri önerilebilir.

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Dönük Öneriler

- Tez için kullanılan verilerin Web of Science veri tabanında indekslenmiş çalışmalardan edinildiği göz önüne alındığında aynı yıllar için farklı veri tabanlarındaki çalışmalar edinilerek, çalışma yenilenebilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir.

- Çalışmada sosyal ağ analizleri için CiteSpace programı kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler başka sosyal ağ analizi yazılımları ile analiz edilerek bu çalışmada çıkan sonuçlarla karşılaştırılabilir.
- Bu çalışma sadece uluslararası ticaret genel başlığı altındaki çalışmaları kapsamakta olup, ithalat, ihracat, gümrük ve tarife gibi daha spesifik alt alanlarında da benzer çalışmalar yapılarak alana katkı sağlanabilir.
- İleride Türkiye'den anlamlı sonuç ve örüntü oluşturulabilecek kadar uluslararası ticaret alanında çalışma yapıldığında, Türkiye kaynaklı çalışmalar için bibliyometrik analizler yapılarak bu çalışmada çıkan sonuçlarla karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, M., Bolu, A., Akarsu, S., Lapsekili, N. & Bozkurt, A. (2011). Contribution of The Turkish Psychiatric Society to The International Literature: A Five Year Evaluation of PubMed Database. (Düşünen Adam) *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 24, 216-221. DOI:10.5350/DAJPN2011240307.
- Akboğa Demir, S., & Arık, E. (2017). Sosyoloji Alanındaki Türkiye Adresli Bilimsel Yayınların İncelemesi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(3), 1876-1906.
- Akçomak, S., Doğan, G. ve Taşkın, Z. (2018). *Bilim, Sanayi, Teknoloji Ve Yenilik Politikalarının Evrimi: Geleceğin Politikası Nasıl Olacak? STS Turkey 2018 Toplum İçin Bilim ve Teknoloji Çalışmaları Konferansı*, 10-11 Eylül 2018, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi. Bildiri Özetleri Kitapçığı, 3-7.
- Akfindık, S., & Salihoğlu, R. (2010). *Başkent Üniversitesi Transplantasyon Konulu Yayınların İncelenmesi Science Citation Index Verilerine Dayalı Bir Araştırma (1993-2009)*. II. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu 22-24 Eylül 2010. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Akın, H. (2012). *Dış Ticaret Sözlüğü*. Ankara. Elma Yayınları. İş ve Yönetim Serisi 53
- Al, P., Al, U. & Bahşişoğlu, H. (2004). Science Citation Index'de Hacettepe Üniversitesi: 1975-2003. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21(2), 229-244.
- Al, U. (2009). Türkiye'nin Görelî Atıf Etkisi Üzerine Bilimetric Bir Çalışma. *Bilgi Dünyası Dergisi*, 10(2), 231-244.
- Al, U. & Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 21 (2),142-163.

- Al, U. & Tonta, Y. (2004). Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar. *Bilgi Dünyası Dergisi*, 5(1). 19-47.
- Al, U., Sezen, U., & Soydal, İ. (2012). *Türkiye'nin Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Proje No:110K044
- Archambault, É., Campbell, D., Gingras, Y., & Larivière, V. (2009). Comparing bibliometric statistics obtained from the Web of Science and Scopus. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 60(7), 1320-1326.
- Bayat, M. (2011). Uluslararası Ticarete Rekabet Gücü Elde Etmede Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Rolü ve Önemi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16). 567-575.
- Besimoğlu, C . (2015). *Türkiye'deki Ziraat Fakültelerinin Tarımsal Araştırma Eğilimleri: 1996-2011 Yıllarının Bibliyometrik Analizi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Birinci, H. G. (2008). Turkish Journal of Chemistry'nin Bibliyometrik Analizi. *Bilgi Dünyası Dergisi*, 9 (2). 348-369.
- Björneborn, L. & Ingwersen, P. (2004). Toward a Basic Framework For Webometrics. *Journal of The American Society for Information Science and Technology*, 55(14), 1216–1227
- Canitez, M. (2007). İthalat İşlemleri ve Dökümantasyon. Ç. Bedestenci & Canitez, M (Ed.). *Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulamaları* içinde (s.1-47). Ankara, Gazi Kitabevi.
- Chen, C. (2006), CiteSpace II: Detecting and Visualizing Emerging Trends and Transient Patterns in Scientific Literature, *Journal of The American Society For Information Science And Technology*, 57(3), ss. 359–377.
- Chen, C.M. and Kuljis, J. (2009) The Rising Landscape: A Visual Exploration Of Superstring Revolutions in Physics. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54(5): 435–446.

- Denktaş Şakar, G. & Cerit, A.G. (2013). Uluslararası Alan İndekslerinde Türkiye Pazarlama Yazını: Bibliyometrik Analizler ve Nitel Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27 (4), 37-62.
- Doğan, O. (2017). Türkiye’de Veri Madenciliği Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 929.
- Dunning T., (1993). Accurate Methods for The Statistics Of Surprise and Coincidence. *Computational Linguistics*, 19/1: 61-74.
- Durukanoğlu, N. (2008). *Dış Ticaret Dünyası- Örnek Olaylar ve Tablolar*. (2. Basım). İstanbul. Beta Yayınları.
- Ece, A. S. (2007). Bilimsel Dergilerde Yayımlanan Müzik Makaleleri (Bir Bibliyografya Denemesi) (2000 - 2006). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2) ,45-81.
- Güzeller, C. O., ve Çeliker, N. (2019). Bibliometrical analysis of Asia Pacific Journal of Tourism Research. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 24(1), 108-120.
- Hentzel, D. H. (1985). Bibliometrics, history of the development of ideas in. *Encyclopedia of Library and Information Science*. Vol. 42; 144-219
- Hiçdurmaz, D., Canbolat Seyman, Ç. , Başaran, S., Ercan Şahin, N. & Şenol Çelik, S. (2015). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi’nde Yayımlanan Yazıların Özelliklerinin Geriye Dönük Olarak İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*.3 (1). 37–53
- Hume, E.W. (1923). *Statistical Bibliography in Relation to the Growth of Modern Civilization*, Gratfon & Co, London.
- Gökkurt, Ö. (1994). Enformetri, Brandford Yasası ve Citation İndeksi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*. 8 (1). 26-30.

- İnceoğlu, Ç. (2014). Türkiye'de Akademik Sinema Yazınının On Yılı (2002–2011): Bibliyometrik Bir Analiz. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*. 8 (3), 182-200.
- Karabult, D. (2010). *Bilgisayara Dayalı İletişim: KUTUP-L Tartışma Listesinin Bibliyometrik Analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karagöz, D., & Kozak, N. (2014). Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi: Araştırma Konuları ve Kurumlar Arası İş Birliğinin Sosyal Ağ Analizi İle İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 28(1), 47-61.
- Karataş Çetin,Ç. & Özer Çaylan, D. (2013). *Stratejik Yönetim Yazınının Entelektüel Yapısında Değişim: 2001-2012 Yılları Arası Bibliyometrik Bir Değerlendirme*. 21.Ulusal Yönetim Ve Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı (I. Basım). Kütahya, 591-600.
- Karasözen, B., Bayram, Ö. & Zan, B. U. (2009). 1997-2006 Türkiye Bilim Göstergeleri Analizi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23 (1), 4-21.
- Karasözen, B. , Bayram, Ö. & Zan, B. U. (2011). WoS ve Scopus Veri Tabanlarının Karşılaştırması. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 25 (2), 238-260.
- Karluk, S.D.(2013). *Uluslararası Ekonomi Teori ve Politika*. (10.Baskı) içinde (s. 3-14). İstanbul, Beta Basım A.Ş.
- Keagen, W.J. (1989). *Global Marketing Management*. Englewood Cliffs. Aktaran Canitez, M. (2007). İhracat Kavramı ve Temel Esasları Ç. Bedestenci & Canitez, M (Ed.). *Dış Ticaret İşlemleri ve Uygulamaları* içinde (s.1-47). Ankara, Gazi Kitapevi.
- Keseroğlu, H. S. (2010). Bilginin Bilgisi: Kütüphane ve Bilgibilim Kuramı Sorunsalı. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 24(4), 685-704.
- Kocarıık Gacar, B. (2018). *Büyük Veri Üzerine Uluslararası Literatürün Bibliyometrik Analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Lin, A.J., Hsu, C.L. and Chiang, C.H. (2016) Bibliometric Study of Electronic Commerce Research in Information Systems & MIS journals. *Scientometrics*, 109(3): 1455–1476.
- Mangır, F. & Acet, H. (2014). Serbest Ticaret ve Korumacılık, Avrupa Birliği'nde Malların Serbest Dolaşımı ve Türkiye'nin Uyumu. Selçuk Üniversitesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı*, 93-108.
- Molyneux, R.E., & Williams, R.V. (1999). Measuring the Internet. *Annual Review of Information Science and Technology*, 34, 287–339.
- Newman, M. E. and Girvan, M. (2004). Finding and Evaluating Community Structure in Networks. *Physical Review E*, 69(2):026113.
- Olczyk, M. (2016). A Systematic Retrieval of International Competitiveness Literature: A Bibliometric Study. *Eurasian Economic Review*, 6(3), 429-457.
- Olczyk, M. (2016). Bibliometric Approach to Tracking the Concept of International Competitiveness. *Journal of Business Economics and Management*, 17(6), 945-959.
- Özel, Ç. H. & Kozak, N. (2012). Turizm Pazarlaması Alanının Bibliyometrik Profili (2000 - 2010) ve Bir Atıf Analizi Çalışması. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 26 (4), 715-733.
- Pritchard, A. (1969). *Statistical Bibliography; An Interim Bibliography*. North-Western Polytechnic, School of Librarianship. May. Pp. 184 244. Classic Paper: Obsolescence of Books in College Libraries.
- Rousseeuw, P. J. (1987). Silhouettes: A Graphical Aid to The Interpretation and Validation of Cluster Analysis. *Journal of Computational And Applied Mathematics*, 20, 53-65.
- Salton, G., Wong, A., & Yang, C. S. (1975). *A Vector Space Model for Automatic Indexing*. Communications of the ACM, 18(11), 613-620.
- Satır, A. (1998). *Bibliyometrik Çözümleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Sengupta I. N. (1992). Bibliometrics, Informetrics, Scientometrics and Librametrics: an Overview". *Libri*, 42 (2), 75-98.
- Seyidoğlu, H. (2015). *Uluslararası İktisat*. (20. Baskı). (s.144-147). İstanbul, Güzem Can Yayınları
- Simovici, D. (2007). Data Mining Algorithms I: Clustering, (Der.), Amiya, N. and Ivan, S., *Handbook of Applied Algorithms*, Wiley-IEEE Press, 177-217.
- Tabak, A., Barbak, A., & Öztürk, T. (2016). Kamu Politikası Disiplininin Kavramsal Gelişimini Bibliyometri Kullanarak Anlamak Mümkün mü?: 1980-2014 Döneminin Bilimsel Haritalama Analizi. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 117-143.
- Tekneci, P. D. (2013). Türkiye Adresli Spor Alanındaki Bilimsel Yayınların Bibliyometrik Analizi. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 76-91.
- Thelwall, M., Vaughan, L. & Björneborn, L. (2006). Webometrics. *Annual Review of Information Science and Technology*, 39 (1), 81-135.
- Tian, X., Geng, Y., Sarkis, J., & Zhong, S. (2018). Trends and features of Embodied Flows Associated with International Trade Based on Bibliometric Analysis. *Resources, Conservation and Recycling*, 131, 148-157.
- Tonta, Y. (2002). Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 1987-2001. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 16(3), 282-320.
- Ukşul, E. (2016). *Türkiye'de Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme Alanında Yapılmış Bilimsel Yayınların Sosyal Ağ Analizi İle Değerlendirilmesi: Bir Bibliyometrik Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Antalya.
- Ünal, Y. (2008). *Dergi Kullanım Verilerinin Bibliyometrik Analizi Ve Koleksiyon Yönetiminde Kullanımı* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Xiaotong, Y., Xuelian, P., Weina, H., Analysis of Software Citation and Diffusion in Knowledge Mapping Research. *Information and Documentation Services*, 2019, 40(2): 19-29.
- Vijayasri, G. V. (2013). The Importance Of International Trade in The World. *International Journal of Marketing, Financial Services & Management Research*. 9 (2). 111-119.
- Wei, G. (2019). A Bibliometric Analysis of the Top Five Economics Journals During 2012–2016. *Journal of Economic Surveys*, 33(1), 25-59.
- Yaşlıoğlu, D. T., İnan, A., & Sözüer, A. (2018). Stratejik Yönetim Araştırmalarında Türkiye Kapsamı: 2000-2015 Döneminde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik İncelemesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 29(84), 79-92
- Yıldırım,K., Karaman, D.& Taşdemir, M. (2016). *Makroekonomi*. (13. Baskı). Ankara, Seçkin Yayınları. No:19.
- Yılmaz, M. & Özken, A. (2013). *Dış Ticarete Giriş*. (2. Basım). Ankara, Gazi Kitapevi.
- Zan. B.U. (2012). *Türkiye'de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Zhang, Z., Zhao, Y., Su, B., Zhang, Y., Wang, S., Liu, Y., & Li, H. (2017). Embodied Carbon in China's Foreign Trade: An online SCI-E and SSCI Based Literature Review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 68, 492-510.

İnternet Kaynakları:

IMF: World Economic Outlook, April 2019.

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019#Statistical%20Appendix>. Erişim Tarihi:02.02.2019.

T.C.Başbakanlık. 2007-2013 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007). http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/09_D%C4%B1%C5%9FTicaret.pdf. Erişim Tarihi: 04.07.2019.

TÜİK, Ekonomik Faaliyetlere göre (ISIC, Rev.3) İhracat istatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046. Erişim Tarihi 01.01.2019.

TÜİK. Dış Ticaret İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046. Erişim Tarihi: 01.01.2019.

[.https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c](https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm=1%7c%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c). Erişim Tarihi:02.05.2019

World Bank Group.

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CN&view=chart>.

Erişim Tarihi: 02.01.2019

World Bank Group . GDP (\$).

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?view=chart>.

Erişim Tarihi:20.05.2019.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Bekir ÇINAR

Uyruğu: TC

Tel: 0(242) 5106100 - 2049

E-posta: bekir.cinar@alanya.edu.tr

Yazışma Adresi: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi Kestel Mah.

Sigorta Cad. Alanya/Antalya

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Akdeniz Üniversitesi – Uluslararası Ticaret	2014
Lisans (Çift Anadal)	Akdeniz Üniversitesi - İşletme	2014
Lise	Tuzla Süleyman Anadolu Lisesi	2006

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017-...	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL: İngilizce (YÖKDİL 82,5)

YAYINLAR:

- Bayırlı, M., Çınar, B. Uluslararası Ticarete Gümrük Tarifeleri Hakkında Bibliyometrik Analiz, Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 33, s. 363-374
- Güçlü, C., Durmaz, M., Çınar, B. “Does Tourism Students’ Self Sufficiency Beliefs Affect Their Academic Achievement?” - Turizm Öğrencilerinin Öz Yeterlilik İnanç Düzeyleri Akademik Başarılarını Etkiler Mi? IWACT Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi, 28 Eylül – 1 Ekim 2017